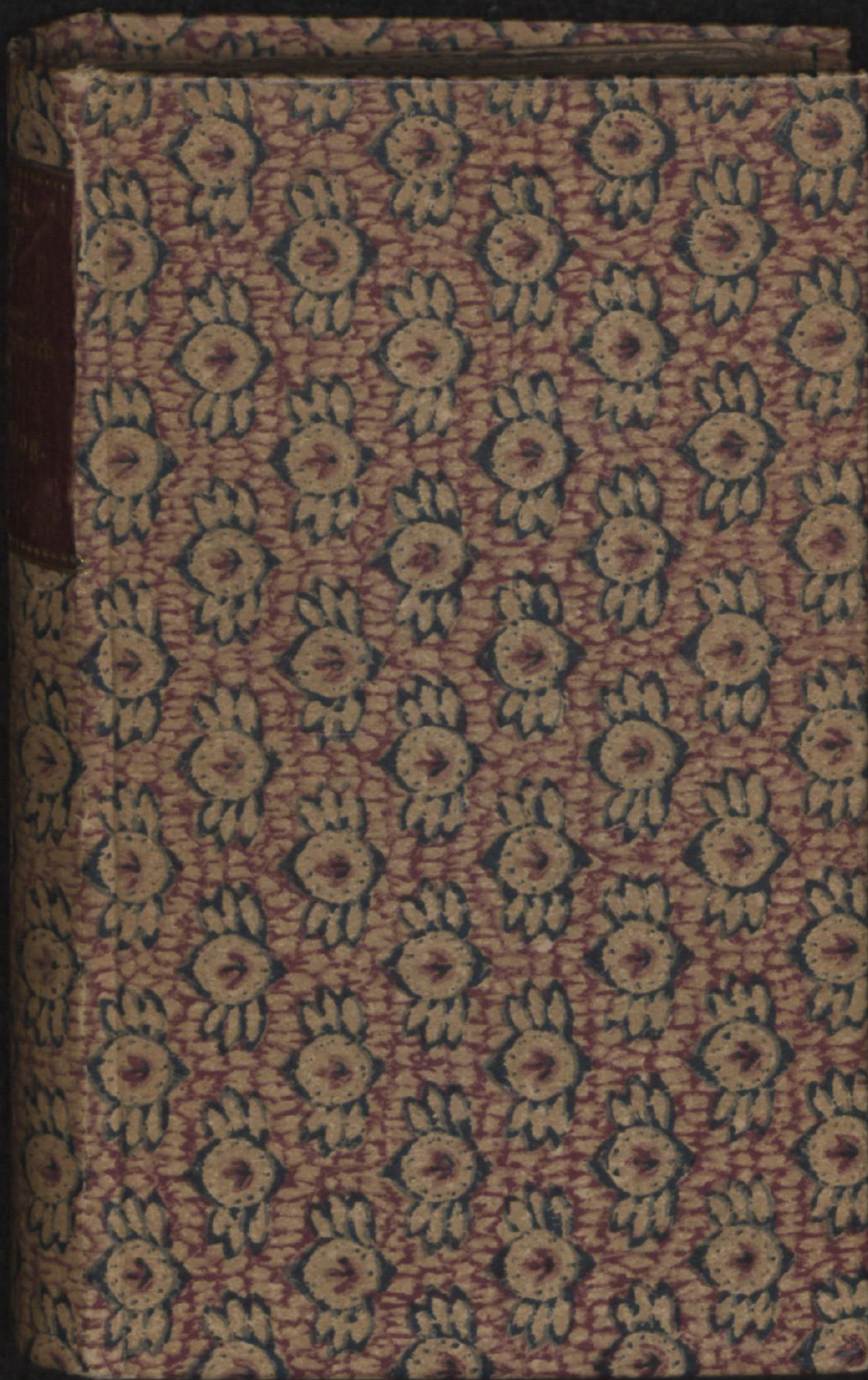
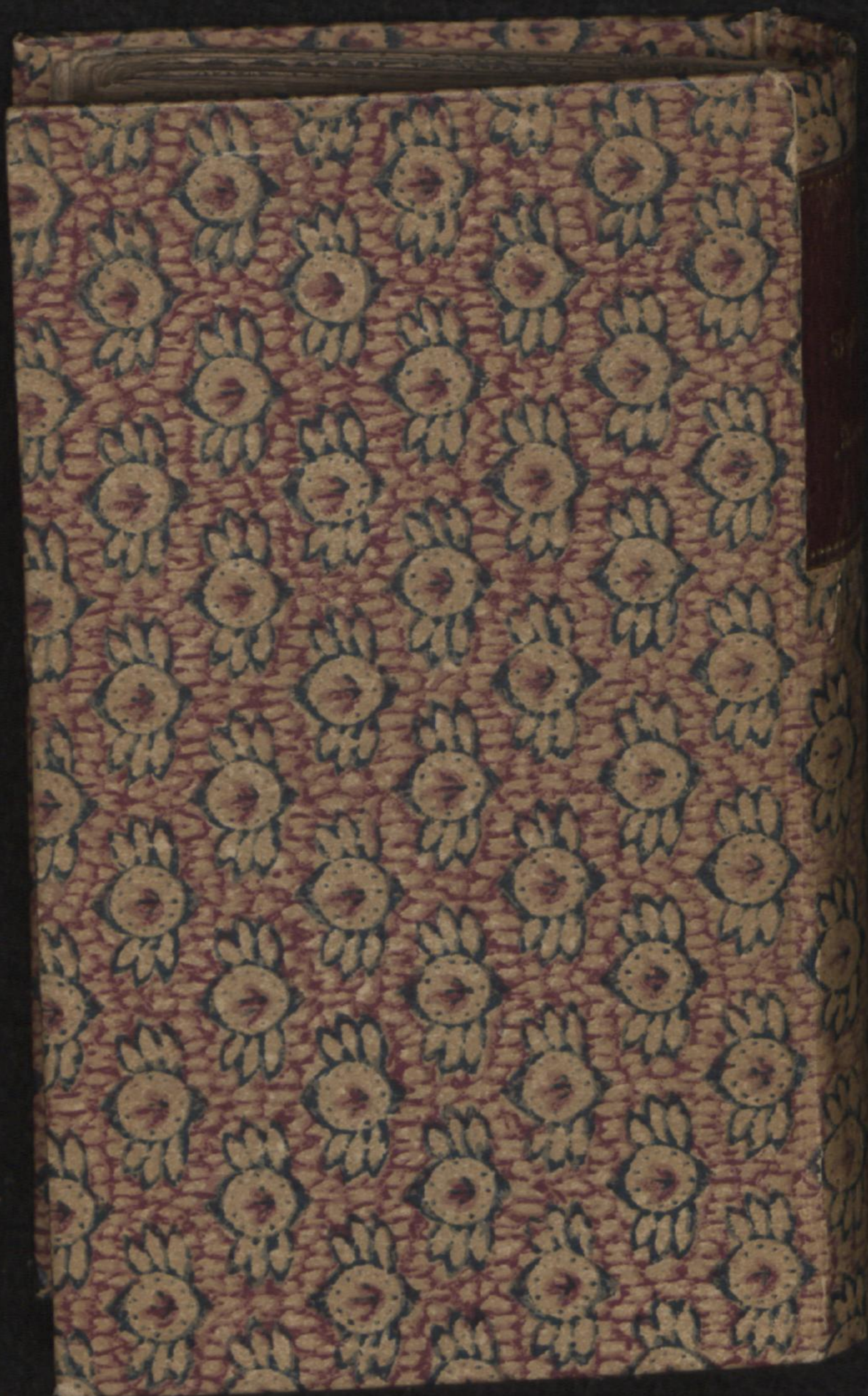

Jesus Syrach
og
Tobiæ Bog.
1587

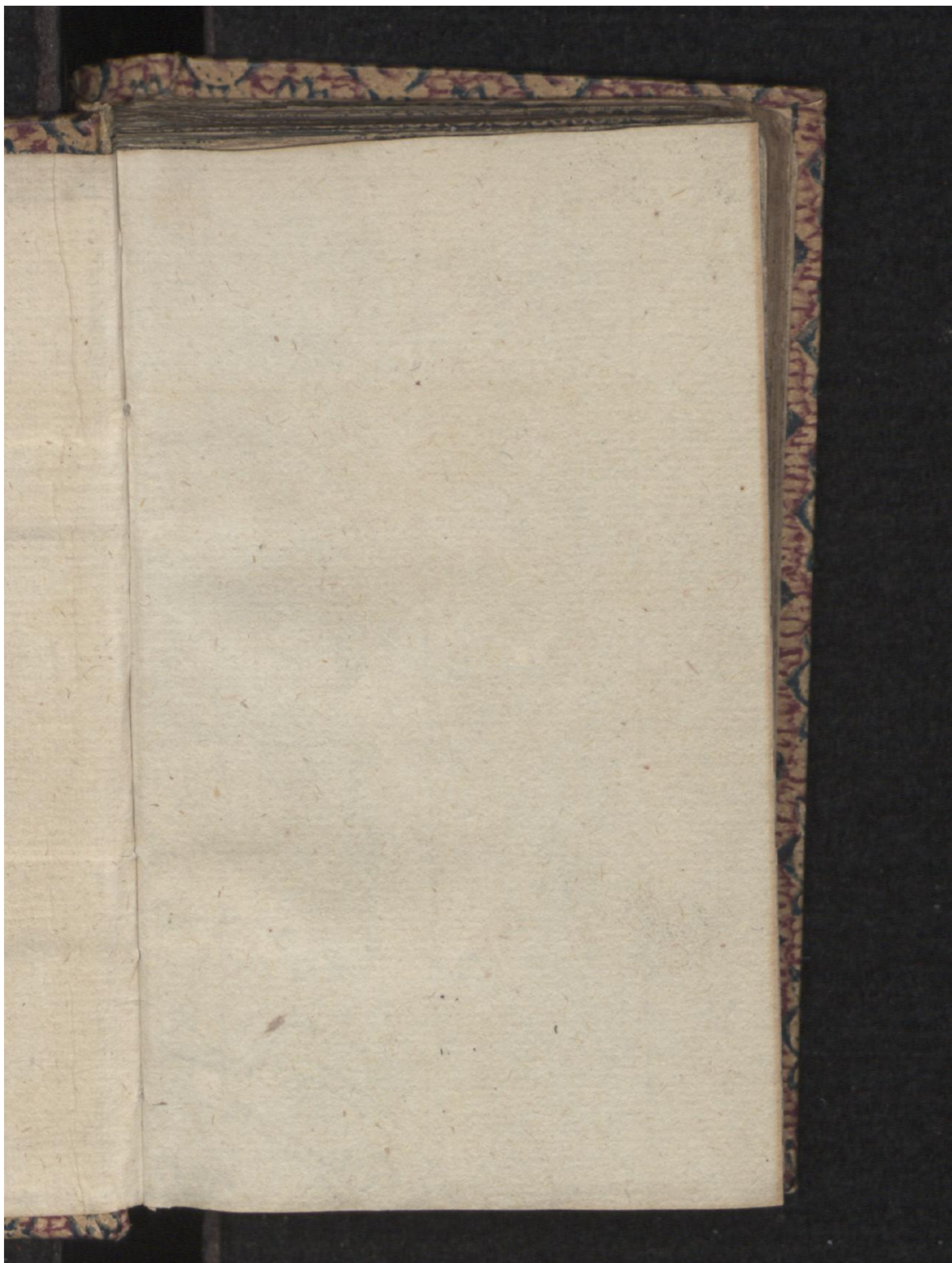

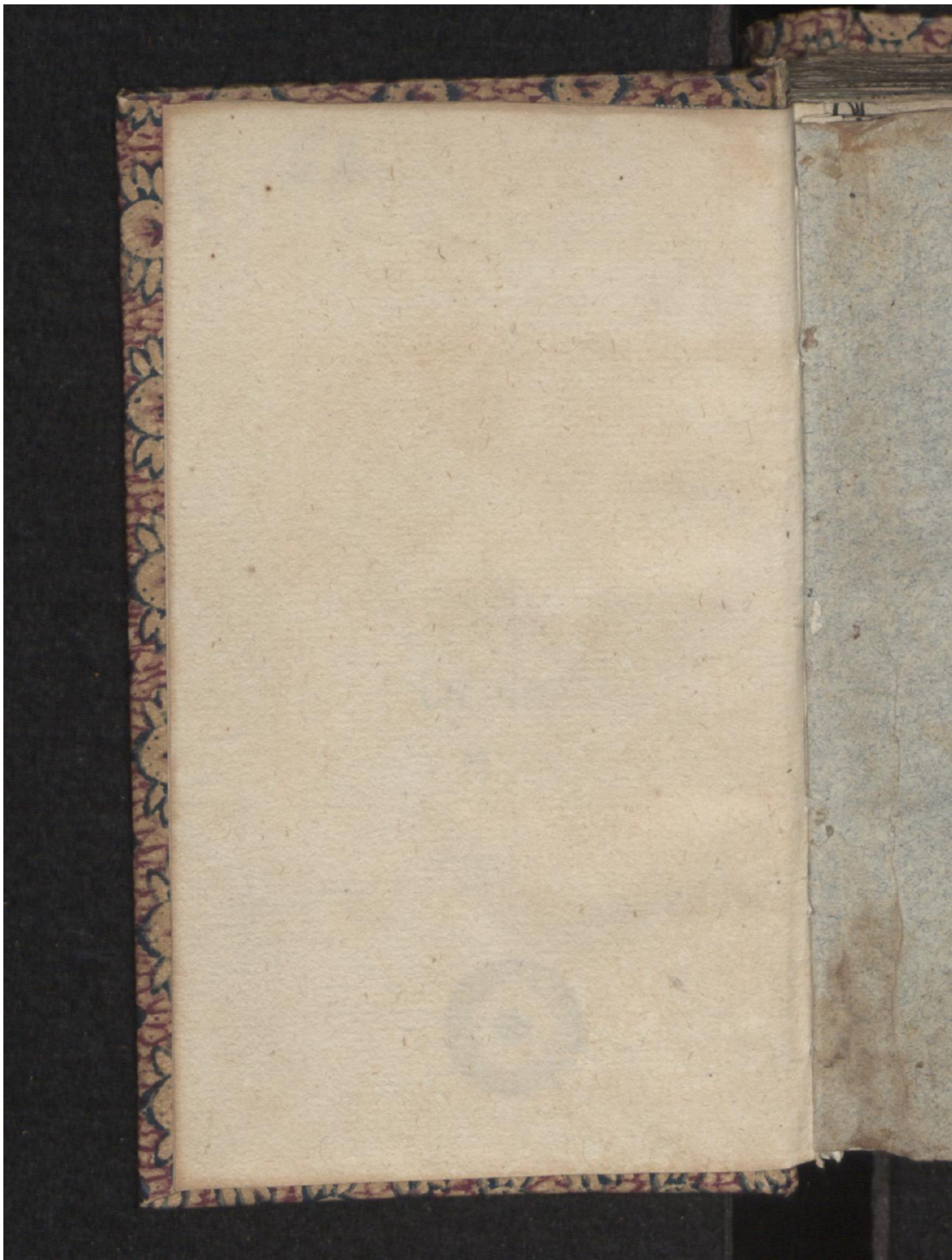

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Foræret mig
Anno 1864 i
October Maaned
af
Dr. Larsen
i Sletterød
ved Gribsvad
pr Odense

N: B: Kousgaard

hane
Redd
den/
vær
døm
løse
Mo
skalt
stis
kiere
dig.

oc a
ge.
elske
søge
stor
fast
Æ
sig
giff

hanem venlige oc sactmodelige. Redde den / som skeer vold / fra den / som giør hannem wret / Oc vær wforfærdet / naar du skalt dømme. Holt dig mod de Faderløse som en Fader / oc mod deris Moder som en Hosbonde / Saa skalt du være / som den Allerhøyestis Søn / oc hand skal haffue dig kierere / end din Moder haffuer dig.

Vijshed ophøyer sine Børn / oc anammer dem som hende søge. Huo som hende elsker / hand elsker Liffuit / Oc huo som hende søger flitelige / hand skal haffue stor Glæde. Huo som holder sig fast til hende / hand skal faa stor Ære / Oc huad som hand tager sig faare / der skal HERREN giffue lycke til. Huo som ærer

Guds ord / hand giør den rette Guds tieniſte / Oc huo ſom det elſker / hannem elſker oc HERREN. Huo ſom lyder Viſdom / hand kand lære andre Folck / Oc huo ſom holder ſig til hende / hand ſkal boe tryggelige. Huo ſom er vden falſkhed / hand ſkal faa hende / Oc hans Efftèrkommere ſkulle triffuis. Oc om hun end ſkicker ſig i det første anderledis mod hannem / oc giør hannem angeſt oc bange / oc prøffuer hannem met ſit Riſſ / oc friſter hannem met ſin ſtraff / indtil hun befinder / at hand er vden falſkhed / ſaa ſkal hun da komme til hannem paa den rette vey / oc glæde hannem / oc ſkal obenbare hannem ſin hemmelighed. Men der ſom hun befinder hannem falſk / da ſkal

hun

hun forlade hannem/ at hand skal fordærffuis.

Kiere Barn/ Bruge tiden/ oc ✠ vocte dig for wretfærdige Sager/ Oc skamme dig icke for din Siel at bekiende det som Ret er. Thi mand kand saa skamme sig/ at mand Synder der met/ oc mand kand oc skamme sig saa/ at mand haffuer naade oc ære der aff. Lad ingen Persone foruende dig til din skade/ oc ey forfærde dig til din fordærffuelse/ Men bekiende frilige det som Ræt er/ naar mand skal hielpe Folck/ Thi at ved bekiendelse/ bliffuer Sandhed oc Rætten obenbare.

✠ (Vocte) Den Retfærdige skal mand giøre bistand/ oc icke frycte for nogen fare.

Tale intet imod ❧ Sand-

 hed/

hed/ Men lad den forhaanelse gaa dig offuer/ om du haffuer faret vild i Sagen. Skamme dig icke at bekiende huor som du haffuer faret vild/ oc strid icke imod strømen.

(Sandhed) Det giøre de som bliffue befundene vdi vildfarelse/ oc ville dog icke for skam skyld/ lade sig vige/ men fare alt saa hen/ oc den ene gieck holder stedse met den anden.

Tien icke en Daare i sin Sag/ oc see icke til hans mact/ Men forsuare Sandhed indtil Døden/ Saa skal Gud HERREN stride for dig.

Vær icke som de der * loffue meget met store ord/ oc giøre der dog aldelis indted til.

* (Loffue) Met det første loffue de stort at de ville forsuare Retten/ etc. Men paa det sidste er det ekon ord.

Vær icke en Løue i dit

Huss/

Huss/ Oc icke balstyrig mod dine Tiunde.

Din Haand skal icke være opladen altid til at tage / oc til‑lucht (at giffue aldrig.

((At giffue) Det er / de karge Hosbonder/ som drifue oc træle deris Tiunde/ oc giffue dem liden Mand oc Løn.

V.

FOrlad dig icke paa din Rigdom / oc tencke icke / Jeg haffuer nock for mig. Følge icke din egen fortredelighed/ alligeuel at du det end formaar/ oc giør icke huad som dig lyster/ oc tenck icke/ Huo vil formene mig det? Thi HERren den øffuerste Heffnere skal heffne det

Tenck icke / Jeg haffuer vel før Syndet / oc mig er intet

Jhesus

ont vederfaret. Thi HERren er vel taalmodig / Men hand lader dig icke bliffue wstraffet. Oc vær icke saa tryg om din Synd er icke end nu straffet / at du skulde der faare ville Synde stedse oc altid. Tenck oc icke / Gud er meget Barmhiertige / Hand straffer mig icke / Jhuor meget ieg oc Synder. Hand kand saa snart optendis til vrede / som hand er Naadig / Oc hans vrede offuer de wgudelige / haffuer ingen affladelse.

Der faare tøffue icke / at omuende dig til HERREN / oc forhale det icke den ene dag fra den anden. Thi hans vrede kommer hastelige / oc skal heffne det / oc fordærffue dig.

Forlad dig icke paa wretfær-

færdigt Gods/ Thi det hielper dig icke/naar som Fristelsen kommer. Lad icke huert Væir føre dig / oc følge icke huer vey / som de wstadige Hierter giøre. Men vær stadig i dine ord/ oc bliff ved it mund hob. Vær bered til at høre oc suare det som ret er / oc forhaste dig icke. Forstaar du Sagen / da vnderuiijß din Næste / Forstaar du hende icke / da holt din Mund stille. Thi mand kand tale sig til Ære/ oc mand kand ocsaa tale sig til skamme/ Oc Menniskens egen Tunge fører hannem i fald.

Vær icke en Oretudere/ oc baguaske icke met din Tunge. En Tyff er en skendelig ting/ Men en Baguaskere / er meget skendeligere / Acte det icke ringe/

 heller

heller det er lidet eller stort. Lad dig icke røris til/ at bliffue vred paa din Ven/ Thi at saadanne Baguaskere bliffue paa det sidste beskemede.

VI.

Holt dig icke for kløg/ til at ※ straffe huer mand/ At dine Blad skulle icke visne/ oc din Fruct skal fordærffuis/ oc at du skalt icke en gang bliffue/ som it tiurt Træ. Thi at saadant it forgifftigt Menniske/ giør sig selff skade/ oc hand skal bliffue sine Fiende til spot. Tuert imod/ Huo som vdlegger al ting til det beste/ hand giør sig mange Venner/ Oc huo som taler det beste i nogen Sag/ om hannem taler mand det beste igien.

※ (Straffe) Det er de som see en Steff i deris Nestis øye/ oc icke en Bielcke i deris egit øye.

gode Fruct. Du skal en liden stund haffue wmage oc arbeyde/ for hendis skyld / Men du skalt meget snart nyde hendis Fruct. Hun er de wforsøgte Menniske bitter / oc en Skødeløss bliffuer icke hoss hende. Thi hun er hannem en haard prøffuesten / oc hand kaster hende snart fra sig. De rose vel meget aff Visdom/ Men de vide der lidet aff.

Kiere Barn/ Lyd min Lærdom / oc foracte icke mit Raad. Set dine Føder i hendis stock/ oc din Halss i hendis Halssiern. Bucke dine Skuldre oc bær hende/ oc giør dig icke stiff mod hendis baand. Holt dig til hende aff gantske Hierte / oc bliff met all mact paa hendis veye. Spør effter hende / oc søg hende / Saa

 skalt

ſkalt du finde hende. Oc naar du faar hende/ da lad hende icke fra dig/ Thi du ſkalt paa det ſidſte haffue trøſt aff hende/ oc din ſorg ſkal omuendis dig til glæde. Oc hendis Stock ſkal bliffue dig en ſterck Beſkermelſe / oc hendis Halſſiern it herligt Kledebon. Hun haffuer en Gyldene Kru-ne/ met en Purpur Hue/ den ſamme Kledebon ſkalt du føre dig i/ oc den ſamme deylige Kru-ne ſkalt du ſette paa.

Kiere Barn/ vilt du følge/ da bliffuer du viiſſ oc tager du det til Hierte/ da bliffuer du klog. Vilt du gierne lyde/ da faar du hende/ Oc vilt du bøye dine Øren/ da bliffuer du viiſſ/ vær gierne hoſſ de Gamle/ oc huor der er en viiſſ Mand/ da holt dig til hannem.

Hør gierne Guds ord / oc merck Visßhedens gode Ord=sprock. Huor som du seer en for=standig Mand / da holt dig flite=lige til hannem / oc gack stedse vd oc ind hoss hannem. Betracte altid Guds Bud / oc tenck stedse paa hans Ord / Hand skal giøre dit Hierte fuldkommet / oc giffue dig Visdom lige som du begerer.

VII.

Gjør intet ont / saa skal dig intet ont vederfaris / Holt dig fra wretfærdighed / saa skal ingen Wlycke komme paa dig. Saa icke paa wretfær=dig[illegible]ager / saa skalt du icke h[illegible] hannem siufolt.

Trenge dig icke i Embeder faar Gud / oc stunde icke effter mact hoss Kongen. Lad dig icke

 tycke

tycke faar Gud / at du est duelig nock der til / oc lad dig icke tycke hoss Kongen/ at du est vijss nock der til. Lad dig icke forlengis effter at være Dommere / Thi aff din formue / skalt du icke kunde sette all wræt til rætte / Du kunde oc befrycte dig for en Veldig/ oc lade Rætten falde met skam.

Begynde icke ☾ Oprør i Staden / oc heng dig icke til Almuen/ Paa det du skalt icke bære dubbelt skyld / Thi der skal intet saadant bliffue wstraffet. Tenck oc icke/ Gud skal see mine store Offer der faare/ oc naar som ieg Offrer der faare til den allerhøyeste Gud/da skal hand anamme det.

☾ (Oprør) Den som gierne vil op hand drager Folck til sig/ oc giør Oprør/ hand vil forbedre alting/oc skicke all wræt til rætte/oc meen at Gud skal anses hans Bøn/oc gode mening.

Naar du beder / da tuile icke/ Oc vær icke lad/ til at giffue Almisse.

Spotte icke den bedrøffuede/ thi der er en/ som kand baade nedtrycke oc ophøye.

Dicte icke Løyen imod din Broder / oc ey heller imod din Ven/ Du skalt icke venne dig til Løyen / thi det er en skadelig seduane

Vær icke Kaadmundet hoss de Gamle/ Oc naar som du beder/ da bruge icke mange Ord.

Der som det bliffuer dig suart met din Biering oc ❧ Pløyning/da lad det icke fortryde dig/ Thi Gud haffuer det saa skabt.

❧ Virgilius. Felices agricolas, bona si sua norint , Sed non sunt digni nosse.

Driste der icke paa/ at Hoben er stor / der du giør ilde met/ Men betenck/ at Straffen er icke longt fra dig.

Der faare ydmyge dig aff Hiertet / Thi at Ild oc Orme er straff offuer de Wgudelige.

Forlad din Ven icke for noget Gods skyld / oc ey din trofaste Broder/ for det beste Guld skyld.

Skil dig icke fra en Fornumstig oc from Høstru / Thi hun er mere dyrebar end noget Guld.

Far icke ilde met en trofast Suend oc flittig Arbeydere/ Elske en from Suend / oc hindre hannem icke / som hand kand bliffue frij.

Haffuer du Queg/ da tag

vare der paa / oc giør det dig gaffn / da beholt det.

Haffuer du Børn / da opfød dem / Oc bøy deris Halſſ op aff Vngdommen.

Haffuer du Døttere da beuare deris Legeme / oc lad dem icke bliffue løſſactige.

Gifft din Daatter / ſaa haffuer du giort en koſtelig gierning / Oc giff hende en fornumſtig Mand.

Haffuer du en Høſtru / ſom dig elſker / Da lad dig icke vende fra hende / til at forſkiude hende / oc tro icke den ♣ Hadſke.

♣ (Hadſke) Det er ſagt paa Jødeſke / ſom den ene Høſtru fordriffuer den anden / Men wi Chriſtne ſkulle icke lide ſaadane klaffuere / ſom beliffue vore Høſtruer for oſſ aff vrede oc affuind.

Hedre din Fader aff gantske Hierte / oc forglem icke huad du kostede din Moder / Oc betenck/ at du est født aff dem / Oc huad kant du giøre dem for det / som de haffue giort imod dig ?

Fryete HERREN aff gantske Hierte / oc holt hans Prester i all ære.

Elsk den aff all din krafft/ som dig haffuer giort / oc forlad icke hans Tienere.

Summa.

Fryete HERREN oc ære Presterne/ oc giff dem deris deel/ som dig er befalet / aff den første Grøde/ oc aff Skyld Offer / oc opløfftelse Offer / oc alt andet som helligis til Offer/ oc aff den hellige første Grøde.

Reck den Fattige din haand/ Paa det du skalt bliffue rigelige velsignet/ Oc dine velgierninger skulle giøre dig tackenemmelige faar alle leffuendis Menniske/ Ja beuiss ocsaa de * Døde dine velgierninger.

* (Døde) Til at Klæde oc Begraffue dem ærlig/ for Guds / oc Opstandelsens skyld.

Forlad icke dem vden trøst som græde/ Men sørge met de bedrøffuede.

Lad det icke være dig suart at besøge de Siuge / Thi at for den skyld skalt du elskis.

Huad som du giør / da betenck enden/ Saa giør du aldrig ilde.

VIII.

TRætte ick met den Veldige/ at du skalt icke falde i

hans Hender. Trætte icke met den Rige/at hand skal icke offuerueye dig/Thi at mange lade dem bestinge met Pendinge/ oc de omuende ocsaa vel Kongers hierter. Trætte icke met en Ordgydere/ at du skalt icke bære Ved til hans Ild. Skemte icke met it wforstandigt Menniske / at hand skal icke beskemme din Slect.

Breyde dem icke sine Synder/ som sig bedrer / oc betenck at wi haffue end alle skyld paa oss.

Foracte icke Alderdommen/ Thi at wi tencke ocsaa at bliffue gamle.

Glæde dig icke der aff / at din Fiende døer / Betenck at wi skulle alle døe.

Foracte icke det/som de Vise tale/ men skicke dig effter deris Ordsprock. Thi du kant lære

noget aff dem / oc huorledis du skalt skicke dig hoss ypperlige Folck.

Acte dig icke at være klogere end de Gamle / Thi at de haffue ocsaa lært aff deris Fedre / Thi du kant lære aff dem / huorledis du skalt suare / naar det giøris behoff.

Bless icke den Wgudelige sin) Jld op / at du skalt icke ocsaa opbrendis. Erre icke en Skendegest / at hand skal icke foruende dig dine ord.

) (Jld) Det er / Erre hannem icke til skendsel vden Aarsage.

Læn icke den / som er Veldigere end du est / Men læn du hannem noget / Da acte det at være borte.

Vær icke Borgen offuer din formue / Men giør du det / da tenck til oc betale.

Jhesus

Gack icke i rætte met Dommeren/ thi mand siger Dommen aff som hand vil.

Vandre icke met en Voffuehalß/ at hand skal icke føre dig i wlycke / Thi hand giør huad hand vil / saa skalt du lide skade for hans daarligheds skyld.

Trætte icke met den som vred er / oc gack icke alene met hannem paa Marcken / Thi hand acter Blodstyrtning lige som intet / Der som du haffuer da ingen hielp / saa myrder hand dig.

Raadsla icke met ● Daarer/ Thi det gaar dem icke til Hierte.

● (Daarer) Met draffuels oc skarns Folck / som intet acte.

Giør intet for en Fremmet/ som du vilt haffue hemmeligt/

ligt/ Thi du vedst icke/ huad der kand komme aff.

Obenbare icke dit Hierte for huer Mand / At du skalt icke faa ond betalning.

IX.

VEr icke Nidkær offuer din fromme Høstru / Thi der kommer intet gaat aff saadant haard tilsyn. Lad din Høstru icke haffue mact offuer dig / At hun skal icke bliffue din Herre.

Fly Bolskab / at du skalt icke falde i deris Snarer.

Ven dig icke til Sangersker / at de skulle icke fange dig met deris laacken. See icke effter Piger/ at du skalt icke optendis til dem. Holt dig icke til Skøger/at du skalt icke miste huad som du haffuer.

Gabe icke hid oc did i Staden / oc løb icke i alle vraaer. Vent dit Ansict fra deylige Quinder/ oc see icke effter andre Quinders skickelighed. Thi deylige Quinder haffuer skuffet mange / oc der optendis ond lyst aff / som en Ild. Sid icke hoss en andens Høstru/ oc tag hende icke i faffn/ oc rute icke met hende / at dit Hierte skal icke dragis til hende/ oc at dit sind skal icke fangis.

Forlad icke en gammel Ven / thi du vedst icke / om den ny skal bliffue dig saa god. En ny Ven/ er lige som ny Vin/ Lad hannem bliffue gammel/saa skal hand smage dig vel.

Lad oc den Vgudelige icke ♣ bekumre dig i sin store ære/ Thi du vedst icke / huad ende det

skal

skal faa. Lad den Vgudeligis opsæt icke behage dig/ thi de bliffue aldrig fromme / før end de fare ned i Helffuede.

♣ (Bekumre) Smegre icke for hannem/ oc holt dig icke til hannem.

Holt dig fra dem/ som haffue mact til at slaa ihiel / saa tørt du icke sørge / At hand skal dræbe dig. Men skalt du jo omgaaes met hannem/ da forbryd dig icke/ at hand skal icke tage Liffuit aff dig / naar som du tencker der mindst paa/ Oc du skalt vide / at du vandrer iblant Snarer / oc gaar paa idel høye ‡ Spitze.

‡ (Spitze) Som paa høye Taarn er farligt for besuimelse.

Lær flittelige at kiende din Neste / oc huor som du haffuer Raad behoff/ da søge den hoss vi-

 se Folck/

se Folck / oc haff din tale met de Forstandige / Oc rætte alle dine Sager effter Guds ord.

Holt dig til ● gaat Folck / Oc vær glad / Dog met Guds fryct.

● (Got Folck) Det er / holt Collatz / æd oc drick met de Gudfryctige.

X.

BJerningen priser Mesteren / oc en viss Første hans handel. Det er en farlig ting vdi it Regimente / met en Ordgydere / Oc en (dristig Ordgydere skal bliffue beskemmet.

((Dristig Ordgydere) Som kand mange raad / vil sette alting til rette / oc stiller aldrig munden / oc vil haffue alt snack ene.

En viss Regentere er streng / oc huor som Øffrigheden er forstan-

standig/ der gaar det skickelige til. Lige som Regenteren ere / saa ere ocsaa hans Embetzmend. Lige som Raadet er / saa ere oc Borgerne. En balstyrig Konge/ fordærffuer Land oc Folck / Men naar som de Veldige ere forstandige/ da triffuis Staden.

Det Regimente paa Jorden/ staar i Guds Haand / hand giffuer stundem en duelig Regentere. Det staar i Guds Haand/ at det lyckis met en Regentere / hand giffuer en hederlig ♣ Canceler.

♣ (Canceler) Det neste Raad / Som Naeman vaar Kongen aff Syria/ 4. Reg. 5.

Straff icke for strengelige alle misgierninger / oc forhaste dig icke / naar du skalt straffe. Baade Gud oc Verden hade de

 Hoff-

Hoffmodige/ Thi de handle wrettelige faar dem baade sammen.

For vold/ wret oc gerigheds skyld / kommer it Kongerige fra it Folck til it andet.

Huor faare Hoffmoder den arme Jord oc Aske sig? Hand er dog idel slemt Skarn / den stund hand end leffuer. Oc der som Lægen end lapper der lenge paa/ saa gaar det alligeuel saa til paa det sidste/ J dag en Konge/ i morgen død. Oc naar som it Menniske er død/ da æde Hugorme oc andre Orme hannem.

Der aff kommer all Hofferdighed/ at it Menniske falder fra Gud/ oc hans Hierte viger fra sin Skabere. Oc Hofferdighed driffuer til alle Synder /

Oc

Oc huo som falder der vdi/ hand begynder megen verstyggelighed.

(Falder fra) Det er / at hand foracter Guds ord.

Der faare haffuer HERREN altid beskemmet Hoffmodighed/ oc endelige nedkast hende. Gud haffuer kast de Hoffærdige Førster aff Stolen / oc sæt Ydmyge der paa. Gud haffuer opruct de Hoffmodige Hedningers roed / oc plantet Ydmyge i deris sted. Gud haffuer foruent Hedningers Land / oc fordærffuet det i grund/ Hand loed dem visne/ oc ødeleggis / oc deris naffn vdslettis aff Jorden.

Det er icke skabt aff Gud/ at Folck ere Hofferdige oc grumme. Mennisket skabtis icke ont/ Men huo som fryctet Gud /

hand skal haffue ære. Men huo som offuertræder Guds Bud / hand skal beskemmis.

Oc de som frycter Gud / holde deris Regentere i ære / Der faare beuarer hand dem.

Der skal huercken Rig eller Fattig / stor eller Liden rose sig aff andet / end at de frycte Gud.

Det duer aldelis intet / at mand forsmaaer en Fattig / som er forstandig / oc ærer en Vgudelig / som er Rig.

Førster / Herrer oc Regentere ere i stor ære. Men saa store ere de icke / som den / der frycter Gud.

HERren maa tiene en viss Suend / oc en fornumstig Herre knurrer der icke faare.

Følge icke dit eget Hoffuit i dit Embede / oc giør dig icke

Hoffmodig / naar mand haffuer dig behoff.

Det er bedre / at en tager vare paa sit Embede / som hand kand triffuis aff / end at hand tager sig meget faare / oc bliffuer en Tryglere.

Mit Barn / Vær trøstig i modgang / oc tradse paa dit Embede / Thi at huo vil hielpe den / som haffuer feyl paa sit Embede: Oc huo vil hielpe den til ære / som selff vanærer sit Embede?

Den Fattige æris for hans Forstand skyld / oc den Rige for sit Gods skyld / Men er Forstand verd at rose hoss den Fattige / huor meget mere / skal det da hoss den Rige: Oc huad som staar den Rige ilde / det staar meget mere den Fattige ilde.

Jhesus

Den Rigis Visdom fører hannem til ære/ oc setter hannem hoss Førster.

Du skalt ingen rose for hans store anseelse skyld/ icke heller foracte nogen/ for hans ringe anseelse skyld. Thi Bien er en liden Fuel / oc giffuer dog alsomsødeste fruct.

Hoffmode dig icke aff dine Klæder / oc vær icke stolt i din * Ære / Thi at HERREN er vnderlig i sine gierninger / oc ingen veed/ huad hand vil giøre.

* (Ære) Naar som du skalt bramme vdi din Stads oc velde.

Mange Tiranner ere nødde til at side nedre paa Jorden/ Oc Krunen er set paa den / som mand icke tenckte paa. Mange store Herrer ere bleffne til intet/ oc veldige Konger ere komne andrei hender. For=

Fordømme ingen før end du vedst tilforn Sagen/ Forstaa det først/ oc straffe der effter.

Du skalt ingen dømme/ før end du hører Sagen/ oc lad Folck først tale vd.

Beblande dig icke i Fremmede Sager / oc sid icke hoss wretfærdig Dom.

XI.

Mit Barn/ Sla dig icke i mange haande Handel/ Thi at der som du tager dig allehaande faare / da skalt du icke meget vinde der paa. Der som du end staar der fast effter / Saa faar du det dog icke / Oc der som du end lapper her oc der/ Saa kommer du dog icke vd.

Mange riffuer oc slider / oc legger sig effter Rigdom/ oc hand for=

forhindrer sig eckon selff der met.

Der imod far mangen sactelige / som vel haffde hielp behoff / oc er der til met skrøbelig oc fattig / Den seer Gud til met naade / oc hielper hannem aff den Elendighed/ oc kommer hannem til ære / saa at mange forundre sig paa hannem.

Alting kommer aff Gud/ Lycke oc Wlycke / Liff oc Død / Armod oc Rigdom.

Gud giffuer de Fromme Gods som er varactigt/ Oc huad som hand giffuer/ det triffuis altid.

Mangen er nidsk oc sparer/ oc bliffuer Rig der met / oc tencker/ At hand haffuer vel draget sammen. Oc hand siger/ Nu vil
ieg

ieg haffue gode dage / Ede oc dricke aff mit Gods / Oc hand veed icke / at hans Tid er saa nær / oc hand skal lade andre det effter sig oc dø.

Bliff hoss Guds ord / oc øffue dig der vdi / oc bliff i dit Kald / Oc acte det inted / at de Vgudelige tracte effter Gods. Forlad du dig paa Gud / oc bliff i dit Kald / Thi det er HERREN meget læt / at giøre den Fattige Rig.

Gud velsigner de Frommis Gods / oc naar tiden kommer / da triffuis de snart. ☾ Sig icke / Huad hielper det mig / oc huad haffuer ieg i den stund? Sig icke / Jeg haffuer noch / huorledis kand det feyle mig?

☾ (Sig icke) Den Arme skal icke fortuile / oc den Rige skal icke Hoffmode sig.

Naar som det gaar dig vel/ da betenck / At det kand gaa dig ilde igien/ Oc naar som det gaar dig ilde / da betenck / At det kand gaa dig vel igien / Thi HERREN kand lættelige betale huer i Døden/ som hand det haffuer fortient. En ond time giør/ at mand forglemmer all Glæde / oc naar it Menniske døer / da skal hand fornemme/ huorledis hand haffuer leffuit. Der faare skalt du ingen rose før hans Endeligt kommer / Thi huad som nogen haffuer værit for en Mand/ det finder sig paa hans Efftterkommere.

XII.

LAEn icke huer mand Herbere i dit Huss / thi Verden er fuld aff wtroskab oc suig.

suig. It falſkt Hierte / er lige som en laacke Fuel paa en Kloff- ue / oc lurer effter at gribe dig. Thi huad got som hand ſeer / det legger hand vd til det verſte / oc det aller beſte laſter hand paa det høyeſte. Aff en liden Gniſt bliff- uer en ſtor Ild / Oc den Wgude- lig lader icke aff / før end hand vd- ſtyrter Blod. Tag dig vare for ſaadanne Skalcke / de haffue in- ted gaat i ſinde / at de henge dig icke en euig ſkam paa. Tager du en Fremmet ind til dig / da giør hand dig wmage / oc driffuer dig fra din Eyedom.

Vilt du giøre noget gaat / Da ſee til / huem du giør det / ſaa fortien du tack der met. Giør den Fromme gaat / ſaa bliffuer dig det rigelige betalet / Skeer det

 icke

icke aff hannem/da skeer det visselige aff HERREN. Men de arge skalcke/ som icke tacke for velgierninger/ skal det icke gaa vel.

Giff den Gudfryctige/oc forbarme dig icke offuer den vgudelige/Giør de Elendige til gode/oc giff den Vgudelige inted. Beuare dit Brød for hannem / oc giff hannem inted / at hand skal icke bestyrckis der aff/ oc vndertrede dig/Du skalt faa end en gang/ saa meget Ont aff hannem/ som du haffuer giort hannem Got. Thi den Allerhøyeste hader de Vgudelige / oc hand skal straffe de Vgudelige.

Naar som det gaar nogen vel / da kand mand icke rettelige kiende en Ven. Men naar som det gaar ilde til / da kand oc icke

din Fiende dølie sig / thi at naar som det gaar nogen vel / da fortryder hans Fiende det. Men naar som det gaar ilde / Da vige oc hans Venner fra hannem.

Tro aldrig din Fiende / Thi at lige som Jern stedse rustis igien / Saa forlader hand oc icke sin vanartighed. Oc om hand end neyer oc bucker sig / Saa holt dig stille / oc vocte dig for hannem / Oc der som du end skurer paa hannem / lige som paa en Spegel / saa bliffuer hand dog rustig. Drag hannem icke til dig / at hand skal icke bort støde dig / oc træde i din sted. Sæt hannem icke hoss dig / at hand skal icke tragte effter din Stoel / Oc du skalt paa det sidste tencke paa mine ord / oc det skal da angre dig.

Lige som ingen yncker den/ der besuær Hugorme/ om hand bliffuer biden aff dem/ saa lidet som det/ at en omgaas met vil-de Diur/ oc bliffuer sønder reff-uen aff dem. Saa gaar det oc den/som henger sig til de Vgude-lige/oc beblander sig i deris Syn-der. Hand bliffuer vel hoss dig til en tid/ Men naar som du snubler/ da forlader hand dig.

Din Fiende giffuer vel go-de ord/ oc yncker dig saare/ oc skicker sig venlige/ hand kand oc græde der til. Men hand tencker i Hiertet/huorledis hand kand skiude dig i Graffuen/ oc faar hand rom/ da kand hand icke mættis aff dit Blod. Vil nogen giøre dig skade/Da er hand den første/ oc skicker sig som hand vil-

de

de hielpe dig / oc omstøder dig lumskelige. Hand skal ryste met sit Hoffuit / oc glæde sig hemmelige / bespotte dig / oc vrenge Munden.

XIII.

HVo som tager Beg / hand besmitter sig der met / Oc huo som holder sig til de Hofferdige / hand lærer Hofferdighed.

Holt dig icke til de Veldige oc Rige / Du legger ellers en suar Byrde paa dig. Huad skal en Leerpaatte / hoss en Kaaber Gryde? Thi der som de stødis tilsammen / Da sønderbrydis hun.

Den Rige giør wret / Oc tradser end der til / Men den Fattige maa lide / oc tacke der til.

Hand bruger dig / saa lenge som du hannem est nyttelig / Men naar som du kant icke mere / da lader hand dig fare. Den stund du haffuer noget / da tærer hand met dig / oc hand acter det inted / at du fordærffuis. Naar hand haffuer dig behoff / da kand hand smuckt abe dig / oc hand leer at dig / ietter dig meget / oc giffuer dig de beste ord / oc siger / Haffuer du noget behoff ? Oc hand biuder dig tho eller tre gange bedragelige til Gest / Indtil hand skil dig ved dit / oc spaatter dig paa det sidste. Oc naar som hand end seer din Nød / saa lader hand dig dog fare / oc ryster Hoffuedit effter dig. Der faare see til / at din enfoldighed bedrager dig icke / oc fører dig i wlycke.

Naar som nogen Veldig vil drage dig til sig/da stat imod/ saa skal hand disz mere drage dig til sig. Treng dig icke selff til hannem / At du skalt icke vdskiu-dis. Fly det oc icke for meget/ at mand kand bruge dig i nød. Sig icke ney/ der som hand befaler dig noget/ Men forlad dig der icke paa/ at hand haffuer meget omgengelse met dig. † Thi hand forsøger dig der met/ Oc i det hand skicker sig saa venlige / vd-fritter hand dig rettelige. Naar som hand bliffuer vred/ da bliff-uer der icke hosz saadanne venlige ord / oc hand skemter icke met Straff oc Fengsel. Der faare vocte dig/ oc see dig vel faare/ du leffuer i stor fare.

Huert Diur holder sig til

sin lige/Saa skal oc huert Menniske holde sig til sin lige. Naar den Vgudelige holder sig til den Fromme/ Det er lige som naar Vlffuen holder sig til Faaret. Den Rigis omgengelse met den Fattige/ er lige som ♣ Hyena giør selskab met Hunden. Lige som Løuen æder vilde Diur paa Heden/ Saa æde de Rige de Fattige. Lige som den Hofferdige foracter det/ som er ringe/ saa foractis oc den Fattige aff den Rige. Naar som den Rige kommer i fald/ da hielpe hans Venner hannem op/ Naar den Fattige falder/ da støde oc hans Venner hannem ned. Naar den Rige haffuer giort wret/ da ere der mange/ som hielpe hannem op/ Naar hand haffuer fortalet sig met ord/ Da maa mand lade

det være ræt. Men naar den Fattige haffuer icke giort ræt/ da kand mand giøre der meget aff/ Oc naar som hand end taler vijslige/ saa actis det dog icke.

Naar som den Rige taler/ da tier huer mand/ oc mand løffter hans ord op til Himmelen/ Men naar som den Fattige taler da siger mand/ Huo er den? Oc der som hand bryder noget/ da maa hand staa til rette.

♣ (Hyena) Det er it Diur vdi Egypten/ der lærer at kalde en Hund ved sit naffn som it Menniske/ oc æder hannem.

Rigdom er vel god/ naar hand brugis vden Synd/ Men den Vgudeligis armod lærer hannem at tale meget ont.

Huad som en haffuer i sinde/ Det seer mand paa hans

Oyen/

Øyen/ huad heller det er got eller ont/ Haffuer hand got i sinde/ da seer hand gladelige vd. Men huo som betracter hemmelig suig/ hand kand ingen rolighed haffue der faare.

Vel den / som icke giffuer onde *Raad/ oc icke haffuer ond Samuittighed der aff.

* (It ont Raad er Raadgiffueren verst.

Vel den / som icke haffuer en ond Samuittighed / oc som icke haffuer mist sin tillid.

XIIII.

DEt staar icke en Niding vel / at hand er Rig / Oc huad skal en nidsk Hund met Pendinge oc Gods.

Huo som meget samler/ oc giør sig selff icke til gode / hand

sancker

sancker til andre / oc andre skulle fordaaye det.

Huorledis skulle den giøre andre got / som giør sig icke selff til gode ? Hand bliffuer aldrig glad aff sit Gods.

Der er ingen slemmere ting til / End at en vnder sig selff intet got / oc det er den rette plage for hans ondskab. Giør hand noget got / da veed hand det icke / oc paa det sidste bliffuer hand vtolmodig der offuer.

Det er it ont Menniske / som icke gider seet / at mand giør Folck til gode / Men hand vender sit Ansict bort / oc forbarmer sig offuer ingen.

It Menniske som søger sin egen fordel / lader sig aldrig nøye met sin part / oc det kand icke triffuis for Gerighed.

Jhesus

Den som er Affuendsfuld/ seer icke gierne at mand æder/ Oc det giør hannem ont/ naar hand skal giffue Mad.

Mit Barn/ Giør dig selff til gode aff dit eget/ Oc giff HERREN offer/ som hannem bør.

Betenck/at Døden forsømmer sig icke/ oc du vedst jo vel/ huad Pact du haffuer met Døden.

Giør din Ven til gode før end du døer/ oc giff den Fattige effter din formue.

Forglem icke den Fattige/ paa din glædskabs dag/ Saa skal oc den glæde vederfaris dig/ som du begærer. Du skalt dog lade andre din Sued effter dig/ oc offuergiffue Arffuingene dit arbeyde.

Giff

Giff gierne / Saa skal dig giffuis igien oc ☾ Hellige din Siel / Thi at naar som du est død / da haffuer du vdtæret.

☾ (Hellige) Giff Presterne deris tilbørlige Offer / som Louen biuder.

Alt Kiød bortslidis som it Klæde / Thi det er den gamle Pact / Du skalt dø.

Lige som grøne Blad / paa it deyligt Træ / nogle falde aff / nogle voxe igien / Saa gaar det oc til met Folckene / nogle Dø / nogle fødis.

Alle forgengelige ting skulle faa ende / oc de som omgaas der met / fare ocsaa bort der met.

XV.

Wel den / som stedse omgaas met Guds Ord / oc vdlegger det oc lærer / Den som

betracter det aff Hiertet/ oc lærer at forstaa det til grunde/ oc randsager stedse ydermere effter Visdom/ oc søger effter hende/ ihuort hun gaar / oc koger ind at hendis Vindue / oc lyder til hoss Dørren / søger Herbere / hart hoss hendis Huss/ oc opretter sin Bolig hoss hendis Væg / oc det er hannem it got Herbere. Hand fører sine Børn oc vnder hendis Tag / oc bliffuer vnder hendis Løb / Der vnder skal hand beskermis for Hede / oc det er hannem en herlig Bolig.

Saadant giør ingen/ vden den som fryeter HERREN/ Oc huo som holder sig til Guds ord/ hand finder hende. Oc hun skal møde hannem / som en Moder/ oc hun skal anamme hannem/

nem / ſom en vng Brud. Hun ſkal ſpiſe hannem met Forſtandheds Brød / oc hun ſkal ſkencke hannem met Vijſheds Vand.

Der aff ſkal mand bliffue ſterck / at hand ſkal kunde ſtaa faſt / oc hand ſkal holde ſig til hende / at hand ſkal icke bliffue beſkemmet. Hun ſkal ophøye hannem offuer hans Næſte / oc hun ſkal oplade hans mund i Forſamlingen. Hun ſkal Krone hannem met Fryd oc Glæde / oc begaffue hannem met it euigt Naffn.

Men Daarer finde hende icke / oc de Vgudelige kunde icke ſee hende / Thi hun er langt fra de Hoffærdige / oc Øyenſkalcke vide intet aff hende. Den Vgudelige kand intet lære ræt / Thi det kommer icke aff Gud. Thi

at der hører Wisdom til ræt Lærdom/ saa giffuer Gud Naade der til.

Du taart icke sige / haffuer ieg lært wrettelige/ da haffuer ♣ Gud det giort / Thi huad hand hader/ det skalt du icke giøre. Du taart icke sige / haffuer ieg lært wrettelige/ da haffuer hand bedraget mig / Thi hand haffuer ingen Vgudelige behoff / Thi HERREN hader alt Affguderj / Oc huo hannem fryeter / hand gruer der faare.

♣ (Gud det giort) Det er de falske Lærere som selie deris vildfarelse vnder Guds Naffn / oc suerie at det er Guds Ord / eller Guds lærdom kand icke være ræt. Matthei. 19.

Hand skabte Menniskén / aff begyndelsen/ oc gaff hannem kaar/ Vilt du / da holt Budene/

oc

oc giør det hannem behager i en ræt Tro. Hand haffuer set Ild oc Vand faar dig / tag huilcket du vilt. Mennisken haffuer Liffuit oc Døden faar sig / huilcket hand vil det skal hannem giffuis. Thi Guds Visdom er stor / oc hand er mectig / oc seer alle ting / oc hans Øyen see paa dem / som hannem fryete / Oc hand veed vel / huad ret er giort / eller huad som er Øyenskalckeri. Hand biuder ingen at være Vgudelig / oc hand giffuer ingen loff til at Synde.

XVI.

Glæd dig icke / at du haffuer mange wduelige Børn / oc tradse der icke paa / at du haffuer mange Børn / der som de fryeter icke Gud / For-

lad dig icke paa dem/ oc fortrøste dig icke paa deris formue. Thi at it fromt Barn er bedre/ end tusinde Vgudelige/ Oc det er bedre at Dø vden Børn/ end at haffue Vgudelige Børn.

En from Mand kand hielpe en Stad op/ Men der som de Vgudelige ere end mange/ saa bliffuer hand dog øde formedelst dem/ Det haffuer ieg meget seet i mine dage/ oc end meget mere hørt.

Ilden opbrende den gantske Vgudelige hob/ oc Vreden begyntis offuer de vantro. Hand sparde icke de gamle Kemper/ som bleffue nedlagde met deris styrcke.

Hand sparde oc icke dem/ som Loth vaar fremmet hoss/

Men hand fordømmede dem for deris Hoffmod skyld/ oc fordærff-uede det gantske Land vden all Barmhiertighed / for de haffde Syndet offuermaade meget. Saa haffuer hand vel oc bort-ryckt sex Hundrede tusinde/ fordi at de vaare wlydige. Huorledis skulde da en eniste wlydig bliffue wstraffet? Thi hand er vel Barmhiertig/ Men hand er oc-saa vred. Hand lader stille sig til freds / oc hand straffer ocsaa grummelige. Saa stor som hans Barmhiertighed er/ Saa stor er oc hans Straff / Oc hand døm-mer huer/ som hand det fortien.

Den Wgudelige skal icke vndgaa met sin wretfærdighed/ Oc den Frommis forhaanelse skal icke bliffue til intet.

Alle Velgierninger skulle finde deris sted/ Oc huer skal vederfaris som hand haffuer fortient.

Sig icke HERREN seer icke til mig / Huo acter mig i Himmelen? Blant saa stor en hob / tencker hand icke paa mig/ Huad er ieg mod saa stor en Verden?

Thi see/ den gantske Himmel alleuegne / Haffuit oc Jorden beffue/ Bierge oc Dale skelffue / naar som hand hiemsøger / skulde hand icke da see i dit Hierte? Men huad som hand vil giøre/ det seer ingen/ oc den Storm/ som skal komme / mercker intet Menniske/ Oc hand kand meget giøre/ som ingen tencker paa/ Oc huo kand det vdsige/ oc fordrage/ naar

naar hand dømmer? Men saadan trusel er for langt borte fra Oyene/ oc naar som it skødeløst Menniske det hører / saa bliffuer hand dog i sin Daarlighed / oc vdi sin vildfarelse.

XVII.

MIt Barn lyd mig/ oc lær Visdom/ oc giff aluerlige act paa mine ord/ Jeg vil giffue dig en fast Lærdom / oc vnderuise dig klarlige.

Gud haffuer skicket sine Gierninger vel aff begyndelsen/ oc giffuit huer sin egen gierning. Oc hand holder dem stedse oc altid i saadan Skick/at de vden afladelse vdrette deris Embede / oc det ene forhindrer icke det andet/ men de ere altid hans befalning lydige. Fremdelis haffuer hand

oc

oc seet til Jorden / oc opfyldet hende met sit Gode/ Oc hand opfylder Jorderige met Diur / som komme vnder Jorden igien.

Gud skabte Menniskten aff Jord / oc giorde hannem til Jord igien/ oc hand beskickede dem deris Liffs tid / oc skabte dem baade/ huer til sin Art/ oc hand giorde dem effter sit Billede. Hand gaff dem / at alt Kiød skulde frycte dem / oc at de skulde regære offuer Diur oc Fule. Hand gaff dem Fornufft / Tale/ Øyen / Øren oc Forstand oc Vidskab / oc visde dem baade got oc ont. Oc hand haffuer besynderlige seet til dem faar andre Diur/ til at vise dem sin store Maiestat. Hand lærde dem oc gaff dem Liffsens Lou. Hand

giorde en euig Pact met dem / oc obenbarede sin Ræt. De haffue seet hans Maiestat met deris Oyen/ oc hørt hans herlige Røst met deris Ören. Oc hand sagde til dem/ Vocter eder for al wret. Oc hand befalede huer sin Neste. Deris væsen er stedse faar hannem/ oc icke skiult.

((Art) Mand oc Quinde.

(Dem) Met Jsrael paa Sinai Bierge.

Hand haffuer skicket Herskab i alle Land / Men offuer Jsrael er hand selff bleffuen HERRE. Alle deris gierninger ere saa obenbare faar hannem / som Solen / oc hans Öyen see vden affladelse / alt deris væsen. Oc saa er all deris ondskab wskiult faar hannem/ oc alle deris Synder ere obenbare faar hannem.

Hand beuarer Menniskens vel-gierninger/ lige som en Signete-ring/ oc de gode gierninger / som en Oyesten. Oc paa det siste/skal hand vogne op / oc betale huer paa sit Hoffuit / lige som hand det haffuer fortient. Men dem som sig bedrer / lader hand komme til Naade / oc dem som ere trætte/ trøster hand at de icke fortuile.

Saa omuent dig nu til HERREN/ oc forlad dit Syndelige leffnet / bed HERREN/ oc offuergiff det onde. Holt dig til den Høyeste / oc vent dig fra wrœt / oc hade aluerlige Affguderj. Huo vil loffue den Høyeste i Helffuede? Thi at de leffuendis kunde aleniste loffue/ de døde /som icke mere ere til/ kunde icke loffue/

Der faare loffue HERREN/ den stund du leffuer oc est helbrede.

XVIII.

O Huor stor er HERrens Barmhiertighed / Oc hand lader sig finde Naadelig aff dem / som vender sig til hannem. Thi huad kand dog it Menniske være / Efftherdi at det er icke wdødeligt? Huad er klarere end Solen? Oc hun skal aligeuel forgaa / Oc huad som Kiød oc Blod optencker / det er jo ont. Hand seer Himmelens høyhed / som icke staar til at maale / Men alle Menniske ere Jord oc Støff.

Men alt det hand giør / som leffuer euindelige / det er fuldkommet. HERREN er allene

Jhesus

Retfærdig / ingen kand vdsige hans Gierninger/ Huo kand begribe hans store vnderlige Gierninger ? Huo kand maale hans store mact ? Huo kand opregne hans store Barmhiertighed ? Mand kand huercken formene oc ey formere hende / oc ingen kand begribe hans store vnderlige Gierninger.

Men naar it Menniske haffuer end giort sit beste / saa er det end da neppelige begynt / Oc naar hand acter/at hand haffuer fuldkommet det / saa fattis der end da fast vdi. Thi at huad er it Menniske ? Huor til er hand duelig ? Huad kand hand gaffne eller skade ? Naar som hand leffuer lenge/ da leffuer hand Hundrede Aar / Lige som en Vandtaar er

mod

mod Haffuit / Oc som it lidet Korn mod det Sand i Haffuit / saa ringe ere hans Aar mod Euigheden.

Der faare haffuer Gud taalmodighed met dem / oc vdgyder sin Barmhiertighed offuer dem. Hand seer oc veed vel / huorledis de ere alle Døden vnderlagde / der faare forbarmer hand sig diss rigeligere offuer dem. It Menniskis Barmhiertighed gaar aleniste offuer hans Næste / men Guds Barmhiertighed / gaar offuer all Verden. Hand straffer oc tucter / Hand lærer oc røcter / lige som en Hyrde sin Hiord. Hand forbarmer sig offuer alle dem som lade sig vnderuise / oc høre flitelige Guds ord.

Jhesus

Mit Barn / naar som du giør nogen til gode/ Da giør dig icke wnyttelige / oc naar som du giffuer nogen noget/ Da bedrøff-ue hannem icke met haarde ord. Duggen køler Heden / saa er it gaat Ord bedre end Gaffuen / Ja it ord er offte mere tacknem-meligt / end en stor Gaffue / Oc it godheldigt Menniske giffuer dem baade sammen. Men en Daare breyder en anden det w-høffuiskelige / oc en wuenlig Gaffue er fortredelig.

Lær først selff / før end du lærer andre. Hielp dig først selff før end du læger andre. Straffe dig først selff/før end du dømmer andre/Saa skalt du finde naade/ naar andre bliffue straffede.

Tøffue icke met din Peni-tentz/ indtil du bliffuer siug/Men

bedre

bedre dig / den stund du end kant Synde. Forhale icke at bliffue from / oc fordrag icke at bedre dit Leffnit/ indtil Døden.

Oc vilt du tiene Gud / da lad det være din aluere / paa det du skalt icke friste Gud / Tenck paa vreden/ som skal komme paa det siste / oc paa den heffn / naar du skalt bort. Thi at naar mand er mæt/ Saa skal mand alligeuel tencke / At mand kand hungre igien/ Oc naar mand er Rig/ da skal mand tencke / at mand kand bliffue Fattig igien. Thi det kand vel bliffue anderledis før Afftenen kommer / End det vaar om Morgenen / Oc saadant altsammen skeer snarlige faar Gud.

It viist Menniske er omhyggeligt i alt dette / oc vocter sig

 før

for Synd / den stund hand end kand Synde. Huo som er forstandig / hand anammer saadan Vijsdom / oc huo hende faar / hand loffuer hende. Huo som rættelige haffuer lært saadan Lærdom / hand kand holde sig vislige / oc tale vel der om til forbedring.

XIX.

FØlge icke din onde lyst / men sønderbryd din vilie / Thi at der som du følger din onde lyst / da giør du dig selff dine Fiender til en spaat.

Vær icke en Dranckere / oc ven dig icke til slemmeri / Paa det du skalt icke bliffue en Tryglere / oc at du skalt icke tage paa Aager / naar som du haffuer icke flere Pendinge i Pungen.

En

En Arbedere / som dricker sig gierne Fuld/hand bliffuer icke Rig / Oc huo som icke holder en ringe ting til raade / hand forarmis dag fra dag.

Vin oc Quinder forbistre de Vise / Oc de som holde sig til Skøger bliffue galne / oc faa Møl oc * Orme til løn / oc visne bort / andre til it merckeligt Exempel.

*(Orme) Pocker / Luff oc anden slaadere siugdom.

Huo som snart tror / hand er Wstadig / Oc hand giør sig selff skade / naar hand lader saa besuige sig.

Huo som sig glæder / at hand kand bedriffue ● skalckhed/ hand bliffuer foractet / men huo som hader saadanne wnyttelige Ordgydere / hand vocter sig fra skade.

● (Skalckhed) Som Vlenspegel/ Vincentius/ oc Presten aff Kalenberg.

Hører du noget ont/ da sig det icke fremdelis / Thi det skader dig icke at tie / Du skalt huercken sige det faar Ven eller Wuen/ Oc obenbare det icke / der som du det kant giøre vden en ond Samuittighed / thi at mand hører dig vel / oc giffuer act der paa / men hand hader dig alligeuel.

Haffuer du hørt noget/ da lad det dø met dig/ saa haffuer du en rolig Samuittighed / Thi du bryster der jo icke aff. Men en Daare vdbryder lige som it tidigt Barn vil vd / Naar der er it ord vdi en Daare/ da er det lige som en Pil sade i hans Skuldrer.

Tale din Næste til der om/ maa vel skee/ at hand haffuer det

icke giort / eller haffuer hand det giort/ at hand giør det icke mere.

Tale din Næste til der om/ maa vel skee/ at hand haffuer det icke talet / men hand haffuer det talet/ at hand giør det icke mere.

Tale din Ven til der om/ Thi mand Liuger gierne paa Folck / der faare tro icke alt det som du hører. Der vndfalder offte en it ord / oc hand meen det icke saa / Thi huo er den it ord vndfalder icke stundem?

Tale din Næste til der om/ før end du pucker met hannem/oc tenck paa Guds Bud. Thi Guds fryct giør det/ at mand handler vissige i alle Sager/ Oc Guds Bud lærer / at skicke sig forstandelige i alle Handel.

Falsk oc Suig er icke Visdom/ oc de Vgudeligis forsictighed,

hed / er ingen Klogskab / Men saadant er ondskab oc Affguderi / oc idel Daarlighed oc vanuittighed.

Ringe Klogskab met Guds fryct / er bedre / End stor Klogskab met Guds foractelse.

Der er mangen Skarpsindig / oc dog en Skalck / oc hand kand vrie Sagen / huort hand vil haffue hende. Den samme Skalck kand henge met Hoffuedet / oc see aluerlige / oc det er dog idel besuigelse. Hand slar sine Øyen ned / oc lurer til met Skalcke Øren / Oc der som du giffuer icke act paa hannem / Da forrasker hand dig. Oc om hand er end skrøbelig / til at giøre dig skade / Saa skal hand dog betræde dig / naar som hand seer sin tid.

tid. Mand seer det vel paa hannem/ Oc den som fornumstig er/ mercker den Mand paa sin skickelse/ Thi at hans Klæder / Ladder oc Gang/ giffue hannem til kiende.

XX.

DEr straffer offte en sin Næste i wtid / oc giorde visligere / der som hand tagde.

Det er bedre at straffe frilige/ end at bære hemmelig Had/ Oc huo som det tager til tacke/ hannem er det gaffnligt.

Huo som bruger Vold i Dom/ hand er lige som en Hoffmestere/ som skender en Jomfru/ der hand skulde beuare.

Mangen tier / der faare/ at hand kand icke forsuare sig.

Men en anden tier / oc tøffuer effter sin tid. En vijs Mand tier/ indtil hand seer sin tid / Men en dristig Gieck / kand icke tøffue til tiden kommer.

Huo som meget blabrer/ hand giør sig wheldig / Oc huo som tager sig megen Vold til / den hader mand.

Det lyckis mangen i onde Sager / Men det tryffuis hannem til fordærffuelse.

Der giffuer offte en noget/ oc hand steder det ilde/ Der imod giffuer en anden der / som hand steder det fuld vel.

Huo som meget Brammer / hand fordærffuis der offuer/ Men huo som far sactelige/ hand kommer op.

Mangen kiøber læt met

det

det første / Men der effter / maa hand betale det dyre[illegible]

En Vijss Mand pryder sin Gaffue / met venlige ord / Men huad som Daarer giffue / det giøre de selff foracteligt.

En Daaris gaffue skal icke meget gaffnis dig / Thi at hand giffuer met it Øye / oc met siu Øyen seer hand til / huad hand skal haffue igien. Hand giffuer lidet / oc breyder meget / oc raaber det vd / lige som den der raaber Vin vd / Hand laaner bort i dag / vdi Morgen vil hand haffue det igien / Det ere vheldige Folck.

En Daare klager / Jngen er mig ♣ tro / Der tacker ingen mig for mine Velgierninger / De tale icke helder gaat om mig /

som æde mit Brød. O huor offte oc aff h tid. Mange bliffuer hand bespaattet. Hand falder farligere/ formedelst saadan tale/ end hand fulde aff it Lofft. Saa gaar det de Onde / at de skulle paa det siste hastelige falde.

♣ (Tro) En Daare roser aldrig sine velgierninger saa meget at hand vilde jo mere.

It grofft vbeslaget Menniske/ blabrer vbesindelige/ oc vasker stedse hen / som det kommer hannem i sindet.

Naar som en Daare end taler noget got / saa duer det dog icke/ Thi hand taler det icke i ret tid.

Mangen forhindris aff sin armod/ at hand giør intet ont/ Der aff haffuer hand den fordel/ at hand haffuer ingen ond Samuitighed.

Mangen giør heller det allerverste / end hand vil miste sin ære/ Oc det giør hand for Wgudelige Folck skyld.

Mangen tien den anden i wretfærdige Sager / oc lige met det samme bliffuer hand hans Fiende.

Løgen er it skammeligt lyde/ paa it Menniske / oc hun er almindelige hoss groffue Folck. En Tyff er icke saa ond / som it Menniske der ven sig til Løgen / Men paa det siste komme de baade i Galien.

Løgen er Menninsken en skendelig ting / Oc hand kand aldrig komme til ære.

En Vijss Mand kommer sig selff til ære / formedelst sin vijse Tale / Oc en forstandig

Mand / er kiærkommen oc aff-
holden hoss Førster.

Huo som flittelige røcter
sin Ager / hand giør sin Hob
stor / Oc huo som skicker sig hoss
Førster / oc haffuer yndest oc er
affholden / hand kand forhindre
meget ont.

Skenck oc Gaffuer for-
blinde de Vijse / oc legge dem it
Bidzel i munden / at de kunde icke
straffe.

En Vijss Mand / som icke
lader sig bruge / oc it begraffuit
Liggendefæ / huor til ere de baade
nyttelige? Det er bedre / at den
vanuittige skiul sig / end den
Vijse.

XXI.

MIt Barn / haffuer du
Syndet / da lad aff / oc
bed / at de fremfarne oc

kunde forladis. Fly for Synden/ som for en Hugorm / Thi at kommer du hende for nær/ da stinger hun dig / Hendis Tender ere som Løue Tender/ oc ihielslaa Menniskĕ.

Huer Synd er lige som it skarpt Suerd/ oc Saar giør / at ingen kand det læge.

Huo som giør ● Vold oc wræt/ hand bliffuer paa det siste en Tryglere / Oc huo som Hoffærdig er/ hand kommer paa det siste fra Huss oc Gaard. Thi at saa snart som den Elendige raaber/ da hører Gud det / oc Heffnen skal hastelige komme. Huo som icke vil lade sig sige / hand er allerede paa den ✠ Vgudeligis Vey.

● (Vold) Som hine hadebiere/ plaggere oc Tyranner.

✝ (Wgudeligis) Fordømmis til pinen.

Oc huo som fryeter Gud/ hand tager det til Hierte / Men huo som end tradser der til / hannem seer Gud langt borte / Oc den forstandig er/ mercker vel/ at hand vil forderffuis.

Huo som bygger sit Huss met andre Folckis Gods / hand sancker Stene til sin Graff.

De Wgudeligis Parthi er/ lige som en hob Blaar / som fortæris aff Jld.

De Wgudelige gaa vel paa deylige Astrag / oc enden der paa er Helffuedis Affgrund.

Huo som holder Guds Bud / hand følger icke sit egit Hoffuit/ Oc det er Vijsdom / at fryete Gud aluerlige.

Huor som icke er forstand/

Der hielper ingen vnderuisning. Nogle ere forstandige nock / men de begynde megen wlycke der met.

En Vijss Mands Lærdom flyder frem lige som en Flod / oc som en leffuendis Kilde.

En Daaris hierte / er lige som en Paatte der rinder / Oc kand ingen Lærdom beholde.

Naar som den Fornumstige hører en god Lærdom / da loffuer hand den / oc vdbreder hannem / Men hører en fortredelige hannem / Da mishager hand hannem / oc hand kaster hannem bort bag sig.

En Daaris tale knuger lige som en byrde paa veyen / Men naar den Vijse taler / det er lysteligt at høre.

I Raadet giffuer mand act paa, huad den Vijse taler / oc huad hand raader / det gelder.

((Raader) Hans raad oc anslag.

En Daaris tale seer vd lige som it forfaldet Huss/ oc den Wforstandigis raad/kand mand icke vide/ huad det er.

Naar mand vil vnderuise en Daare / da skicker hand sig/ lige som mand vilde stocke hannem met Hender oc Føder. Men den Vijse acter det for en Gyldene prydelse / oc for en Smide paa den høyre Arm.

En Daare løber flux til en ind i Husit / Men den som fornumstig er / blues der ved. En Daare ● koger flux til en ind at Vinduit/Men den som fornumstig er / bliffuer staaendis vden faare. ● (Koger

● (Roger) De som for Raadstuen staa paa lur oc ville mercke ord.

Det er it vfornumstig stycke / at lure hoss Dørren / Den Fornumstige holder det for en forsmedelse.

Vnyttelige Ordgydere snacke / Det som intet tien til Sagen / Men de Vijse veye deris ord met en Gulduect.

Daarer haffue deris Hierte i Munden / Men de Vijse haffue deris Mund i Hiertet.

En Daare leer / at det skelder høyt / Men den Vijse leer sactelige.

Naar den Vgudelige bander en Skalck / da bander hand sig selff.

Øretudere giøre sig selff skade / Oc der haffuer ingen gierne Omgengelse met dem.

Det

XXII.

DEt lade Menniske/ er lige som en Sten der ligger i Skarn/ Huo som tager hannem op / hand skal stryge Henderne igien.

En wtuctig Søn / er sin Fader en vanære. En fornumstig Daatter/ faar vel en Mand/ Men en vanartig Daatter lader mand side / oc hun bedrøffuer sin Fader. Oc den som vild findet er/ hun er baade Fader oc Moder en vanære/ oc hun hadis aff dem baade sammen.

En tale som skeer i wtid / skicker sig lige som en Strengeleg/ Naar en er Bedrøffuit / Straff oc Lærdom / skal mand bruge i ræt tid.

Huo som lærer en Daare/ hand

hand bøder Paatte ſkaar til ſam-
men/ oc hand giør/ lige ſom naar
mand vecker en op / aff en dyb
Søffn. Huo ſom taler met en
Daare/ hand taler met en Soff-
uendis/ naar det er vde / da ſiger
hand/ huad er det?

Offuer den Døde pleyer
mand at ſørge / thi at hand haff-
uer icke Liuſit lenger / men offuer
en Daare ſkal mand ſørge / at
hand haffuer ingen forſtand.
Mand ſkal icke ſørge for meget
offuer den Døde/ Thi at hand er
kommen til Rolighed / Men en
Daaris leffnet er værre end Dø-
den. Mand ſørger ſiu dage off-
uer den Døde / Men offuer en
Daare oc Vgudelig / al deris
Liffs tid.

Tale icke meget met en

Daare / oc omgaas icke met en Wforstandig. Holt dig fra hannem/ at du skalt icke føris i ♣ wlycke / oc beklickis aff hans wrenlighed / Vig ekon fra hannem/ saa bliffuer du met fred / oc kommer icke i angest oc nød for hans Daarlighed. Huad er suarere end Bly? Oc huad vil mand kalde en Daare andet end Bly? Det er lettere / at bære Sand / Salt oc Jern / end it wforstandigt Menniske.

♣ (Wlycke) Staalbrøderskab oc venner føre mange i wlycke.

Lige som it Huss / der er fast bebundet til sammen / icke kand falde aff Storm / saa frycter oc it Hierte for ingen forfærdelse/ som er viss paa sin Sag.

Lige som en deylig Kalckning/ icke kand bliffue paa en slet

Væg/ mod Regen/ oc it Gerde paa it høyt Bierg/ mod Vær. Saa kand icke en Daaris bløde Hierte bestaa i sit opsæt/ mod nogen forfærdelse.

Naar mand trycker Øyet/ da gaar der taare vd/ Oc naar mand rammer nogen paa Hiertet/ da lader hand sig mercke.

Huo som kaster iblant Fule/ hand jager dem bort/ Oc huo som forhaaner sin Ven/ hand atskil Venskab.

Der som du end drager it Suerd/ mod din Ven/ da giør du det icke saa ont (som met forsmedelse) Thi at i kunde vel bliffue Venner igen/ der som du icke skyer hannem/ oc taler met hannem/ Thi at mand kand forlige alting/ foruden forhaanelse/ for-

 actelse/

actelse/ hemmeligheds obenbarelse oc falsk besuigelse / Disse stycke jage Venner bort.

Bliff din Ven trofast / i hans Armod / at du kand glæde dig met hannem / naar det gaar hannem vel.

Holt fast met hannem / naar det gaar hannem ilde / paa det at du skalt oc nyde hans gode lycke.

Naar som Ilden vil brende / da gaar der først Røg oc Damp aff / Lige saa kommer det fra forhaanelse / til Blodstyrtning.

Skamme dig icke at beskerme din Ven/ oc sky hannem icke/ vederfaris dig noget ont aff hannem/ Da skal den foruare sig for hannem som det hører.

XXIII.

DAt ieg kunde henge en Laaß for min Mund / oc trycke it fast Jndsegle paa mïne Læbe/ at ieg skulde icke komme i fald der met/ oc min Tunge icke skulde fordærffue mig.

HERRE Gud Fader / oc mit Liffs HERRE/ Lad mig icke komme iblant Bespaattere/ oc lad mig icke fordærffuis iblant dem. Oc at ieg kunde holde mine tancker i it Bedzel / oc tucte mit Hierte met Guds ord / oc icke spare mig selff der som ieg fore vild / paa det at ieg skulde icke komme Synd aff sted / oc sticte store vildfarese / oc bedriffue meget ont/ at ieg der met icke skulde fordærffuis faar mine Fiender / oc bliffue dem til en Spaat.

HERRE Gud Fader / oc mit Liffs HERRE / beuare mig fra wbluelig Syn / oc vent fra mig all ond begering. Lad mig icke falde i Fraadzeri oc Wkyskhed / oc beuare mig fra it wblut Hierte.

Kiære Børn / lærer at holde Munden / Thi at huo hannem holder / hand skal icke forgribe sig met ord / som de Wgudelige oc Bespaattere oc Hoffærdige falde der offuer.

Ven din Mund icke til at suerie oc misbruge Guds naffn. Thi at lige som den Suend / der bliffuer offte hudstrugen / icke er vden ribler. Saa kand den oc icke være reen for Synd / som offte suer / oc misbruger Guds naffn.

Huo som offte suer / hand Synder offte / Oc Plagen skal

icke

icke bliffue fra hans Huss. Suer hand oc forstaar det icke/da Synder hand alligeuel/forstaar hand det oc foracter det / da Synder hand dubbelt/ Men suer hand ● forgeffuis/ saa er hand alligeuel icke vden Synd/Hans Huss skal haardelige straffis.

● (Forgeffuis) Vden sin Næstis skade.

Der er oc en Dødelig * Forbandelse / for huilcken Gud beuarer Jacobs Huss / oc de Gudfryctige fly saadant / oc besmitte sig icke met denne Synd.

* (Forbandelse) Som Hedninge suerie ved deris Affguderj.

Ven din Mund icke til at suerie letfærdige / Thi der kommer aff it ont opsæt.

Forglem icke din Faders oc din Moders lærdom/saa skalt du

side iblant Herrene / oc du skalt icke forglemmis. At du skalt icke venne dig til daarlighed / oc du skulde paa det siste ville / at du vaare icke født / oc da forbande din Fødsels dag.

Huo som ven sig til ♣ forhaanelse / hand bedrer sig icke saa lenge hand leffuer.

♣ (Forhaanelse) Til baguaskelse / oc at dømme andet Folck.

At Synde anden gang / det er for meget / Den tredie gang fører straffen met sig.

Huo som optendis met brynde / hand er lige som en brendendis Ild oc lader icke aff / før hand opbrender sig selff.

It wkyskt Menniske / haffuer icke rolighed met sit Legeme / Før hand optender Ild.

It wkyskt Menniske / er all

● Mad sød / oc hand lader icke aff / før hand det fuldkommer.

● (Mad) Hand tager til huor hand kand faa / oc holler offte mere aff en forribbet Hud end aff sin deylige Høstru.

En Mand som bedriffuer Hor / oc tencker ved sig selff / huo seer mig ? Det er mørckt omkring mig oc veggene skiule mig / saa at ingen seer mig / huem skulde ieg sky ? Den allerhøyeste acter mine Synder icke. Denne skyr aleniste Menniskens Øyen / oc tencker icke / at HERRENS Øyen ere meget klarere / end Solen / oc see alt det som Menniskens giøre / oc skue ocsaa i de lønlige vraaer. Hand kiender alle ting / før end de bliffue skabte / saa vel / som naar de ere skabte. Den samme Mand / skal straffis obenbarlige

i Staden/ oc hand skal forraskis/ naar som hand tager sig mindst vare.

Saa skal det oc gaa den Quinde som forlader sin Hosbonde/ oc faar en Arffuing aff en anden/ Først/ er hun Guds Bud wlydig. Det andet er/ At hun Synder mod Hosbonden. Det Tredie/ at hun føder Børn formedelst sit Horerj aff en andē. Denne skal mand forskiude aff Menigheden/ oc hendis børn skulle vndgielde det. Hendis Børn skulle icke rodfestis/ oc hendis Grene skulle icke bære Fruct. Hun lader en forbandet Amindelse effter sig/ oc hendis skam bliffuer aldrig vdslet. Der aff lære Effterkommerne/ at der er intet bedre/ end fryete Gud oc intet sødere/ end giffue act paa Guds Bud.

XXIIII.

WIsdom / priser sig / oc hun roser sig iblant Folcket. Hun predicker i Guds Menighed / oc loffuer sig i hans Rige / oc siger saa / Jeg er Guds ord / oc sueuer offuer all Jorden / lige som skyerne. Mit Paulun er i det høye / oc min Stol i Skyerne. Jeg er alleuegne / saa vijt som Himmelen er / oc saa dybt som Affgrunden er. Alleuegne i Haffuit / alleuegne paa Jorden / iblant alle Folck / iblant alle Hedninge / hoss alle disse / haffuer ieg søgt min Bolig / at ieg skulde finde nogen sted. Da bød den mig som skabte alle ting / oc den som mig skabte / bestillede mig en Bolig / oc sagde / Du skalt bo i Jacob / oc Israel skal være din Arff.

Jeg

Jhesus

Jeg er skabt aff Begyndelsen før Verden / oc ieg skal bliffue Euindelige / Oc ieg tiente faar hannem i Tabernakelet / oc der effter fick ieg en viss sted i Zion/ oc hand sette mig i den hellige Stad / at ieg skulde regære i Jerusalem. Jeg haffuer rodfest mig/ hoss it erligt Folck / som er Guds Arffuedel / ieg er voxen høyt op / som it Ceder paa Libano / oc som it Cypress paa Hermons Bierg. Jeg er opuoxen / som it Palme træ hoss Vand/ oc som Rosen træ / der mand tager op i Jericho / som it deyligt Olie Træ paa den obne Marck. Jeg er opuoxen / som en Lind / Jeg gaff en lystelig Luct aff mig/ lige som Kommen oc Kaastelige Vrter / Oc som (den Beste Myrrhe/ lige som Galban oc

Onych

Onych oc Myrrhe / oc som Rø-
gelse i Tempelen.

¶ (Beste Myrrhe) Den beste Myrrhe er den første Oeff som aff sig selff flyder aff Myrrhe Træet / oc kaldis Saafft eller Draabe. Men den anden kaldis slet Myrrhe som vdflyder naar som mand sker Træet.

Jeg vdbridde mine Grene/ som en Eeg/oc mine Grene vaare deylig oc lystelige. Jeg gaff en herlig Luct aff mig/ som it Vintræ / oc mine Blomster bare erlig oc offuerflødig Fruct. Kommer hid til mig/ alle i som begære mig / oc mætter eder aff min Fruct. Min Predicken er sødere end Hunnig/ oc mine gaffuer søder end skert Hunnig. Huo som æder aff mig / hannem hungrer stedse effter mig/ oc huo som dricker aff mig / hannem tørster altid effter mig. Huo som mig

lyder/ hand bliffuer icke beskem-
met / oc huo som følger mig /
hand skal bliffue wskyldig.

All dette er den rette Pactis
Bog / giort met den Høyeste
Gud / som er Louen / Huilcken
Mose befalede Jacobs Huss / til
it Liggendefæ. Aff huilcken Vis-
dom vdflød / lige som det Vand
Phison/ naar det er stort/ oc som
det Vand Tygris / naar det lø-
ber offuer om Vaaren. Der aff
vdflød Forstand / lige som Eu-
phrates/ naar hun er stor/ oc som
Jordan om Høsten. Aff denne
er Tuctighed vdbrøden / som it
Liuss/ oc som det Vand Nilus
om Høsten. Der vaar aldrig no-
gen/ som hende kunde vdlære / oc
hand bliffuer aldrig til / som skal
kunde vdgrunde hende / Thi at
hen-

hendis forſtand er rigere end noget Haff / oc hendis ord dybere end nogen Affgrund.

Der flyde mange Becke aff mig i Vrtegaardene/ ſom mand ledſager Vand ind / der vander ieg mine Vrtegaarde/oc ſkencker mine Enge / der bliffue mine ſmaa Becke til ſtore Strøme / oc mine Strøme bliffue ſtore Sø. Thi min Lærdom liuſer ſaa vijt/ ſom den klare Morgen / Oc ſkin langt bort / Min Lærdom vdgyder ocſaa ſpaadom/ſom ſkal bliffue euindelige. Der ſee i / at ieg haffuer icke aleniſte arbeydet for mig/ men for alle dem / ſom begere Viſdom.

XXV.

DEr ere Try deylige ting/ ſom behage baade Gud

oc Menniſken vel. Naar Brødre ere endrectige / oc Nabo haffue kiærlighed tilſammen / oc Hoſbonden oc Høſtruen forligis vel met huer andre.

Der ere Try ſtycke ſom ieg hader aff mit Hierte / oc deris Væſen giør mig ont. Naar en Fattig er Hofferdig / Oc den Rige Liuger gierne / oc en gammel Daare er en Horkarl.

Der ſom du ſamler intet i din Vngdom / huad vilt du da finde i din Alderdom?

O huor deylige lader det / naar de graa Hoffuit / ere Viſe / oc de Gamle / ere Kloge / oc Herrerne ere Fornumſtige oc forſynlige.

Det er de gamlis Krune / naar de haffue forſøgt meget / oc det er deris ære / at de frycte Gud.

Der ere Ni stycker/ som ieg holder i mit Hierte/ at være meget lofflige/ oc ieg vil prise det Tiende met min Mund. En Mand som haffuer glæde aff sine Børn. Huo saa lenge leffuer/ at hand seer sine Fiende ødeleggis. Vel den/ som haffuer en fornumstig Høstru. Den som giør icke skade met sin tale. Den der skal icke tiene dem/ som ere det icke verde. Vel den/ som haffuer en trofast Ven. Vel den som er forstandig. Oc den der lærer/ der som mand det gierne vil høre. Oc huor stor er den/ som er vijss. Men der er ingen offuer den/ som fryeter Gud/ thi at Guds fryct gaar offuer alting/ huo som holder den fast/ huem kand mand ligne hannem ved:

Jhesus

Der er ingen sorg saa stor/ som Hierte sorg. Oc der er ingen listighed offuer Quinde list. Der er ingen besuigelse/ offuer den Auends fuldis besuigelse. Der er ingen Heffnsomhed/ offuer Fiendernis heffn. Der er intet Hoffuit saa listigt/ som Hugormens Hoffuit. Oc der er ingen vrede/ saa bitter som Quinde vrede. Jeg vil helder bo hoss Løuer oc Drager/ end hoss en ond Quinde. Naar hun bliffuer ond/ da foruender hun sine Facter/ oc bliffuer saa felsom/som en Sæck. Hendis Hosbonde maa bluiss ved hende/ Oc naar mand breder hannem det/ da giør det hannem Hierte sorg. All ondskab er ringe/ mod Quinders ondskab/ Det skal skee dem/ som vederfaris de Vgudelige. En Mundkaad

Quinde er en stille Mand / lige som en Sandfuld vey op at er en gammel Mand / Lad dig icke bedrage/ for hun er deylig/ oc begære icke hende derfaare.

Naar som Quinden giør Manden Rig/ Da er der idel trette / foractelse oc stor forsmedelse. En ond Quinde/ giør it bedrøffuit Hierte / it bedrøffuit Ansict/ oc Hierte sorge.

En Quinde som Hosbonden/ icke haffuer glæde aff / Hun giør hannem fortrøden til alle ting.

Synden kom aff en Quinde / oc for hendis skyld skulle wi alle Dø.

Lige som mand skal demme for Vand/ skal mand icke lade en Quinde haffue sin vilie. Vil

hun icke være dig lydig/ ♣ da skil dig fra hende.

♣ (Da skil) Det er sagt effter Mosi Lou.

XXVI.

Vel den/ som haffuer en deylig Quinde/ Thi hand leffuer der aff end en gang saa lenge.

En Hussraadig Quinde/ er hendis Hosbonde en glæde/ oc hun giør hannem it deyligt roligt Leffnet.

En deylig Quinde er en ædel gaffue/ oc hun bliffuer hannem giffuen som frycter Gud/ Huad heller hand er Rig eller Fattig / da er det hannem en trøst/ oc glæder hannem altid.

Try ting ere forfærdelige/ oc det Fierde er grueligt / Forræderi/ Oprør / at vdstyrte Wskyl-
digt

digt Blod/ huilcke der alle ere værre end Døden. Men det er Hierte sorg/ Naar en Quinde er nidkiær mod den anden/ oc beskemmer hende hoss huer mand.

Naar som nogen haffuer en ond Quinde/ da er det lige/ som it ♣ Wligt par Oxen/ som skulde drage tilsammen. Huo hende faar/ hand faar en Scorpion.

♣ (Wligt) De vorde sielden Rige.

En Drucken Quinde er en stor plage/ Thi hun kand icke skiule sin egen skam.

En Horactig Quinde/ kiender mand paa hendis wbluelige syn/ oc paa hendis Oyen.

Er din Daatter icke blufactig/ da holt hende hart/ paa det at hun skal icke bruge sin onde vilie/ den stund hun er saa fri.

Naar som du mercker/ at hun seer dristelige omkring sig/ Du see vel til met hende/Giør du det icke/oc hun giør dig der offuer imod / Da lad dig det oc icke forundre. Lige som en Fodgangere / der tørstig er / saa higer hun / oc dricker det neste Vand / som hun kand faa/ oc setter sig / huor hun finder en Kunb / oc anammer huad hun kand faa.

En venlig Quinde glæder sin Hosbonde/ Oc naar hun omgaass fornumstelige met hannem/da forlyster hun hans Hierte.

En Quinde som kand tie/ det er en Guds gaffue / En Quinde som er vel optuctet/staar icke til at betale.

Der er intet lysteligere paa Jorden/ end en tuctig Quinde/

oc

oc der er intet kaasteligere/end en kysk Quinde.

Lige som Solen/naar hun er opgangen/ er en Prydelse/paa HERRENS høye Him-mel/ Saa er en deylig Quinde en prydelse i sit Huss.

En deylig Quinde/ som bliffuer from / er som den klare (Lampe paa den hellige Liusestage.

(Hand taler om den Liusestage oc Pillere som vaare vdi Mose Taber-nackel.

En Quinde som haffuer it stadigt sind / er som de Gyldene Stytter paa Sølff føder.

XXVII.

DEr ere Tuende stycke/ som mig fortryde / oc det Tredie gremmer mig/ naar som mand lader en Stridz-mand/

mand / paa det siste lide Armod. Oc at de vise Raadgiffuere paa det siste foractis. Oc den som falder fra den rette Tro til Vantro/Denne haffuer Gud fordømt til Suerdet.

En Kiøbmand kand neppelige vocte sig for wræt / oc en Kremmere for Synd. Thi at mange giøre wræt for Gods skyld / Oc de som ville bliffue Rige / vende ● Øyene fra. Lige som it Søm sider i Muren imellem tho Stene / Saa henger oc Synd imellem den som kiøber oc seller. Holder hand sig icke flittelige i HERRENS fryct / Da bliffuer hans Huss snarlige øde.

● (Øyene fra) Det er/ de haffue ingen Conscientz.

Naar mand selder/da bliffuer det wrenč der vdi/ lige saa henger

der altid noget wrent ved det / som Menniſken tager ſig faare. Lige ſom Offnen prøffuer ny Potter / ſaa prøffuer drøffuelſe Menniſkens ſind.

Paa Fructen mercker mand / huorledis Træet er røctet / Saa mercker mand oc paa Talen / huorledis Hiertet er ſkicket.

Du ſkalt ingen loffue / før end du haffuer hørt hannem / Thi at mand kiender en Mand paa Talen.

Følger du effter Retfærdighed / Da ſkalt du faa hende / oc føre dig i hende ſom vdi en deylig Kiortel.

Fule holde dem til deris lige / Saa holder Sandhed ſig til dem / ſom hende lyde.

Lige ſom Løuen lurer effter

Roff/ saa griber Synden paa det siste en Misdedere.

Den Gudfrygtige taler altid det som saligt er / Men en Daare er wstadig / Lige som Maanen.

Naar som du est iblant de Wforstandige / da merck huad tiden vil lide/ Men iblant de Vise maa du være dristig.

De Daarligis tale / er offuermaade fortredelig / oc deris ladder er idel Synd / Oc de ☉ Kilde dem dog der met.

☉ (Kilde dem) Det giør dennem got at de bedrage oc giøre andre skade.

Huor som mand hører meget Suerien / der kryber Haaret om Hoffuedit / oc deris træt giør / at mand maa holde faa Ørerne.

Naa

Naar ſom de Hoffærdige trætte met huer andre/ da følger Blodſtyrtning der effter / oc det er fortredeligt at høre / naar ſom de ſaa offuerſkende huer andre.

Huo ſom obenbarer det / ſom lønligt er/ Hand miſter tro oc loffue/ oc hand faar aldrig en troſtaſt Ven.

Holt din Ven i act/ oc holt hannem loffue / Men der ſom du obenbarer hans hemmelighed/da faar du hannem icke igen.

Huo ſom miſter ſin Ven/ hand far vel ſaa ilde / ſom den der hans Fiende vndkommer faare. Lige ſom naar du ſlipper en Ful aff din Haand / Saa er det/ naar du miſter din Ven. Du faar hannem icke igien / Du taart icke løbe effter hannem /

Hand er for langt borte / Hand er vndsprungen/ lige som en Raa aff Garnet.

Mand kand forbinde Saar/ Mand kand forlige Skends ord/ Men huo som obenbarer hemmelighed/hannem er det vde met.

Huo som bluncker met Øyene / hand haffuer ont i sinde / oc lader sig icke vende der fra. Hand kand tale sødelige faar dig / oc hand loffuer meget det som du taler / Men paa din bag taler hand anderledis/oc foruender dig dine ord. Jeg hader ingen ting saa meget/ som hannem oc Herren hader hannem ocsaa.

XXVIII.

HVo som kaster Stenen høyt op / hannem falder hand paa Hoffuedit/ Huo

ſom Stinger hemmelige / hand Saar giør ſig ſelff. Huo ſom graffuer en Graff / hand falder der ſelff vdi. Huo ſom ſetter Snare faar en anden / hand fanger ſig ſelff. Huo ſom vil giøre en anden ſkade / hannem kommer det paa hans egen Halſſ / at hand icke veed hueden det kommer.

De Hoffærdige forhaane oc beſpotte andre / Men Heffnen lurer paa dem / lige ſom en Løue.

De ſom ſig glæde / naar det gaar de Fromme ilde / ſkulle fangis vdi en Snare / Hierte ſorig ſkal fortære dem / før de Dø.

Vrede oc grumhed ere verſtyggelighed / Oc den Vgudelige bruger dem.

Huo ſig Heffner / paa den ſkal HERREN Heffne ſig

igien/ Oc hand skal ocsaa behol-
de hannem hans Synder.

Forlad din Næste / huad
hand haffuer giort dig imod. Oc
bed der effter / saa skulle oc dine
Synder forladis dig.

It Menniske bær Vrede/
mod det andet / oc vil søge naade
hoss HERREN. Hand er v-
barmhiertig mod sin lige / oc vil
bede for sine Synder. Hand er
ekon Kiød oc Blod/oc bær vrede/
Huo vil da forlade hannem hans
Synder?

Tenck paa enden / oc lad
Findskab fare / som søger Døden
oc Fordærffuelse/ oc bliff i Bude-
ne. Tenck paa Budet/ oc forlad
din Trusel mod din Næste.
Tenck paa den Høyestis Pact/
oc tilgiff vanuittighed. Lad aff
at trætte / saa bliffue mange

Synder til bage. Thi at it wret Menniſke optender trætte / Oc den Wgudelige giør vilde rede iblant gode Venner/oc hand hidzer dem imod huer andre / ſom haffuer god fred.

Naar der er meget aff Veden/ da bliffuer Ilden diſſ mere/ Oc naar Folck ere Veldige / da bliffuer vreden diſſ større / Oc naar Folck ere Rige / da bliffuer vreden diſſ ſtrengere / Oc naar Trætten vaarer lenge / da brender det diſſ mere.

At være ſnar til trætte/ optender Ild / Oc at være Redebon til kiff vdſtyrſter Blod.

Blæſſ du paa en gniſt/Da bliffuer en ſtor Ild der aff. Men ſpytter du paa gniſten / da vdſlyckis hun / Oc begge dele kunde komme aff din Mund.

Oretudere oc falske onde Munde/ ere forbandede / Thi at de knytte mange tilsammen/ som haffue god Fred.

En ond Mund giør mange Folck ● wsamdrectige / oc driffue dem aff it Land til it andet / Hand nedbryder faste Stæder/ oc forstørrer Førstedømme. En ond Mund / forskiuder redelige Quinder / Oc røffuer fra dem/alt det som de haffue samlet met stor wmage / huo som hannem lyder / hand haffuer aldrig rolighed/ oc hand kand ingen sted bliffue met fred.

● (Wsamdrectig) Effter Mose Lou der atskillelse Breff vaare ved mact / da bleff mange Quinde forskuden vden skyld oc brøde formedelst saadan gifftige Tunge skyld.

En Suøbe giør Ribler /

Men en ond Mund / sønderknu-
ser Benene oc alt sammen.

Der ere mange faldne ved
skarpe Suerd / Men ingen sted
saa mange/ som ved onde Mun-
de.

Vel den som er beuaret fra
en ond Mund/oc icke bliffuer pla-
get aff hannem/ oc icke skal bære
hans Aag/ oc icke er bunden i
hans Snarer / thi at hans Aag
er aff Jern/ oc hans Snarer aff
Kaaber / hans Plage er bittere
end Døden / oc verre end Helff-
uede.

Men hand skal icke vnder-
trycke den Gudfryctige/ Oc hand
skal icke brendis i hans Ild. Huo
som forlader HERREN/ hand
skal falde der vdi / oc brender der
vdi/oc det skal icke vdslyckis / hand

 skal

skal offuerfalde hannem/lige som en Løue / oc oprycke hannem som en Parder.

Du omgerder dit Gods met Torne / Hui giør du icke meget mere Dør oc Stenger for din Mund? Du veyer dit Guld oc Sølff ind / Hui veyer du oc icke dine ord paa en Gulduect? Vocte dig / at du glider icke der offuer / oc falder faar dine Fiender/ som lure paa dig.

XXIX.

HVo som lener sin Næste/ Hand giør en Miskundelig gierning/ Oc huo som haffuer Gods/ hand skal det giøre.

Laan din Næste naar hand haffuer det behoff/ Oc giff du oc saa andre det igien / paa den forsagde tid. Holt dine ord / oc

handle

handle icke bedragelige met han-
nem / Saa finder du altid din
nødtørfft.

Mangen tencker / at det er
fundet som hand borger / oc hand
giør den wuillig / som hannem
haffuer hiulpet. Hand kysser
Haanden paa en / den stund
mand lener hannem / oc taler saa
ydmygelige for sin Næstis Pen-
dinge / Men naar hand skal beta-
le det igien / da fordrager hand
det / oc klager saare / Det er en
dyr tid / Oc der som hand for-
maar det end vel / saa giffuer
hand dog neppelige halffdelen
igien / Oc hand regner den anden
det til for en vinding. Men for-
maar hand det icke / da skil hand
den anden ved sine Pendinge /
Den samme haffuer kiøbt sig en
Fiende met sine egne Pendinge.

Oc

Oc den anden betaler hannem met bander oc skendsel / oc giffuer hannem forsmedelige ord til tack.

Der er mangen / som icke gierne lener noget bort / dog icke aff nogen ond vilie / Men hand befryeter sig / at hand skal miste sit.

Haff dog taalmodighed met din Næste i hans Nød / oc giør den Almisse der til met / at du giffuer hannem tid.

Hielp den Fattige/for Budens skyld / Oc lad hannem icke gaa tomhendet fra dig i sin Nød.

Mist gierne dine Pendinge/ for din Broders oc Næstis skyld/ Oc nedgraff det icke vnder en Sten / der som det bliffuer dog borte.

Samle dig it Liggendefæ/ effter den Allerhøyestis Bud/ Det skal bliffue dig bedre end noget Guld.

Leg din Almisse paa en besynderlig * sted / Det samme skal frelse dig/aff all wlycke/Det skal stride for dig imod din Fiende/ bedre end nogen Skiold eller Spiud.

*(Sted) Læg offuer side fra det andet Gods huad som du tencker at giffue bort/ som Moses lærer at lægge tiende bort til fremstød at giffue aff/oc Paulus 2. Corint. 9.

En from Mand borger for sin Næste/ Men den som skammer sig icke/ hand lader sin Borgen til bage.

Forglem icke hans Velgierning som borger for dig/Thi at hand haffuer vdset sig selff for dig.

Den Wgudelige fører sin Borgen i skade / Oc en wtacknemmelig / lader sin Forløscre bliffue.

At borge for andre / haffuer fordærffuit mange Rige Folck / Oc kast dem hid oc did / ligë som Bølger i Haffuit. Det haffuer fordærffuit store Folck / at de nøddis til at gaa oc fare vild i fremmede Land.

Naar den Wgudelige haffuer borget for nogen / oc bruger finantzer / at hand skal sla sig løss / Hand skal icke vndgaa straff.

Hielp din Næste vd saa meget som du kant / Oc see dig faare / at du kommer icke selff i skade der offuer.

Det er nock til dette Liff at mand haffuer Vand oc Brød /

Klæder oc Huss/ som mand kand skiule sin * Nødtørfft met.

*(Nødtørfft) Det er icke fornøden at læne oc borge / naar Liffs Nødtørfftighed det icke kreffuer / saa som mange de læne oc borge / paa det at de kunde diss ydermere praale/ oc giøre stor Bygning/ oc Kiøbmandskab. Oc vil saa meget sige / at mand skal lane oc borge/ men i Nøden / Alt saa tage sig mange stor ting faare / oc ville siden fuldfølie det met laan oc borg/ oc andre Folckis besuaringer oc skade.

Det er bedre at haffue ringe Biering vnder sit eget Fiele Tag/ end it kaasteligt Bord ibant Fremmede.

Lad det behage dig huad helder du haffuer lidet eller meget/ Thi det er it skendeligt leffnit at drage Huss fra Huss. Oc huor som en er fremmet/ der taar hand icke lade sin Mund op / Hand maa lade huer mand komme

me til sig/ oc lade dem dricke met sig/ oc haffue ingen tack. Hand maa der til høre haarde ord/ som er/ Gest gack bort/ oc bered Bordet/ Lad mig æde met dig huad som du haffuer. Fremdelis/ drag vd/ Jeg haffuer faaet en Erligere Giest/ Jeg maa haffue det Huss/ min Broder drager ind til mig. Saadant er en Fornumstig Mand suart/ at hand skal dricke saadanne ord ind for Herbere skyld/ Oc at mand breyder hannem/ naar mand haffuer laant hannem noget.

XXX.

HVo som elsker sit Barn hand holder det stedse vnder Riset/ at hand skal der effter haffue glæde der aff.

Huo som holder sit Barn i

Tuct/hand ſkal glæde ſig der aff/
Oc hand taar icke bluiſſ der ved
hoſſ ſine kyndinge.

Naar ſom nogen tucter ſit
Barn/ det fortryder hans Fien-
der / oc hand glæder ſine Ven-
ner/ Thi at naar ſom hans Fa-
der døer/ da er det lige ſom hand
vaare icke død / fordi at hand lod
ſin lige effter ſig. Der hand leff-
de/ ſaa hand lyſt/ oc haffde glæde
aff hannem. Der hand døde /
torde hand icke ſørge / Thi hand
loed en beſkermelſe effter ſig imod
ſine Fiender/ oc den ſom kand tie-
ne Venner igien.

Men huo ſom er forblød
mod ſit Barn / hand klager at
det haffuer ribler / oc forfærdis
ſaa offte ſom det græder.

It kelit Barn bliffuer gen-
ſtridigt ſom en vild Heſt.

Keler du met dit Barn / da skalt du fryctε dig for det i fremtiden/ Leger du der met/ da skal det bedrøffue dig der effter.

Skemte icke met det / Paa det at du der effter icke skalt sørge der met / oc at du skalt icke paa det siste skere Tender.

Lad det icke haffue sin egen vilie i Vngdomen / Oc Aarsage icke hans daarlighed. Bøye hans Halsſ den stund hand er end vng/ oc bancke hans Ryg den stund hand er end nu liden / paa det hand skal icke bliffue haardnacket oc wlydig faar dig.

Tucte dit Barn/ oc lad det icke gaa Aarckeløst / at du skalt icke bliffue beskemmet der offuer.

Det er bedre at være fattig oc Karsk oc Sund der hoſſ / end

Rig oc siug. At være Karsk oc Sund / er bedre end Guld / oc it Sunt Liff er bedre / end stort Gods. Der kand ingen Rigdom lignis ved it Sund Liff / oc ingen glæde kand lignis ved Hiertens glæde.

Døden er bedre end it siugt Liff / eller varactig Siugdom. Det er lige som nydelig Mad for den Mund som icke kand æde / Oc lige som den Mad / der mand setter hoss den Dødis Graff. Thi huad er Offer Affguden nyttelig? Kand hand dog huercken æde eller lucte? Saa er det ocsaa met den Rige / der Gud giør siug / Hand seer det vel met Øyene oc sucker der effter. Oc hand er som en Gilding der ligger hoss en Jomfru / oc sucker.

Bedrøffue dig icke selff/ oc plage dig icke selff met dine egnē tancker / Thi at it frydefuldt Hierte er Menniskens Liff / Oc hans glæde er hans lange Liff. Giør dig til gode oc trøst dit Hierte/ oc driff sorgen langt fra dig/ Thi at sørge dræber mange Folck / oc hielper dog ♣ aldelis intet.

♣ (Aldelis intet) Hun hielper intet/ oc forbedrer Sagen icke / huor til duer hun da ?

Nidkærhed oc vrede forstecke Liffuit / oc sorg giør gammel/ før end tiden kommer. It frydefult Hierte smager alting vel/ ihuad hand æder.

XXXI.

AT vaage efftter Rigdom fortærer Liffuit/ Oc de som sørge der faare / kunde icke

soffue. Naar som en ligger oc sørger/ da vogner hand stedse op/ lige som stor Siugdom opuecker stedse.

Den er Rig som arbeyder oc samler Pendinge / Oc lader aff oc haffuer gaffn aff dem. Men den er Fattig som arbeyder oc triffuis intet / Oc naar som hand end lader aff / saa er hand dog end en Tryglere.

Huo som elsker Pendinge/ hand bliffuer icke vden Synd/ oc huo som søger forgengelig ting/ hand skal oc forgaa der met.

Mange kommer i fald for Pendinge skyld oc fordærffuis der offuer / for deris Øyen.

De som ♣ offre til hannem/ dem nedkaster hand / Oc hand fanger de vforsynlige.

♣ (Offre)

¶ (Offre) De som tiene Mammon/ som S. Paulus siger/ at Gerighed er Affguderi/ oc de Gierige ere den rette Mammons Prester oc Tienere.

Vel den Rige/som bliffuer funden wstraffelig/ oc icke søger effter Pendinge/ Huor er den? Da ville wi prise hannem/ Thi at hand giør stor ting iblant sit Folck. Den som er forsøgt her vdi/ oc findis retsindig/ hand skal met rette loffuis. Hand kunde vel giøre ont/ oc giorde det dog icke/ giøre skade oc giorde det oc icke/ Der faare bliffuer hans Gods/ oc de Hellige prise hans Almisse.

Naar du sidder hoss en rig Mands Bord/ da vijd icke din Strube vd/ oc tenck icke/ Her er meget at æde. Men betenck at det wtro Øye er Affuindsfuld (Thi at huad er mere Affuidsfuld

taler den gantſke Stad ilde / oc mand ſiger ret der met.

Vær icke en Vindranckere/ Thi at Vin fordærffuer mange Folck.

Eſſen prøffuer alle haande Jernfang / Lige ſaa prøffuer Vin/ forrædelige Hierter/ naar de ere druckne.

Vin vederqueger Menniſkens Liff/ der ſom mand dricker hannem maadelige / Oc huad er dette Liff / om der er icke Vin? Thi at Vin er ſkabt/ at hand ſkal glæde Menniſken. Naar ſom Vin drickis til nødtørfftighed/ da glæder hand baade Legeme oc Siel/Men der ſom mand dricker hannem for meget / da giør hand Hierte ſorg.

Druckenſkab giør en galen

Gieck end galnere/ at hand tradser oc pucker / Indtil hand bliffuer vel bancket / knuslagen oc Saargiort.

Skende icke paa din Næste i Olsmaal/ oc forhaane hannem icke i sin Glædskab/Giff hannem icke onde ord / oc mød hannem icke met haard tale. Men holt dig lige som de / oc skicke dig effter dem/ saa sider du ret / Oc leg der til met vd/ huad som dig bør/ om du vilt side hoss dem. Paa det de kunde være glad met dig / Der aff faar du den ære/at mand kalder dig en skickelig / godheldig Mand.

Den Eldste skal tale / Thi det bør hannem / som forfaren er/oc forhindre icke Spillemand/ oc naar mand quæder Viser/da snack icke der iblant / oc spar din

Visdom ind til en anden tid. Lige som en Rubin skin i purt Guld/ Saa pryder Sangen Gestebud. Lige som en Smaaragd staar i deyligt Guld/ Saa ere Viser en prydelse hoss den gode Vin.

Den som vng er / maa oc vel tale en gang eller tho / naar det giøris behoff. Oc naar som mand spør hannem at noget / da skal hand giøre det stacket / Oc holde sig som den / der icke veed meget/ oc tagde heller. Oc hand skal icke acte sig lige met Herrerne. Oc naar som en Gammel taler / da skal hand icke snacke der iblant. Torden giffuer stort ● liunet / Blyssel giør stort yndest.

● (Liunet) Giøre alt Liuss oc klart før end Torden kommer / Lige saa giør oc Blyssel yndest hoss huer mand / Thi den gantske Verden bær

yndest til vngt Folck / der som de ere bluactige/ Oc tuert imod/ styggis huermand ved den vblueelige Vngdom.

Stat oc betiden op/ oc vær icke den siste/ Men gack strax hiem oc Leeg / oc giør huad du vilt. Dog saa/ at du giør intet ont/ oc ♣ offuerpucker ingen/ Men tacke hannem for alting som dig skabte/ oc mettede dig met sit gode.

♣ (Pucker) Saa at du met din Hosfru eller Tiunde icke lader slde/ bander eller slaas/ men leeg/ det er vær lystig oc glad met dem.

XXXIII.

HVo som fryckter HERREN/ hand lader sig gierne vnderuise/ oc huo som skicker sig Aarle der til/ hand skal finde Naade.

Huo som atspør Guds ord/ hand skal faa det rigelige / Men

huo

Huo som det icke meen met aluere/
Hand bliffuer der ekon verre aff.

Huo som frycter HERREN/ hand finder paa den rette Lærdom / Oc hand giør Retferdighed skinende / lige som it Liuss.

Den Vgudelige lader sig icke straffe/oc hand veed at behielpe sig met andre Folckis ☾ Exempel i sit opset.

☾ (Exempel) Jeg seer icke at det gaar dennem ilde/ der icke haffue Guds Ord / icke heller acte det / etc. Men det gaar som mand siger / en onder Skalck haffuer den beste lycke.

En fornumstig Mand foracter icke gode Raad / Men den som Vild oc Hoffærdig er/ hand frycter sig intet/alligeuel at hand haffuer giort huad hand vilde.

Giør intet vden beraad/

Saa angrer dig det icke/naar det er giort.

Gack icke paa den vey/ som du kant falde/ Oc ey heller der som du kant støde dig paa Stene. Fordriste dig icke der paa/ at Veyen er slet/ Ja vocte dig ocsaa for dine egne Børn.

(Slet) Det lader vel lige saa/ som det vaare alt got oc idel lycke der de onde fare met / men paa det siste gaar deris vey til Helffuedis affgrund.

Jhuad du tager dig faare/ da forlad dig paa Gud aff gantske Hierte/ Thi det er at holde Guds Bud. Huo som tror Guds Ord / hand acter Budene/ Oc huo som forlader sig paa HERREN/ hannem skal intet fattis.

Huo som frycter HERREN / hannem skal intet ont veder-

vederfaris/ men naar hand bliff⸗
uer fristet / da skal hand Frelsis
igien.

Den Vise lader Guds ord
icke bliffue sig kædsommeligt /
Men en Dyenskalck sueffuer som
it Skib i det brusinde Haff. It
forstandigt Menniske holder fast
ved Guds ord / oc Guds Ord er
hannem vist/ som en klar tale.

Bliff viss paa Sagen/der
effter tale der om / Lad dig først
lære / saa kant du suare.

En Daaris Hierte er lige
som it Hiul paa Vognen / oc
hans tancker løbe omkring / lige
som it Hiulnaff.

Lige som en Stodhest gneg⸗
ger/ mod alle Øg / Saa henger
en * Dyenskalck til sig alle Be⸗
spaattere / oc siger / Hui skal en

 dag

dag være Helligere end den anden ? Efftersi at Solen giør dog alle dage lige om Aarit.

*(Dyenskalck) Det er Mester Klogling / der sig lader tycke at være Forstandig i Scrifften / oc spørre / huorfaare det oc det bliffuer lært ? Huorfaare den ene dag skal være Hellig oc den anden icke ? Huorfaare Vandet skal være Sielens Daab oc Bad ? Oc huorfaare Brød oc Vin skal være Christi Legeme oc Blod ?

HERRENS Vijsdom haffuer saa giort forskiel paa dem / oc hand haffuer saa skicket Aarsstide oc Hellige dage / Hand haffuer vdualt nogle / oc giort dem hellige for andre dage. Lige som alle Menniske ere skabte aff Jorden / oc Adam aff Støff / Oc HERREN haffuer dog giort forskel paa dem / effter sin mangfoldige Vijshed / Oc hand haffuer skicket mange hande

skickelser

skickelser iblant dem. Nogle haff-
uer hand velsignet / ophøyet oc
giort hellige/oc kaldet dem til sine
Tieniste. Men nogle haffuer
hand forbandet oc fornedret / oc
nedkast dem aff deris Stat. Thi
at de ere i hans Haand/ lige som
Leer i Paattemagerens haand/
Hand giør alle sine gierninger
som det er hannem behageligt.
Saa ere oc Mennisken i hans
Haand / som dem haffuer giort/
oc hand giffuer huer som han-
nem tyckis got at være.

Saa er det Gode skicket
mod det Onde / oc Liffuit mod
Døden/ oc den Gudfryctige mod
den Wgudelige. See til alle den
Høyestis gierninger/ Saa ere de
stedse tho mod tho / oc it mod det
andet.

Jhesus

Jeg er sist opuognet / som den der sancker op effter de andre om Høsten / oc Gud haffuer giffuit mig velsignelse der til / at ieg haffuer oc opfylt min Perse / lige som i en fuld Høst. Seer / huorledis ieg haffuer icke arbeydet for mig / men for alle dem som gierne vilde lære.

Lyder mig i store Herrer / oc Regentere iblant Folcket tager det til Hierte. Lad icke Sønnen / Høstruen / Broderen / eller Frende faa mact offuer dig / den stund du leffuer / oc giff ingen dit Gods offuer / at det skal icke angre dig / oc du skalt bede dem der om. Den stund du leffuer oc haffuer Aande / da giff dig icke vnder andre Menniske / Det er bedre / at dine Børn haffue dig behoff / end at du

du skalt see dem i Henderne/ Bliff du den Øffuerste offuer dit Gods/ oc lad icke tage din ære fra dig / Naar dit endeligt kommer/ at du skalt bort / da vddele din Arff.

Asenet bør sit Foder/ suøbe oc byrde/ Lige saa Suenden sit Brød/ straff oc arbeyde. Holt din Suend til arbeyde/ saa haffuer du rolighed faar hannem / Lader du hannem gaa Aarckeløff/ da vil hand være en Juncker.

Aaget oc Selene bøye Halsen/ En ond Suend / Træ oc Knippel. Driff hannem til arbeyde/ at hand gaar icke Aarckeløff/ Aarckeløffhed lærer meget ont. Leg hannem arbeyde paa/ som en Suend bør / Vil hand da icke lyde / da set hannem i

Stocken. Leg dog ingen formeget paa / Oc holt maade i alle ting.

Haffuer du en Suend / da beskerme hannem som dig selff / Thi at huo som giør hannem ont / hand staar effter dit Liff oc Leffnit. Haffuer du en Suend / da lad hannem holdis som du vaare ● der selff / Thi du behøffuer hannem som dit egit Liff.

● (Der selff) At de andre tiunde hans ord / lige som din egen befaling acte oc fuldkomme.

Men holder du hannem ilde / oc hand staar op / oc løber fra dig / Huor vilt du søge hannem igien?

XXXIIII.

Wforstandige Folck bedrage sig seff met daarlig forhaabelse / oc Daarer forlader sig paa Drømme. Huo

Huo som acter paa sin Drømme / hand griber effter Skuggen / oc vil tage fat paa Været. Drømme ere icke andet / end Billede foruden værelse.

Det som er ♣ wrent / huorledis kand det være rent? Oc det som falskt er / huorledis kand det være sant?

♣ (Er wrent) Drømme ere wrene oc falske / Huo kunde de da giøre hellig eller god?

Egen spaadom oc vdtydning oc Drømme ere intet / oc giøre dog suare tancker. Oc der som det kommer icke aff den Høystis indskiudelse / da holt intet der aff / Thi at Drømme bedrage mange Folck / oc de feile dem som Bygge der paa.

Mand behøffuer icke ✿ Løgen der til / at mand holder Bu-

dene / oc mand haffuer nock i Guds ord / naar mand vil ret læ-re.

☙ (Løgen) Du haffuer icke be-hoff at at spørie Drømme / huad got er at giøre / Du haffuer Guds ord / der rette dig effter.

En vel forsøgt Mand for-staar meget / oc den som er vel forfaren / kand tale om Visdom. Men huo som icke er forsøgt / hand forstaar lidet / Oc de vild-farendis Aander sticte meget ont.

Der ieg vaar end nu i vild-farelse / da kunde ieg oc lære me-get / oc ieg vaar saa lært / at ieg kunde icke sige det altsammen / oc ieg er offte kommen der offuer i Dødsens fare / Indtil ieg bleff frelst der fra. Nu seer ieg at de Gudfryctige haffue den rette

Aand /

Aand/ Thi deris Haab ſtaar til den/ ſom dem kand hielpe.

Huo ſom frycter HERREN/ hand taar icke rædis oc ey forfærdis / Thi at hand er hans Tillid.

Vel den ſom frycter HERREN/ Huor paa forlader hand ſig? Huo er hans tradz? HERRENS Øyen ſee paa dem ſom hannem elſke. Hand er en veldig Beſkyttelſe/ en ſtor Styrcke/ En Beſkermelſe imod Hede/ it Paulun mod den hede Middag / en beuarelſe for ſnublen / en Hielp imod fald. Som fryder Hiertet oc glæder Anſictet / oc giffuer Karſkhed/ Liffuit oc velſignelſe.

XXXV.

HVo ſom Offrer aff wretfærdigt Gods/ hans Offer

er en bespaattelse/ Men den Wgudeligis bespaattelse behager Gud aldelis intet.

De Wgudeligis Gaffuer behager den Høyeste aldelis intet/ oc Synderne lade sig icke forlige met mange Offer.

Huo som Offrer aff den Fattigis Gods / Hand giør lige som den/ der slacter Sønnen for Faderens øyen.

Den Fattige haffuer intet vden lidet Brød/ Huo som tager det fra hannem / hand er en Manddrabere.

Huo som betager nogen sin Næring/ hand dræber sin Næste/ huo som icke giffuer en Arbeydere sin løn/ hand er en Blodhund.

Naar som nogen ● bygger oc bryder ned igien / Huad haffuer hand andet end arbeyde der aff:

(Bygger) De ville Offre oc være fromme / dog lade de icke aff at Synde / det kalder hand her / at Bygge oc nedbryde / at bede oc bande.

Naar nogen beder oc bander ræt tuert imod / huorledis skal da HERREN bønhøre ?

Den som toer sig / naar hand haffuer rørt ved it lijg / oc rører der ved igien / Huad hielper det da at hand toer sig ? Lige saa er det Menniske som faster for sine Synder oc Synder stedse igien / Huo skal hø[..] hans Bøn ? Oc huad hielper hannem hans faste ?

At holde Guds Bud / det er it rigt Offer / at acte Guds Bud storlige / det Offer hielper vel.

Huo som tacker Gud / det er det rette Simle Offer. Huo

som giør Barmhiertighed / Det er det rette Tackoffer.

At offuergiffue Synden/ det er en Guds tieniste / som HERREN behager / oc afflade at giøre wræt/ det er it ræt Forligelse Offer.

Men du skalt icke derfaare obenbaris * Thomhendet faar HERREN / Thi mand skal oc saadant giøre for Guds Bud skyld.

* (Thomhendet) Lige som de sige/ Hielpe gode gierninger intet/ saa ville wi intet giøre/ Huad skulle wi da met Prester ?.

Den Retfærdigis Offer giør Alteret rigt / oc den luct er sød faar den Høyeste. Den Retfærdigis Offer er tacknemmeligt / oc det skal aldrig forglemmes.

Giff Gud sin ære met glade Øyen/ oc din første Grøde vden all Bryst.

Huad som du giffuer / det giff gierne/ Oc hellige din Tiende gladelige.

Giff den Høyeste / effter som hand haffuer giffuit dig / oc huad som din Haand formaa/ det giff met glade øyen / Thi at HERREN/ som er en Betalere/ skal betale dig det siufolt.

Formindske din Saffue icke/ Thi at det er icke tacknemmeligt. Søg icke din fordel/naar du skalt Offre / Thi at HERREN er en Heffnere / oc der gielder ingen Personis anseelse faar hannem. Hand hielper den Fattige/ Oc anseer ingen

 Per-

Persone / oc hand hører den pla-
gedis Bøn. Hand foracter icke
de Faderløsis bøn / oc en Encke
naar hun klager.

Enckernis taare rinde vel
ned at Kinderne / Men de skrige
op at mod den / som dem vdtren-
ger.

Huo som tien Gud met
lyst / hand er tacknemmelig / Oc
hans Bøn recker indtil Skyerne.

De Elendigis Bøn trenge
igiennem Skyerne / oc hun lader
icke aff / før hun kommer frem /
oc hun stillis icke før den Høyeste
seer der til. Oc HERREN skal
Dømme ræt oc straffe / oc icke for-
sømme det / ey heller lide det len-
ge / Før end hand skal sønderknu-
se den vmildis Lender / oc heffne
sig paa saadant Folck / oc ødeleg-

ge dem alle ſom plage de andre/ Oc hand ſkal nedkaſte de Wretfærdigis velde/ oc giffue huer effter ſine gierninger/ oc betale dem ſom de det haffue fortient/ Oc hand ſkal heffne ſit Folck/ Oc glæde dem met ſin Barmhiertighed.

Lige ſom Regn kommer vel/ naar tyrcke er/ Saa kommer oc Barmhiertighed i nød vdi den rætte tid.

XXXVI.

HERRE Almectige Gud forbarme dig offuer oſſ/ oc ſee der til/ oc forfærde alle Folck. Opløfft din Haand offuer de Fremmede/ at de kunde ſee din mact. Huorledis du bliffuer hellig giort faar deris Øyen hoſſ oſſ/ Obenbare dig ſaa herlige

mod dem faar vore Øyen/ At de kunde kiende lige som wi kiende/ at der er ingen anden Gud end du HERRE. Giør ny Tegen/ oc ny vnderlige Gierninger. Beuiß din Haand oc din herlige Arm. Oprør din Grumhed/ oc vdstyrt din Vrede/ Ryck Modstanderen bort/ oc sønderknuse Fienden/ Oc skynde dig der met/ oc tenck paa din Eed/ At mand kand prise dine vnderlige Gierninger. Jldens vrede skal fortære dem som leffue saa tryggelige/ oc de som giør dit Folck Bedrøffuelse/ skulle ødeleggis. Sønderknuse Førsternis Hoffuit/ som ere vore Fiender/ oc sige/ Det ere aleniste wi.

Forsamle alle Jacobs slecter / oc lad dem være din Arff /

lige som aff begyndelsen Forbar-
me dig offuer dit Folck/ som haff-
uer naffn aff dig/ oc offuer Js-
rael/ som du kalder din første
Søn. Forbarme dig offuer Je-
rusalems Stad/der som din Hel-
ligdom er/ oc der som du boer.
Opret Zion igien/ at dit Ord
kand opgaa der igien/at din Ære
kand bliffue stor iblant Folcket.
Beuiss dig mod dem som haffue
aff begyndelsen værit din Eye-
dom/ Oc opfylde de Spaadome/
som ere kundgiorde i dit Naffn.
Betale dem som tøffue effter dig/
at dine Propheter kunde findis
Sandrue. HERRE hør deris
Bøn/ som paakalde dig effter
Aarons velsignelse / offuer dit
Folck/ Paa det at alle som bo paa
Jorden kunde kiende/ at du Her-
re est den Euige Gud.

XXXVII.

BUgen tager allehaande Mad til sig / Dog er en Mad bedre end den anden.

Lige som Tungen smager Vildbrad / Saa mercker it forstandigt Hierte falske ord.

It suigefuld Menniske / kand føre en i Wlycke / Men den som forfaren er / veed at vocte sig der faare.

Huer Moder elsker alle Sønner / Oc det lyckis dog stundem bedre met en Daatter end met Sønnen.

En deylig Quinde glæder sin Husbonde / oc en Mand haffuer intet kierere. Er hun der til met venlig oc from / Da finder mand icke den Mands lige.

Hu

Huo som haffuer en duelig Boquinde / hand holder sit Gods til raade / Oc hand haffuer en trofast Medhielpere / oc en Stytte som hand kand trøste sig paa.

Huor som intet Gerde er / der ødeleggis Godset / Oc huor som ingen Høstru er / der gaar det Husbonden som hand ginge i vildfarelse.

Lige som mand icke troer en Veyrøffuere / som sniger sig fra en Stad til en anden / Saa troer mand oc icke den Mand / som haffuer ingen Rede / oc maa drage ind / huor som hand kommer silde.

Huer Ven siger vel / Jeg er oc Ven / Men nogle ere aleniste Venner til naffnet.

Jhesus

Naar som Venner bliffue vrede paa huer andre / Da varer den vrede indtil Døden.

Ah, hueden kommer dog den onde ting? At all Verden er saa fuld aff falskhed.

Naar det gaar Venner vel / da glæde de sig met hannem / men naar det gaar hannem ilde / da bliffue de hans Fiender. De sørge met hannem for Bugens skyld / Men naar det trenger / da holde de sig til Skiolden.

Forglem icke din Ven / naar du est glad / oc tenck paa hannem / naar du bliffuer Rig.

Huer Raadgiffuere vil raade / Men nogle raade paa deris egit gaffn. Derfaare vocte dig for Raadgiffuere / Betenck først om det er nytteligt. Thi at hand

hand tencker (maa vel skee) at Raade for sig selff/ oc vil lade dig staa i fare/ oc siger/ Du est paa den rette vey/ Oc hand staar alligeuel imod dig/ oc giffuer act paa/ huorledis det vil lyckis.

Raadsla icke met den/ som haffuer anckeri til dig/ Oc tag dem icke i Raad/ som dig hade.

Lige som naar du spør en Quinde om Raad/ huorledis mand skal være hendis Modstanderske venlig? Eller en Mißtrøstig huorledis mand skal stride? Eller en Kiøbmand/ huor dyre hand vil acte dine Vare mod sine? Eller den som Kiøber/ huor dyre du skalt selie? Eller en Affuindsfuld/ huorledis mand skal giøre velgierninger? Eller en Vbarmhiertig/ huorledis

dis mand skal beuise Naade: Eller den lade om stort Arbeyde: Eller en Dagløneere / som ingen sted er boset / huorledis mand skal icke gaa aff arbeyde: Eller en lad Hussuend / om mange sysler:

Tag icke saadant Folck i Raad / Men holt dig stedse til Gudfryctige Folck / der som du veedst / at de holde Guds Bud. De som haffue lige sind som du haffuer / de som haffue metlidelse met dig om du snubler / Oc bliff hoss deris Raad / Thi du finder ingen trofastere Raad. Oc saadan en kand offte bedre see noget end siu Vectere / som side offuen paa Varetecten. Dog kalde oc paa den Høyeste i alt dette / at hand skal forfremme din Gierning / oc icke lade dig fare vild.

Før end du noget begynder/ da ſpør tilforn/ Oc før end du giør noget / da tag Raad der til. Thi at huor ſom mand begynder noget nyt/ der maa komme it aff diſſe Fire/ at det bliffuer got eller ont/ at Liff eller Død følger der aff / Oc alt dette regærer altid Tungen.

Mangen er vel ſkickelig til at giffue andre Raad / Oc hand er ſig ſelff intet nyttelig.

Mangen vil giffue kloge Raad / oc mand hører hannem dog icke gierne / oc hand bliffuer en Tryglere / Thi hand haffuer icke naade aff HERREN der til / oc der er ingen Vijſdom i hannem.

Mangen er Vijſſ aff ſin egen Forfarenhed / hand giør

gaffn met sin Raad/ oc finder ret paa.

En Vijss Mand kand lære sit Folck/ oc hand giør gaffn met sit Raad/ oc finder ret paa.

En Vijss Mand bliffuer høylig loffuit/ Oc alle de hannem see/ prise hannem.

Huer haffuer en beskicket tid at leffue vdi/Men Israels tid haffuer icke tal.

Den Vijse haffuer en stor anseelse hoss sit Folck/ Oc hans Naffn bliffuer Euindelige.

XXXVIII.

MIt Barn prøffue huad dit Liff er sunt/ oc see huad som dig er wsunt/ det bruge icke. Thi allehande tien icke huer mand/ Saa haffuer icke huer mand lyst til allehaande.

Fyld dig icke met allehaande nydelig Mad / oc vær icke forgærig til at æde. Thi at meget Fraadzeri giør Siugdom / oc en wmættelig Ædere faar Bugured.

Mange haffuer ædet sig ihiel/ Men huo som æder maadelige/ hand leffuer diss lenger.

Hedre Lægen met tilbørlig ære/at du kant bruge hannem i din nød. Thi HERREN haffuer skabt hannem / oc Lægedom kommer aff den Høyeste/ Oc Konger ære hannem. Lægens Kaanst ophøyer hannem/ oc giør hannem stor hoss Førster oc Herrer.

HERREN lader Lægedom voxe aff Jorden / oc en fornumstig foracter hannem icke/

Bleff dog det beske Vand søt formedelst it Træ / Paa det mand skulde kiende huad krafft det haffde. Oc hand haffuer giffuit Menniskten den Kaanst / at hand skulde prisis i sine vnderlige gierninger. Der met helbreder hand oc fordriffuer sprecke / oc Appoteckeren giør Lægedom der aff. Summa / mand kand icke fortellie alle Guds Gierninger / Oc hand giffuer alt det som got er paa Jorden.

Mit Barn / naar du est Siug / da foracte det icke / Men bed HERREN / saa skal hand giøre dig helbreder / * Lad aff at Synde / oc giør dine Hender vstraffelige / oc rense dit Hierte aff alle Misgierninger / Offre sød lucct oc Simle til Amindelse

Offer/ oc giff it Fæt Offer / lige som du skulde bort. Der effter lad Lægen komme til dig/ Thi at HERREN haffuer skabt hannem/ oc lad hannem icke fra dig den stund du haffuer hannem behoff.

* (Lad aff) Først bliff from/ oc der næst lad bede for dig/ oc til det tredie saa brug Lægedom.

Den tid kand komme at den Siuge bliffuer aleniste hiolpen formedelst ● hine/ naar de bede HERREN/ at det maa bliffue bedre met hannem / oc hand kand bliffue helbrede oc leffue lenger.

● (Hine) En Christelig Bøn hielper meer end Lægedom / Oc Presten giør meer end Lægen/ Men mand vil icke gierne være from/ der faare acter mand Bønen intet / oc Presten meget ringere.

Huo som Synder faar sin

Skabere / Hand skal komme i Lægens hender.

Mit Barn / naar som nogen døer / Da begræd hannem / oc beklage hannem / lige som dig vaare skeet stor sorg / Oc Klæd hans Legeme met tilbørlig skick / oc bestyre hannem en hederlig Jordefærd. Du skalt græde bitterlige / oc være Hiertelige bedrøffuit / oc sørge effter som hand haffuer værit til / i det mindste en dag eller tho / Paa det at mand skal icke kunde tale ilde om dig. Oc trøste dig ocsaa igien / at du skalt icke være sorgfuld. Thi at Døden kommer aff sorg / oc Hiertens bedrøffuelse giør styrcken skrøbelige.

Sorg oc Fattigdom giør Hiertet væ i Fristelse / oc offuertræder.

Lad bedrøffuelsen icke komme i dit Hierte / men sla hende fra dig / oc tenck ♣ paa enden / oc forglem det icke / Thi der er ingen igienkommelse / Det hielper hannem icke / oc du giør dig skade. Tenck paa hannem / Lige som hand er Død / saa skalt du oc dø / J gaar vaar det hoss mig / J dag er det hoss dig.

♣ (Paa enden) Saa som Dauid giorde offuer sit Barn / oc sagde / Jeg skal til hannem / det kommer icke igien etc. Mihi heri / hodie tibi / J gaar vaar det hoss mig / J dag er det hoss dig.

Efftérdi den Døde nu ligger i rolighed / Saa lad oc aff at tencke paa hannem / oc trøste dig offuer hannem igien / efftérdi hans Aand er skild her fra.

Jhesus

XXXIX.

HVo som skal lære Scriff-
ten / hand kand intet andet
arbeyde tage vare / Oc den
som skal lære / hand skal intet an-
det haffue at giøre.

Huorledis kand den tage vare
paa Lærdom som skal Pløye? Oc
den som gierne driffuer Øxen met
Suøben / oc omgaar met saada-
ne gierninger / oc veed intet andet
at tale end om Øxen? Hand
maa tencke huorledis hand skal
Pløye / oc hand skal giffue Køer-
ne Foder Aarle oc silde.

Desligest Snedkere oc Tø-
mermend / som arbeyde dag oc
nat / oc vdskære Billede / oc leg-
ge flid paa / at giøre allehaande
arbeyde / De skulle tencke til at det
bliffuer ret / oc være Aarle oc silde
der

der paa / at de det kunde fuld-
komme.

Desligest en Smid / hand
maa være hoss sin Sted/ oc tage
vare paa sin Smedie / oc hand
bliffuer vansmectig aff Ilden/ oc
Arbeyder sig træt faar Essen/
Hamer slagene fylde hans Dern/
oc hand seer vel til / huorledis
hand kand giøre sin gierning ret/
Oc hand maa tencke / huorledis
hand kand giøre det rede/ oc være
der paa Aarle oc silde / at hand
kand arbeyde det deylige.

Desligest en Paattemagere/
hand skal være hoss sit arbeyde/
oc omdriffue Skiffuen met sine
Føder / oc hand maa stedse giøre
sin Gierning met sorg. Oc hand
haffuer sin visse dags Gierning.
Hand skal skicke sine Kar aff Leer

met

met sine Arme/oc hand bucker sig
træt til sine Føder / Hand skal
tencke / huorledis hand kand
smuckt glassere dem/ oc feye Off-
nen Aarle oc silde.

Alle disse fortrøste dem paa
deris Embede / Oc huer giør sin
flid der til / at hand kand giøre sit
arbeyde / Mand kand icke miste
dem i Staden. Men mand kand
ingen sted skicke dem bort/de kun-
de oc icke tage vare paa nogen al-
mindelig befalning/ oc ey regære
i menigheden. De kunde icke haff-
ue forstand der til at lære i scriff-
ten / ey heller at predicke Rætten
oc Retferdighed. De kunde icke læ-
se Ordsprock/ Men de skulle tage
vare paa timelig Næring / oc de
tencke icke lenger end paa det som
de kunde vinde paa deris arbeyde.

Men huo som vil giffue sig til ¶ at lære den Høyestis Lou / hand maa randsage alle de gamlis Vijsdom / oc studere i Propheterne. Hand skal mercke de naffnkundige Folckis gierninger / oc tencke der paa / huad de betyde oc lære. Hand skal lære de Aandelige Ordsprock / Oc øffue sig i den dybe Tale. Hand kand tiene Førster / oc være hoss Herrer. Hand kand lade forsende sig i Fremmede Land / Thi hand haffuer forsøgt / huad som kand være gaffnligt hoss Folcket / eller icke gaffnligt. Oc hand tencker huorledis hand skal staa Aarle op at søge HERren / som hannem haffuer skabt / oc bede for den Høyeste. Hand lader sin Mund trøstelige op / oc beder for det gantske Folckis Synder.

(At lære) En Kirckeherre eller Predickere skal studere/ oc øffue sig i allehaande Kaanster/ saa giffuer hannem oc Gud Naade oc forstand der til/ Men det løse Paffuens Selskab oc Madtienere dem giffuer hand inter.

Oc naar HERREN er da saa forligt/ Da giffuer hand hannem Vijshedens Aand rigelige/ at hand kand veldelige giffue Vijse Raad oc Lærdom/ For huilcket hand tacker HERREN i sin Bøn. Oc HERREN giffuer naade der til/ at hans Raad oc Lærdom faar fremgang. Oc hand betencker det før hoss sig selff/ Der effter siger hand sit Raad oc Lærdom frem/ oc beuiser det met den hellige Scrifft. Oc mange forundre dem paa hans Vijsdom/ oc hun skal aldrig forgaa. Hand skal aldrig forglemmis/ oc hans naffn skal bliff-

bliffue stedse oc altid. Huad som
hand haffuer lært/ det skal mand
Predicke fremdelis / oc Menighe-
den skal rose hannem. Den stund
hand leffuer / haffuer hand it stø-
re naffn / end andre tusinde / oc
effter sin Død bliffuer hand i det
samme Naffn.

XL.

JEg haffuer end nu noget
mere at sige / thi at ieg er
lige som en fuld Maane.
Lyder mig i hellige børn/oc voxer
som de Rosen der plantede ere
hoss Becke / oc giffuer sød Luct
aff eder som Røgelse/ Blomstris
som Lilier oc lucter vel. Siunger
herlige oc loffuer HERREN i
alle hans Gierninger / priser
hans Naffn herlige/ Tacker han-
nem oc loffuer hannem met sang

oc klingende glædskab / oc siger saa i Tacksigelsen.

Alle HERRENS Gierninger ere meget gode / oc huad som hand biuder / det skeer i ret tid. Oc mand taar icke sige / Huad skal det? Thi at de komme i deris tid / som de vaare ynskede. Lige som der Vandet stod effter hans Bud som Mure / oc Vandene stode formedelst hans ord / som de haffde været befattede. Thi at huad som hand giør formedelst sit Bud det er lysteligt / oc mand taar icke klage at der fattis noget naar hand hielper.

Alle Menniskens gierninger ere faar hannem / Oc der er intet skiult faar hans Øyen / Hand seer alting fra Verdsens be-

begyndelse/indtil Verdsens ende/ oc der er ingen ting ny faar hannem. Mand taar icke sige/ Huad skal det? Thi at hand haffuer skabt huert serdelis/ at det skal tiene til noget.

Thi at hans Velsignelse flyder som en Strøm/ oc hand vander Jorden som en Syndflod. Tuert imod/ hans vrede rammer paa Hedningene/ Lige som naar hand lader it Vandrigt Land tørris.

Hans Gierning er ret hoff de Hellige/ men de Vgudelige støde sig der paa. Alt det som er skabt aff begyndelsen/ det er de Fromme gaat/ Men de Vgudelige skadeligt.

Mennisken haffuer behoff til sit Liff/ Vand/ Ild/ Jern/

Salt / Mel / Honnig / Melck / Vin/ Olie oc Klæder / alt dette kommer de Fromme til gode / oc de Vgudelige til skade.

Der ere oc nogle aff Værene skabte til Straff/ oc de giøre skade met deris storm/ oc naar straffen skal komme/ da storme de/ oc vdrette hans vrede som dem haffuer skabt.

Jld/ Hagel/ Hunger/ Døden/ alt dette er skabt til Heffn / de vilde Diur / Scorpioner / Hugorme oc Suerd/ ere oc skabte til Heffn/ til at fordærffue de Vgudelige / De giøre hans befalning met glæde / oc ere rede/ huor som hand haffuer dem behoff paa Jorden/oc naar Timen kommer/ da lade de icke aff.

Dette er det/ som ieg begynte oc tenckte at scriffue som er / at

alle HErrens Gierninger ere gode/ oc huer er nyttelig i ſin tid/ at mand taar icke ſige / det er icke alt got / thi at huer er koſtelig i ſin tid / der faare ſkal mand loff-ue oc tacke HERRENS naffn met Hierte oc Mund.

Det er en ælendig ſammer-lig ting met alle Menniſkis leff-net aff Moders liff / indtil de bliffue begraffne i Jorden / ſom er allis vor Moder. Der er altid Sorg/fryct/Forhaabelſe/ oc paa det ſiſte Døden / Saa vel hoſſ den ſom ſider i ſtor ære/ ſom hoſſ den ringeſte paa Jorden. Saa vel hoſſ den ſom bær Silcke oc Krone/ ſom hoſſ den der haffuer en graa Vennicke paa. Der er ſtedſe Vrede/ Nidkærhed / Gen-uordighed / Wfred / oc Dødſens fare/ Had oc Trætte.

Oc naar som nogen skal huile sig om Natten paa sin seng oc soffue/ da faar hand atskillige Tancker. Naar som hand end huiler sig lidet / saa er det dog intet / Thi at hand forfærdis i Drømme / lige som hand saae Fienderne komme/ Oc naar som hand vogner oc seer at hand er tryg/Da er det hannem/som den der vndkommen er aff it Slag / oc hand er vnderlige glad / at den redsel vaar intet. Saadant vederfaris alt Kiød/ baade Mennisk oc Fæ/ Men de Vgudelige siu gange mere.

Mord / Blod / Trætte / Suerd/ Wlycke/ Hunger / Fordærffuelse oc Plage / alt dette er skicket imod de Wgudelige / Thi at Syndfloden maate ocsaa komme for deris skyld.

XLI.

ALt det som kommer aff Jorden/ det skal bliffue til Jorden igien / Lige som alle Vand flyde til Haffuit igien.

Alle Gaffue oc Wretfærdigt Gods skulle forsuinde/ Men Sandhed bliffuer Euindelige.

De Wgudeligis Gods skal bortsigis som en Beck/oc lige som it Torden/ forsuinder i Regen.

De ere glade saa lenge som de tage Gaffuer / Men paa det siste bliffue de dog til intet.

De Wgudeligis Efftertommere skulle icke faa grene / Oc de Wretfærdigis Roed staar paa en bar Klippe. Oc der som de end stode i stor vedske oc hoff Vand / saa skulle de dog opryckis/ før de bliffue mode.

Men at giøre vel / er lige som en velsignet Vrtegaard/ Oc Barmhiertighed bliffuer Euindelige.

Huo som bierger sig met sit Arbeyde/ oc lader sig nøye/ hand haffuer it deyligt roligt Leffnit/ det kaldis at finde it Liggendefæ/ offuer alle Liggendefæ.

At affle Børn oc forbedre en Stad/ giør en euig Amindelse / Men en Erlig Quinde mere end de baade.

Vin oc strenge Leeg glæde Hiertet/ Men Vijsdom er lystigere end de baade.

Piber oc Harper lyde vel/ Men en venlig Tale bedre end de baade.

Dit Øye seer gierne det som lysteligt oc deyligt er / Men

den grøne Sæd heller end de baade.

En Ven kommer til den anden i nød / Men Hussbonden oc Høstruen meget mere.

Den ene Broder hielper den anden i nød / Men Barmhiertighed hielper meget mere.

Guld oc Sølff opholde en Mand/ Men meget mere it gaat Raad.

Pendinge oc Gods giøre frimodighed / Men meget mere HERRENS fryct.

HERRENS fryct fattis intet/ oc hun behøffuer ingen hielp.

HERRENS fryct er en velsignet Urtegaard / oc intet er saa deyligt som hun er.

Mit Barn giff dig icke til

Tryglert / det er bedre at dø end trygle.

Den som forlader sig paa en anden Mands Bord / hand tencker icke at bierge sig met ære/ Thi hand nødis til at Synde/ for fremmet Mad skyld. Men en fornumstig vijss Mand tager sig vaare der faare. Tryglert smager den wblue Mund vel/ Men paa det siste skal hand faa en ond Kaaldesiuge der aff.

O Død huor bitter est du/ naar it Menniske tencker paa dig / som haffuer gode dage oc nock/ oc leffuer vden sorg/ oc den som det gaar vel i alle ting / oc gider end nu vel ædet.

O Død huor vel giør du imod den Nødtørfftige / som er skrøbelig oc gammel/ Som ligger i megen sorg / oc haffuer in-

tet bedre at haabis til / oc ey at
vente sig.

Fryete Døden icke / betenck
at det er saa skicket aff HER-
REN / offuer alt Kiød / baade
offuer deris som haffue værit
faar dig / oc som skulle komme eff-
ter dig. Oc huad vilt du staa
imod Guds vilie? Huad helder
du leffuer thi eller hundrede eller
tusinde Aar? Thi at i Døden
spør mand icke / huor lenge en
haffuer leffuit.

XLII.

DE Wgudeligis Børn / oc
de som holde sig til de
Wgudelige / bliffue idel
Værstyggelse.

De Wgudeligis Børns
arffuegods forkommis / oc deris
Efftterkommere skulle bliffue for-
actede.

Børnene skulle klage paa den Vgudelige Fader/ Thi at de ere foractede for hans skyld.

Væ eder i Vgudelige/ i som forlade den Høyestis Lou/ heller i leffue eller dø/ da ere i forbandede.

Lige som alt det der kommer aff Jorden/ bliffuer til Jord igien/ Saa komme de Vgudelige aff Forbandelse til Fordømmelse.

It Menniskis pine maa her vare/ saa lenge som hand leffuer/ Men den Vgudeligis naffn skal vdslettis/ Thi det duer intet.

See til at du beholder it gaat Naffn / det bliffuer vissere/ end tusinde store Liggendefæ aff Guld.

Huor gaat it leffnet er / da varer det en liden tid / Men it

gaat

gaat Naffn bliffuer Euindelige.

Mine Børn/ naar som det gaar eder vel/ da seer til oc bliffuer i Guds fryct. Huorfaare bluis eder ved mine ord? Mand skammer sig offte/ der som mand icke skulde skammis/ oc samtycker offte/ det som mand icke skulde samtycke.

Fader oc Moder skulle skamme sig for Horeri. En Første oc Herre for Løgen. En Dommere oc Raad for wret. Menigheden oc Folcket for wlydelse. At giøre sin Neste oc Ven ont. En Nabo at stiele. Skamme dig / at du ligger met din Arm paa Brødet offuer Borde. Skamme dig at du staar ilde met dit Regenskab/ oc icke tacker naar mand hilser

 dig.

dig. Skamme dig at see effter skøger/ oc at vende dit Ansict fra dine Slectinge. Skamme dig at foruende arffdel oc Morgengaffue / oc at begære en andens Høstru. Skamme dig at begære en andens Pige / oc at staa hoss hendis Seng. Skamme dig at breyde din Ven noget / oc naar som du giffuer hannem / da foruid hannem det icke. Skamme dig at sige alt det som du haffuer hørt/oc at obenbare hemmelig betrod tale. Saa skammer du dig rettelige / oc du skalt bliffue alle Folck kier oc affholden.

Men skamme dig icke for noget aff disse stycker/ oc giør icke wret for nogen Mands skyld / som er ved den Høystis Low oc pact. At holde den Eudfryctige

ved Rætten. At handle trolige met din Næste oc Stalbroder. At vende Arffdelen til dine Venner. At flittelige holde ret Maade oc Vect. At være til freds/ huad helder du vinder meget eller lidet. At handle rættelige met timeligt Gods i Kiøb oc Sal. At flittelige opføde Børn. At hudstryge vel den onde Suend. At beuare din ting vel for en ond Quinde. At indelycke alting vel/ huor som huer snapper at sig. At tellie oc affueye/ alt det mand skal giffue dem i Henderne/ at opscriffue all vdgifft oc indtect. At vnderuise de Vforstandige oc Daarer. Oc de aldelis gamle Folck / at de icke kiffuis met de Vnge. Saa bliffuer du it ret velskicket Menniske / oc du skalt prisis hoss alle Folck.

En Daatter som er vgifft/ giør sin Fader meget vect/ oc den sorg for hende / betager hannem megen søffn. Den stund hun er vng / at hun maatte bliffue gammel / Eller naar hun finge en Mand / at hand kunde bliffue hende vred. Eller at hun skulde skendis / den stund hun er end nu en Jomfru / oc bliffue siuglig i sin Faders Huss. Eller naar hun er hoss Manden / at hun skulde icke skicke sig rettelige / eller at hand skulde icke faa Barn met hende.

Naar din Daatter er icke bluactig / da holt hende vnder tuang / at hun skal icke giøre dig til en spot for dine Fiender / oc den gantske Stad skal tale om dig/ oc du skalt høre forsmædelse

aff hver mand / oc skamme dig faar alle Folck.

See dig icke omkring effter deylige Menniske/ oc vær icke saa gierne hoss Quinder. Thi at lige som Møl komme aff Klæder/ saa kommer meget ont aff Quinder/ Det er tryggere at være hoss en ond Mand / end hoss en venlig Quinde / som giør hannem til forhaanelse oc bespottelse.

XLIII.

JEg vil nu prise HERrens gierninger/ aff den hellige Scrifft/ Oc forkynde hans Gierninger/ som ieg haffuer læst dem.

Solen giffuer all Verden liuss / oc hendis Liuss er det aller klareste Liuss.

Det er oc icke end giffuit

Helgen aff HERREN/ at de kunde vdsige alle hans vnderlige Gierninger/ Thi den Almectige HERRE haffuer giort dem for store/ oc alle ting ere for store/ at loffue effter deris verdighed. Hand alene randsager Affgrunden / oc Menniskens Hierte / oc veed / huad de tencke. Thi at HERREN veed alle ting / oc seer paa huad tid huer skal ske. Hand forkynder det som fremfaret er/ oc det som tilstunder/ Oc obenbarer det som skiult er/ Hand forstaar all Lønlighed / oc ingen Dag er skiult faar hannem. Hand beuiss sin store Vijsdom herlige / oc hand er fra Euighed indtil Euighed/ mand kand huercken giøre hannem større eller ringere/ oc hand behøffuer ingen mands Raad.

Huor lystige ere alle hans Gierninger/ Alligeuel/ at mand neppelige kiender en gnist der aff. Det leffuer altsammen/ oc bliffuer stedse oc altid/ oc huor til hand behøffuer dem/ da ere de alle lydige. Der ere stedse tho imod tho/ oc it imod it/ oc huad som hand giør/ der er ingen brøst paa/ oc hand haffuer skicket huert/ huer til som det skal besynderlige være nytteligt.

Oc huo kand see sig mæt paa hans herlighed ∴ Paa den mectige store Høylighed/ paa det klare Firmament/ paa den deylige Himmel.

Naar Solen gaar op/ da kundgiør hun Dagen/ hun er den Høyestis vnderlige Gierning. Om Middagen tørrer hun Jorden/ oc huo kand bliffue for

hendis hede? Hun giør hedere
end mange Offne / oc brender
Bierge/ oc bleſſ idel hede fra ſig/
oc hun giffuer ſaa klart Skin fra
ſig / at hun forblinder Øyene.
Det maa være en ſtor HErre /
ſom hende giorde / oc befalede
hende at løbe ſaa ſnart.

Oc Maanen / ſkal i ſin tid
ſkinne i den gantſke Verden / oc
giøre ſkilſmaal paa Maaneder oc
vddele Aaret / effter Maanen
regner mand Høytiger. Det er
it Liuſſ ſom formindſkis oc voxer
til igien / Hand giør Maanede/
Hand voxer oc foruandler ſig vn-
derlige.

Hand liuſer oc den gantſke
Himmelſke Hær / i det høye paa
Firmamentet/ oc de klare Stier-
ner pryde Himmelen. Saa haff-
uer HERREN i det Høye

budet dem / at opliuse Verden / Formedelst Guds ord / holde de deris Skick / oc de vaage sig icke trætte.

See til Regnbuen / oc loffue den som hannem giorde / Thi hand haffuer meget deylig Farffue.

Hand giorde Himmelen deylige trind / oc den Høyestis Haand vdbridde hannem.

Formedelst hans ord falder stor Sne / Oc hand lader Liunet vnderlige sla til sammen / at Himmelen lader sig op / oc Skyerne sueue / lige som Fulene flue. Hand giør formedelst sin Krafft / Skyerne tycke / at der falder Hagel aff / Hans Torden forfærder Jorden / oc Bierge beffue faar hannem.

Formedelst hans vilie bleff Sønden Vær oc Norden Vær/ oc lige som Fulene flue / saa vende Værene dem / oc blæse Sne iblant huer anden/ at hand kaster sig tilsammen / lige som Græsshopper legge sig ned. Hand er saa huid / at hand blinder Øyene/ oc Hiertet maa forundre sig / paa saadan vnderlig Regn.

Hand strøer Rijmfrost paa Jorden lige som Salt / oc naar det Fryss / da bliffue Hussegle lige som Spiud paa stage. Oc naar det kaalde Norden Vær blæss/ da bliffuer Vandet til Jss/ huor som Vand er/ der blæss det offuer/ oc iføt Vandet lige som vdi it Harnisk. Det fordærffuer Biergene/oc forbrender Ørcken/ oc borttører alt det som grønt er/ lige som en Jld. Der imod hielper

per it tyckt Taag / oc Dug effter heden/ de verquege alting igien.

Ved sit Ord/ formeen hand Haffuit/ at det icke vdbryder / oc hand haffuer saaet Ver der vdi. De som ferdis paa Haffuit / de sige aff den farlighed / oc wi som det høre / forundre oss. Der vdi ere sieldsyne vnderlige ting/atskillige Diur oc Hualfiske / iblant dem seyler mand hen.

Summa / ved hans Ord bestaa alle ting der som wi end sige meget/ saa kunde wi dog icke komme der til. Snart at sige/ det er aldelis Hand / Naar som wi end rose alting høylige / huad er det? Hand er end dog meget høyre end alle hans Gierninger. HERREN er wsigelige stor / oc hans mact er vnderlig. Loffuer

oc priser HERREN / saa høyt som i kunde / Hand er dog alligeuel høyre. Priser hannem aff all Krafft / oc lader icke aff / J skulle alligeuel icke komme det aff sted. Huo haffuer seet hannem / at hand kunde tale om hannem?

Huo kand prise hannem saa høyelige / som hand er? Wi see det minste aff hans Gierninger / Thi at mange større ere end nu skiulte faar oss. Thi alt det som er til / det haffuer HERREN giort / oc hand giffuer de Gudfryctige det tilkiende.

XLIIII.

LAder oss loffue de Naffnkundige Folck / oc vore Fædre / effter huer andre.

HERREN haffuer giort mange herlige ting mod dem / aff begyn-

begyndelsen / ved sin store mact.
De haffue vel regeret deris Kon-
gerige / oc giort loffige Giernin-
ger. De haffue værit vise i Raad
oc Spaadom. De haffue regæ-
ret Land oc Folck / met Raad oc
Scrifftens forstand. De haffue
lært Musicam / oc dictet Aandeli-
ge Viser. De haffue oc været Ri-
ge / oc de haffue hafft stort Gods /
oc regeret i fred / den stund de vaa-
re her. Saa haffue de alle været
loffige i deris tid / oc rosede i de-
ris Liff / oc de lode it erligt Naffn
effter sig. Men de andre haffue
ingen prijss / oc de ere omkomne /
lige som de haffde aldrig været.
Oc der de end leffde / da vaare de
lige som de haffde icke leffuit / Oc
deris Børn ocsaa effter dem.

Men disse hellige Folck /

hues Retfærdighed icke bliffuer forglemt/ haffue beholdet en god Arffue/ met deris Børn. Deris Efftcrkommere ere bleffne i Pacten/ oc for deris skyld ere deris Børnebørn stedse oc altid bleffne ved mact/ oc deris Loff skal icke forgaa. De ere begraffne i Fred/ Men deris Naffn leffuer euindelige. Folckene tale om deris Vijsdom/ oc Menigheden kundgiør deris Loff.

Enoch behagede HErren vel/ oc hand er borttagen/ at hand skulde være Verden en paamindelse til Penitentze.

Noe bleff funden wstraffelig/ Oc i vredens tid fand hand naade/ oc hand er beuaret offuer paa Jorden/ der Syndfloden kom. Hand anammede Pacten for Verden/ At alt Kiød skulde

icke

icke mere vdslættis aff Syndfloden.

Abraham en offuermaade naffnkundige Fader for mange Folck/ hand haffuer icke sin lige i ære. Hand holt den høyestis Low/ Oc Gud giorde en Pact met hannem/ oc stictede den samme Pact i hans Kiød/ Oc hand bleff funden trofast/ der hand fristedis. Der faare loffuede Gud hannem met en Eed/ At ved hans Sæd/ skulde Hedningene velsignis/ Oc at hand skulde formeris/ lige som Jordens støff/ Oc at hans Sæd skulde ophøyes lige som Stiernerne/ oc bliffue arffuinge/fra det ene Haff indtil det andet/ oc fra Vandet indtil Verdens ende.

Oc hand stadfeste den sam-

me Velsignelse offuer alle Men=
niske/ oc den Pact oc lige saa met
Jsaac / for hans Faders Abra=
hams skyld. Oc hand loed den
komme oc bliffue paa Jacob /
Hand haffuer naadelige velsig=
net hannem / oc giffuit hannem
Arffue/ oc affskild hans Del / oc
skifft iblant de tolff Slecter.

XLV.

HAnd loed komme aff han=
nem / Den hellige Mand
Mose / som vaar elskelig oc
værdig for den gantske Verden/
oc hand haffde yndest baade hoss
Gud oc Mennisken/ Hues naffn
der høyelige prisis. Hand ærede
hannem ocsaa/ lige som de hellige
Fædre / oc ophøyede hannem
høyt / saa at Fienderne maatte
frycte hannem/ oc hand loed han=
 nem

nem giøre mange Tegen met ord. Hand giorde hannem herlig faar Konger/ oc gaff hannem befalning/ til sit Folck/ oc betede hannem sin Herlighed. Hand vdualde hannem til en hellig ● Stat/ for sin troskab oc sactmodighed skyld / oc hand skilde hannem fra alle Menniske. Hand lod hannem høre sin røst/ oc førde hannem i den mørcke Sky. Hand gaff hannem Budene neruærendis / som er / Liffsens oc Vijsdoms Lou / At hand skulde lære Jacob Pacten / oc Israel sine Rætte.

● (Stat) At hand skulde alene tage vare paa Guds tieniste.

Hand ophøyede Aaron hans Broder aff den samme Leui Slect / oc vdualde hannem lige saa. Hand giorde en euig Pact

met hannem/oc gaff hañem Pre=
stedømmet iblant Folcket. Hand
klædde hannem erlige oc deylige/
oc fick hannem en herlig Kiortel
paa/ oc førde hannem i allehaan=
de prydelse. Hand vebnede han=
nem met kostelige Smider/ oc
hand førde hannem i Vnderkle=
det/ vdi den lange Kiortel oc Liff=
kiortel. Oc hand hengde mange
Guldbielder oc knappe trint om=
kring hannem/ At det skulde klin=
ge/ naar hand gick vd oc ind/ oc
at den kling skulde høris i Hellig=
dommen/ met huilcket hans Folck
skulde ihukommis for Gud.

Ja den hellige Kiortel/som
vaar besticket met Guld/ Gult
Silcke oc Skarlagen. Mact
Skiolden paa brystet/ met Liu=
set oc Retten konstelige arbeydet/
met Ædele Stene/ i huilcke de

tolff Israels Slecters Naffn vaare vdgraffne/ oc befattede i Guld/ aff Stensnidere/ at de skulde ihukommis faar Gud. Det gyldene Span paa Hatten/ som Hellighed vaar graffuen vdi/ huilcket som vaar altsammen her=ligt/ kosteligt/ lysteligt oc deyligt. Mand haffde aldrig seet saadant faar hannem. Der maatte oc ingen anden føre sig i dem/ vden hans Børn alene/oc Børnebørn stedse oc altid. Hans Offer fuld=kommedis daglige tho gange. Mose fyllede hans hender/ oc sal=uede hañem met den hellige Olie.

Pacten bleff giort met han=nem/ at hand oc hans Sønner skulde tiene hannem euindelige/ saa lenge som Himmelens dage varede/ være Prester/ oc velsigne hans Folck i hans Naffn. Hand

vd=

vdualde hannem aff alle Leffuen-
de/ at hand skulde Offre HER-
REN/ Madoffer oc Røgoffer/
til en sød luct oc Amindelse / at
forlige Folcket. Hand befalede
hannem sit ords Embede / at
hand skulde lære Jacob hans
Vidnisbyrd / oc opliuse Jsrael
met hans Low.

Der opsette vel andre sig
mod hannem / oc bare Affuind
ved hannem i Orcken/ som vaar/
de der vaare met Dathan oc Abi-
ram / oc Korahs rasende parti.
Men HERREN saa det/ oc det
behagede hannem icke. Oc de
bleffue opslugede vdi en grum
vrede / Hand betede en forfærde-
lig vnderlig Gierning mod dem/
oc opsløg dem met sin Jld.

Hand ærede Aron end
ydermere / oc gaff hannem en

Arffdel/ som er/ at hand delde all
den første Grøde til hannem.
Hand skickede dem først Brød
nock faar alle andre / Thi at de
skulde æde HERRENS
Offer / som hand gaff hannem
oc hans Sæd. Men de maatte
icke haffue deel i Landet / oc ey
Arffue met Folcket/ Men HER-
REN vaar deris Deel oc Arff-
ue.

Phinees Eleasars Søn
vaar den Tredie i saadan ære/
Hand vaar nidkiær i Guds
fryct / Oc der Folcket affalt / da
stod hand trolige / fast oc dristig/
oc forligte Israel. Der faare
bleff Fredens pact hannem giff-
uen/ at hand skulde være forstan-
dere offuer Helligdomen oc Fol-
cket / oc at hand oc hans Sæd
 skulde

skulde euindelige haffue den Pre-
stelige verdighed. Lige som Pac-
ten er giort met Dauid/aff Juda
Slect/ at der skulde alene være
en Konge aff hans Sønner.
Saa skulde oc Aaron oc hans
Sæd være Arffuinge/ At mand
skulde lære oss Vijsdom/ oc regæ-
re hans Folck rettelige/ Paa det
at deris Stat oc Herlighed icke
skulde forgaa/ men bliffue stedse
oc altid hoss dem.

XLVI.

JHEsus Naue/ vaar en
Kempe i Strid/ oc en Pro-
phete effter Mose/ som be-
holt stor Seyer/ for Guds vduals-
de (som hans Naffn giffuer
tilkiende) oc heffnede dem paa
Fienderne/ aff Huilcke de plage-
dis/ Paa det at Jsrael skulde faa

sin Arffue. Hand lagde ære ind/
der hand racte sin Haand vd / oc
drog Suerdet mod Stæderne.
Huo haffuer nogen tid staaet saa
dristelige? Hand fangede HER-
RENS Fiender. For hans
skyld stod Solen / oc en dag bleff
saa lang som tho.

Jhesus kallis en Frelsermand
eller Offueruindere vdi Strid.

Hand kallede paa den Høye-
ste oc mectige/ der hand trengde
sine Fiender alleuegne/ Oc den
store HERRE Bønhørde han-
nem/ oc hand lod saare store Ha-
gelstene falde paa Fienderne/ oc
ihielslo Modstanderne / der de
droge ned. Oc Hedningene for-
numme huad Skud disse haffde/
oc at HERREN vaar selff ner-
uærendis i Striden/ Oc hand
jagede effter de Veldige.

Oc i Mose tid/giorde hand oc Caleb Jephunne Søn en god gierning / Da stode de imod Menigheden / oc formente Folcket at Synde / oc stillede det skadelige Oprør. Der faare bleffue de tho alene beuarede/iblant sex hundrede tusinde Mend / oc de indførde Folcket til Arffue i det Land / som Melck oc Honnig flød vdi. Oc HERREN beuarede Caleb ved Liffs krafft / indtil hans Alderdom / at hand drog op paa Biergene i Landet/oc hans Sæd besad den Arffue / Paa det at alle Israels Børn skulde see / huor gaat det er / at lyde HERREN.

Oc de Dommere/huer ved sit naffn/ som icke bedreffue Affguderi / oc ey fulde fra HERREN / bleffue oc prisede. Deris

Been grønis end nu stedse/ der
som de ligge/ Oc deris naffn pri=
sis i deris Børn/ paa huicket det
er arffuit.

Oc Samuel HErrens
Prophete/som elskis aff sin Gud/
begynte it Kongerige/ oc saluede
Førster offuer sit Folck. Hand
dømde Menigheden effter Her=
rens Lou/ oc HERREN saa til
Jacob igien. Oc samme Prophe=
te bleff funden retsindig oc tro=
fast/ oc mand kiende/ at hans
Spaadomme bliffue visselige
sande. Hand kallede paa den
Mectige HERRE/ der hand
trengde sine Fiender alleueane/
oc offrede vnge Lam. Oc HER=
REN tordnede ned aff Himme=
len/ oc lod sig høre vdi it stort
Vær/ oc nedslo de Førster i Ty=
ro/ oc alle Philisternis Herrer.

Jhesus

Oc for hans Endeligt / før hand døde / vidnede hand faar HERREN / oc faar hans Saluede / At hand haffde icke taget pendinge aff noget Menniske / ja icke end heller en sko / Oc intet Menniske kunde beuise hannem noget offuer. Oc der hand vaar nu soffnet * Spaade hand / oc kundgiorde Kongen sit endeligt / Oc hand lod høre sig vdaff Jorden / oc Spaade / At de Vgudelige Folck skulde omkomme.

* (Spaade) Det giorde Samuel icke / som hand acter aff Jødisk forstand / Men en Aand vdi Samuels naffn.

XLVII.

DER effter i Dauids tid / Spaade Nathan.

Oc Dauid vaar vdualt iblant Jsraels Børn / lige

som

som det fede aff Offer vaar Gud tilmyndet. Hand omgicks met Løuer / lige som hand haffde legt met Bucke kid / oc met Biørne / lige som met Lam / I sin Vngdom slo hand Kempen ihiel / oc tog Forsmædelsen bort fra sit Folck. Hand opløffte sin Haand / oc kaste met Slyngen / oc nedslo den Hoffmodige Goliath. Thi at hand kaldede paa den høyeste HERRE / Hand bestyrckede hans haand / at hand ihielslo den stercke Stridsmand / oc ophøyde sit Folckis Horn. Hand lod rose hannem / lige som thi tusinde Mends verd / oc ærede hannem met Guddommelig Velsignelse / at hand fick den Kongelige Krone. Hand slo Fienderne alleegne / oc vdslette Philisterne sine Modstandere / oc sønderbrød deris

ris Horn/ lige som det er end nu sønderbrudet paa denne dag.

For huer gierning tackede hand den Helligste oc den Høyeste met en deylig Sang. Hand sang aff gantske Hierte / Oc elskte den som hannem haffde giort. Hand skickede Sangere hoss Alteret / Oc lod dem siunge sine søde Sange. Oc hand skickede at holde herlige Hellige dage / oc at mand skulde holde Aarss Høytider herlige/ det gantske Aar igennem / til at loffue HERRENS Naffn / oc at siunge om Morgenen i Helligdommen. HERREN forlod hannem hans Synder / oc ophøyede hans Horn euindelige/ Oc hand giorde en Pact met hannem/ At Kongeriget oc den

Kongelige Stoel i Jsrael skulde bliffue hoss hannem.

Effter hannem bleff Salomon hans kloge Søn Konge/ huilcken Faderen haffde skicket god Rolighed / at hand regærede i Fred. Thi at Gud haffde giort alting stille trint om kring / At hand skulde bygge hans Naffn it Huss/ oc oprense en Helligdom/ som skulde bliffue stedse oc altid. O huor vel lærde du i din Vngdom/ oc du vaarst fuld aff Forstand/ lige som Vand skiul Jorden/ Oc du haffuer opfylt alting met Ordsprock oc Lærdom/ oc dit Naffn bleff røctet langt borte paa Øerne/oc for din Fred skyld/ holt huer mand aff dig/ oc haffde dig kier. Alle Land forundre sig paa dine Vijser/ Ordsprock/Lignelser oc Vdleggelser/ oc loffuede

HERREN/ som kaldis Jsraels Gud. Du lagde saa meget Guld sammen/ som Tin / oc saa meget Sølff som Bly.

Dit Hierte hengde sig til Quinder/ oc du lodst besuige dig/ oc hengde en Beskemmelse paa din ære/ Oc du giorde det saa/at dine Børn maatte være forskudne/ oc at vreden gick offuer dine Efftérkommere / At straffe din Daarlighed met/ At Kongeriget bleff atskild / oc at der opkom it Affgudisk Kongerige i Ephraim.

Men Herren vende sig icke fra sin Barmhiertighed/ oc foruende icke sin tilsagde gierning/ oc hand vdslette icke aldelis sine vdualdis Efftérkommere / oc hand tog icke sin Elskeligis Sæd bort / Men hand beuarede end noget til Jacobs Folck/ oc en rod aff Dauid.

Oc Salomon soff hen met sine Fedre/ oc loed Roboam effter sig aff sin Sæd / en vforstandig Mand til at regære Folcket / som haffde ingen forstand / huilcken der met sit eget sind kom Folcket til at affalde. Der til Jeroboam Nebats Søn / som kom Jsrael til Affguderi / oc førde Ephraim i Synd/ oc deris Synder bleffue gantske mange / at de bleffue paa det siste fordreffne aff deris Land/ Thi at de optenckte allehaande Affguderi/ indtil der kom Heffn offuer dem.

XLVIII.

DE den Prophete Elias vdbrød lige som en Jld / oc hans ord brende som it Bluss. Oc hand førde dyr tid offuer dem/ Oc hand giorde dem rin-

ringere ved sin Nidkiærhed / Thi
at hand tillucte Himmelen for=
medelst HERRENS ord/ Tre
gange kom hand Ild ned. Oc
huor herlig haffuer du været E=
lias met dine vnderlige Tegn:
Huo er saa herlig som du?

Du opuacte en Død / for=
medelst HERRENS ord / oc
førde hannem aff Helffuede
igien. Du nedkaste de hoffmo=
dige Konger aff deris Seng/ oc
ødelagde dem. Du hørde paa
Sina Bierg / den tilkommende
straff / oc Heffnen i Horeb.
Du Spaade de Konger som skul=
de straffe / oc du skickede Prophe=
ter effter dig. Du est borttagen i
en Storm / met en Gloende
Vogn oc Heste. Du est skicket til
at straffe / i sin tid / at stille Vre=
den/ før end Grumhed kommer.

At vende Fædernis hierte til Børnene / oc igien føre Jacobs Slecter. Vel dem / som dig skulle see / oc æris for dit Venskab skyld / Der skulle wi haffue det rætte Liff.

● (Straff oc Heffnen i Horeb) 3. Regum 19. Bescriffuis huorledis Hasael / Jehu oc Eliseus (huilcke der forstodis met Væder / Jordskel oc Jld) skulde dræbe det Vgudelige Folck.

Der Elias vaar borte i Været / da kom hans Aand rigelige paa Eliseum. J hans tid fryctede hand icke nogen Første / oc der kunde ingen offueruinde hannem. Hand lod sig icke tuinge / Oc der hand vaar død / Spaade end da hans Legeme. Der hand leffde / giorde hand Tegen / oc der hand vaar død / giorde hand vnderlige Ting. *

Dog halp det altsammen icke/ at Folcket vilde bedre sig/ oc offuergiffue deris Synder/ indtil de bleffue fordreffne aff deris Land/ oc bortspridde i alle Land/ Oc der bleff en liden Hob igien/ oc en Første i Dauids Huss. Blant huilcke nogle giorde det/som Gud behagede/ Men nogle Syndede suarlige.

* (Dog halp) Huor som saadant icke kand hielpe/ Da skal Døden oc Helffuedis Ild hielpe.

Ezechias befeste sin Stad/ oc ledsagede der Vand ind/Hand loed graffue i Klippen/ oc giøre Brønde. J hans tid drog Sennacherib op/ oc sende Rabsacen/ Hand opløffte sin Haand mod Zion/ oc tradsede met stort Hoffmod. Da beffuede deris Hierte oc Hender/ oc dem bleff bange/

som en Quinde i Barns nød. Oc de paakallede den Barmhiertige HERRE / oc opløffte deris Hender til hannem / oc den Hellige i Himmelen Bønhørde dem snart / oc frelste dem / ved Esaiam. Hand slo de Assyriers Hær / oc hans Engel ødelagde dem. Thi at Ezechias giorde / det som HERREN behagede vel / oc hand bleff stadig paa Dauids sin Faders vey / som Esaias lærde hannem / huilcken som vaar en stor oc sandru Prophete i sin Spaadom.

Vdi hans tid / gick Solen til bage igien / oc hand forlengde Kongens Liff / Hand Spaade met en Rijg Aand / huad som skulde skee paa det siste / oc hand trøstede de Bedrøffuede i Zion / Met huilcket de kunde trøste sig

 nedse

stedse oc altid. Hand forkyndede det tilkommende oc skiulte / før end det kom.

XLIX.

DEt Naffn Josias / er som Den ædel Luct aff Apotecken / Hand er sød lige som Honnig i Munden / oc som en Stregeleeg hoss Vin. Hand haffde stor Naade / at omuende Folcket / oc at borttage Affguders værstygelighed. Hand forlod sig aff gantske Hierte paa HERREN / Hand oprette den rette Guds tieniste igien / der Landet vaar fult met Affguderi.

Alle Konger / vndertagne Dauid / Ezechias oc Josias / Syndede / Thi de forlode den Høyestis Lou. Der effter haffde det ende met Juda Konger / Thi

at

at de nøddis til at offuergiffue de-
ris Kongerige for andre / oc it
fremmet Folck deris Herlighed /
De opbrende Helligdommens
vdualde Stad / oc giorde hans
Gader øde / Lige som Jeremias
Spaade/huilcken de plagede ilde/
Hand vaar vdualt til en Prophe-
te i Moders Liff / at hand skulde
oprycke/ sønderbryde oc forstyre/
oc atter bygge oc plante igien.

Ezechiel saa HERRENS
herlighed i en Syn/ som hand
vise hannem aff den Vogen
Cherubim. Hand spaade mod
Fienderne / Oc kundgiorde dem
trøst/som giøre ret.

Oc de Tolff Propheters
Been grønis end nu / der som de
ligge. Thi de trøstede Jacob/ oc
tilsagde Forløsning/ som de skul-
de visselige haabis til.

Huorledis ville wi prise Sorobabel? Der vaar som en Ring paa den høyre Haand/ Oc Jhesus Josedechs Søn / huilcke der i deris tid bygde Templen/ oc oprette HERREN det Hellige Huss igen/ som skulde bliffue til en euig Herlighed.

Oc Nehemias er altid verd at loffue / som oprette oss de nedkaste Mure igien/ oc sette Portene met Laase / oc opbygde vore Huss igien.

Der er ingen skabt paa Jorden/ som lignis ved Enoch / Thi at hand er borttagen aff Jorden. Joseph oc icke/ som vaar en Herre offuer sine Brødre / oc sit Folckis opholdere. Hans Been bleffue førde hiem igien.

Seth oc Sem/ vaare i stor ære iblant Folcket.

Men Adam er æret offuer alt det som leffuer / Thi hand er først skabt aff Gud.

L.

SImon Onie Søn/den yp-perste Prest / som i sin tid bygde Omgange omkring Huset / oc sette Pillere der til / oc førde Grunduollen end en gang saa høyt op/ oc beridde Omgangen igien offuen paa Templen. Vdi hans tid vaar Brønden forfalden / Den ferdede hand met Kaaber. Hand sørgede for sit Folckis skade / oc giorde Staden fast mod Fiender.

Hand giorde en kaastelig Gierning / at hand kom Folcket til ret skick igien.

Naar hand gick frem aff Forhenget / da skinde hand lige

Jhesus
som Morgenstiernen / igiennem
Skyerne/ som den fulde Maane/
lige som Solen skin paa den
Høyestis Tempel / som Regen=
buen met sin deylige Farffue /
som it deyligt Rosen om Vaaren/
som Lilier hoss Vand / som Rø=
gelse Træ om Vaaren/ som op=
tent Røgelse vdi it Røgelse Kar/
Som en guld stob prydet met at=
skillige ædele Stene/ som it fruct=
sommeligt Olie Træ/oc lige som
it høyt Cypress Træ.

Naar hand tog den deylige
longe Kiortel paa / oc førde sig i
den gantske Prydelse / oc gick til
det hellige Altere / da prydede
hand den gantske helligdom trint
omkring. Men naar hand tog
offuerstyckene aff Presternis hen=
der/ oc stod hoss Ilden/ som bren=
de paa Alteret / da stode hans

Brødre trint omkring hannem/ lige som Cedern plantede paa Libano / oc stode omkring hannem som Palme grene / Oc alle Aarons Børn i deris Prydelse / oc haffde HERRENS Offer i deris Hender / for all Israels Menighed. Oc hand vdrette sit Embede paa Alteret / oc giorde saa den Høyste / den Almectigste it deyligt Offer. Hand vdracte sin Haand / met Drickoffer oc offrede den røde Vin/ oc vdstyrte den paa Alterens fod/ den Høyeste til en sød luct / som en Konge offuer alting.

Da robte Aarons Børn høyt / oc blesde i Trometer / oc buldrede høyt / at de skulde ihukommis faar den Høyeste. Da falt strax alt Folcket tilsammen ned til Jorden/ paa deris Ansict/

oc bade til HERREN deris Al-
mectigste høyeste Gud / oc San-
gerne loffuede hannem met Psal-
mer/ oc det gantske Huss klinge-
de/ aff det søde bulder. Oc Fol-
cket bad til den Høyeste HER-
RE / At hand vilde være naa-
dig / indtil Guds tieniste vaar
vde/ oc de haffde fuldkommet de-
ris Embede.

Naar som hand gick nu ned
igien / Da vdracte hand sin
Haand offuer all Israels Børns
menighed / oc gaff dem HER-
RENS velsignelse met sin
Mund / oc ynskede dem Salig-
hed i hans Naffn. Da bade de
atter igien / oc anammede Vel-
signelse aff den Høyeste/oc sagde/
Tacker nu alle Gud som giør
store ting i alle ende / Den som
beuarer oss leffuendis aff Moders
liff/

liff/ oc giør oſſ alt gaat. Hand giffue oſſ ♣ it glat Hierte/ oc vnde oſſ ſtedſe Fred/ i vor tid vdi Iſrael/ oc at hans Naade maa altid bliffue hoſſ oſſ/ oc frelſe oſſ/ ſaa lenge ſom wi leffue.

♣ (It glat Hierte) En god ſamuittighed.

Tuende haande Folck hader ieg aff Hiertet/ men det tredie hader ieg mere/ end noget andet. ☾ Sammariter/ Philiſter/ oc det galne Folck i Sichem.

☾ (Sammariter) Ere falſke Helgen oc Raader blant Guds Børn. Philiſter ere onde Naaboer oc Tyranner/ ſom icke afflade at forfølge Guds ord. Sichem ere de wlydige oprøreſke almues Folck/ ſom haffue Guds ord/ oc foracte det.

Denne Lærdom oc Viiſdom/ haffuer Ihesus Syrachs Søn aff Jeruſalem/ ſcreffuit i

den-

denne Bog/ oc fremført denne Lærdom aff sit Hierte / Vel den som øffuer sig her vdi / Oc huo som det legger paa Hierte hand bliffuer vijss/ oc giør hand der effter/ da bliffuer hand skickelig til alting/ Thi at HERRENS Liuss leder hannem.

Jhesus Syrachs Søns Bøn.

JEg tacker dig HERRE Konge/ oc loffuer dig Gud min Frelsere. Jeg tacker dit Naffn/ at du est min Beskermelse oc Hielp / oc du haffuer frelst mit Legeme aff fordærffuelse/ fra de falske Tungers snare/ oc fra løgnactige Munde. Oc du haffuer hulpet mig mod Fienderne/ Oc du haffuer reddet mig effter

ter din store oc Naffnkundige Barmhiertighed/fra deris skraal som vilde opsluget mig / aff deris Haand/som stode effter mit Liff/ aff mange bedrøffuelser/ som ieg laa vdi. Aff den Brynde som haffde omspent mig mit aff Ilden/ at ieg icke opbrendis der vdi/ aff Helffuedis dybe strube. Fra ♣ Falske Baguaskere oc løgnere faar Konger / oc fra wrætferdig Dom.

♣ (Falske) For Guds ords skyld skulle wi lide allehaande / som er/ Falske Lærere/ Bespaattere/ Vold/ Ild/ Fengsel/ etc. Men aff alt dette hielper Gud trolige.

Jeg vaar hart hoss Døden/ oc mit Liff vaar paa det neste suncket ned til Helffuede/ Jeg vaar omspent/ oc der hialp ingen mig/ Jeg søgte hielp hoss Mennisken/ oc fant ingen. Da tenckte ieg

Jhesus

HERRE paa din Barmhiertighed / oc huorledis du haffuer altid hiolpet / Thi at du redder dem alle som tøffue effter dig / oc du frelser dem aff Hedningers hender. Jeg bad til Gud mod deris grumhed / oc formanede om forløsning aff Døden / Oc ieg paakaldede HERREN min Fader oc Regentere / at hand skulde icke forlade mig i nød / oc naar de Hoffmodige tradsede / oc ieg haffde ingen hielp. Jeg loffuer dit Naffn vden affladelse / oc ieg priser oc tacker dig / Thi min Bøn er hørd / Oc du frelste mig aff Forderffuelse / oc fra alt ont / Der faare vil ieg tacke oc loffue dig HERRE / oc prise dit Naffn.

Der ieg vaar end Vng / før ieg bleff forførd / da søgte ieg Viisdom dristelige met min bøn /

Jeg bad der om i Templen / oc
ieg vil søge hende indtil min ende.
Mit Hierte glæder sig aff hende/
som naar Vindruer bliffue mo=
de/ Jeg gick strax paa veyen til
hende/ oc randsagede effter hende
aff min Vngdom/ Jeg lydde til/
oc anammede hende. Da lærde
ieg vel / oc forfremmedis meget
ved hende / Derfaare tacker ieg
den/som gaff mig Vijsdom.

Jeg sette mig faare/ at giøre
der effter / oc at være vindskibelig
til det gode / Oc ieg bleff icke be=
skemmet der offuer. Jeg stridde
der effter aff Hiertet/oc vaar flit=
tig at giøre der effter. Jeg løffte
mine Hender op til Himmelen/
Da bleff min Siel opliust/forme=
delst Vijsdom / at ieg kiende min
Daarlighed. Jeg stundede al=
uerlige effter hende / Hun oc ieg

 bleff=

bleffue it Hierte aff begyndelse/ oc ieg fant hende reen / Derfaare skal ieg icke * Bortkastis. Mit Hierte forlengdis effter hende/ oc ieg fick it gaat Liggendefæ/ HERREN haffuer giffuit mig en ny Tunge formedelst hende / der met vil ieg loffue hannem.

* (Bortkastis) Men ieg skal vorde vduald/ kiær oc act faar Gud oc Menniske n.

Holder eder hid til mig i Wforstandige / oc kommer til mig i Skolen ♣ oc huad som eder fattis/ det kunde i her lære / Thi at i ere visselige meget tørste. Jeg oplod min Mund oc lærde / tencker nu til / oc kiøber eder Vijsdom/ den stund i kunde faa hende vden Pendinge / oc giffue eders Halss vnder hendis Aag / oc lader eder vnderuise / Mand finder hende hart hoss. Kon-

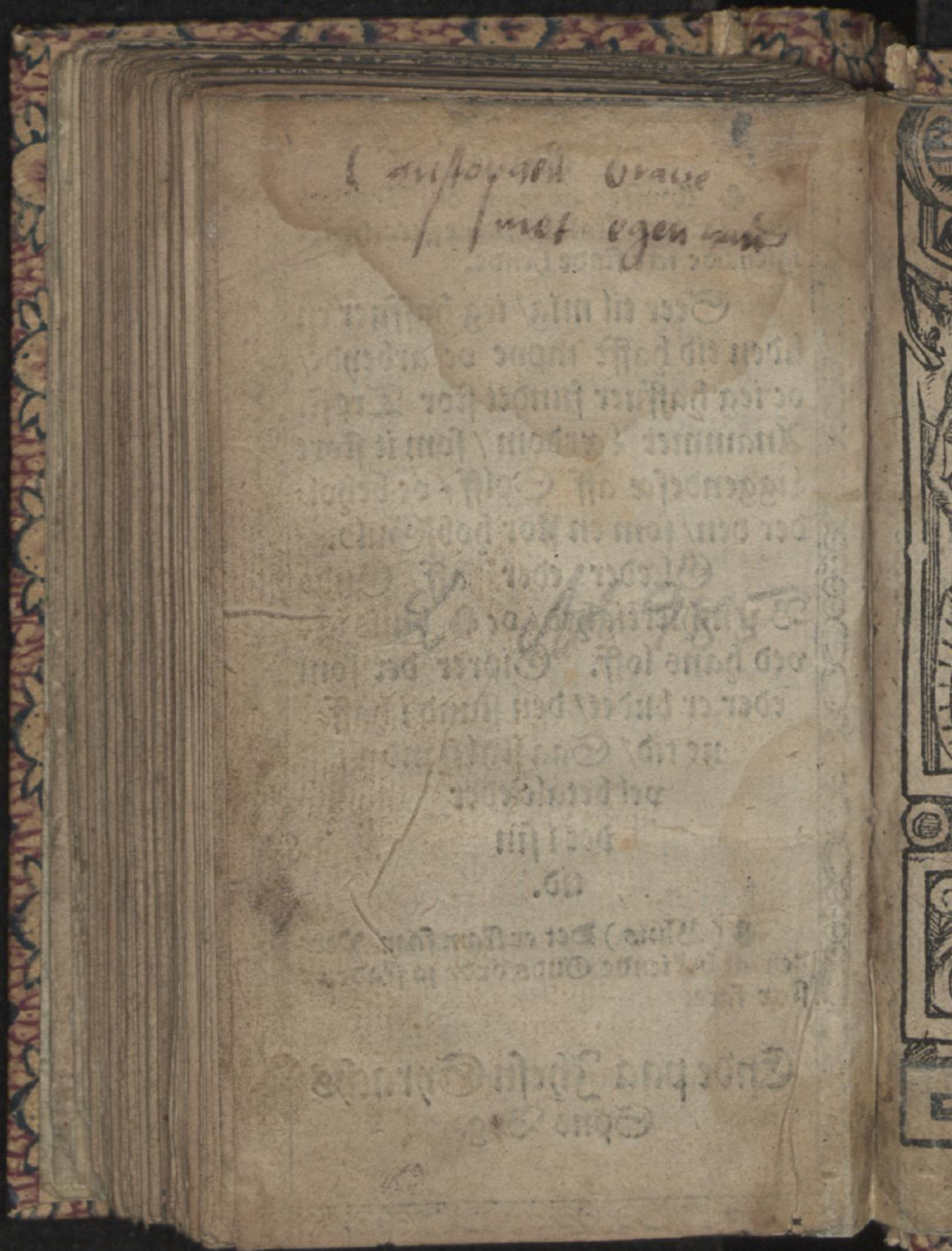
♣ Konsten gaar nu om Brødet/ men Brødet skal løffue effter hende igien/ oc icke finde hende.

Seer til mig/ ieg haffuer en liden tid hafft møye oc arbeyde/ oc ieg haffuer fundet stor Trøst. Anammer Lærdom / som it store Liggendefæ aff Sølff / oc behol- der den/ som en stor hob Guld.

Glæder eder aff Guds Barmhiertighed/ oc ♣ bluis icke ved hans loff. Giører det som eder er budet/ den stund i haff- ue tid/ Saa skal hand vel betale eder det i sin tid.

♣ (Bluis) Det er skam faar Ver- den/ at bekiende Guds ord/ ja skade oc stor fare.

Ende paa Jhesu Syrachs Søns Bog.

Tobie Bog paa Danske.

Prentet i Kiø-
benhaffn / aff
Matz Vin-
gaard.
1587.

Fortalen paa Tobie Bog. M. L.

DEt som er sagt om Judits Bog / maa mand oc sige om denne Tobie Bog. Er dette en gierning / oc ret Historie / da er det en deylig oc hellig Historie. Men er det en Dict / da er det oc i Sandhed en ret deylig / hellig / nyttelig Dict oc Leeg / aff en Poete som haffuer været riger i Aanden. Oc det er troligt / at der haffuer været megen saadan Dict oc Leeg hoss Jøderne / der de øffuede sig vdi / paa deris Høytider oc Sabbater / oc i saa maade met lyst vnderuiſde vnge Folck i Guds Ord oc gierninger / Oc det giorde de besynderlige naar som de sade i rolig-

he-

hed / oc haffde god Fred / oc it gaat Regemente. Fordi at de haffde offuermaade drabelige Mend / som vaare Propheter / Sangere Dictere / oc andre saadanne / der flittelige oc i atskillige maade forfremmede Guds Ord.

Oc maa vel ske / at de Greker tog deris skick aff Jøderne / at Leege Tragedier oc Comedier / som de ocsaa toge megen anden Vijsdom oc Guds tieniste etc.

Thi Judith giffuer en god / aluerlig / drabelig Tragedie. Saa giffuer Tobias en deylig / lystig / gudelig Comedie / Thi at lige som Judiths Bog giffuer til kiende / huorledis det offte gaar Land oc Folck ælendelige / oc huorledis Tyranner først storme oc buldre / oc paa det

siste skendelige bliffue ødelagde. Saa giffuer Tobie Bog tilkiende/ huorledis det gaar en from Bonde eller Borgere ocsaa ilde/ oc at der er megen modgang i Ecteskab / Men Gud hielper stedse naadelige / oc beslutter paa det siste enden met glæde. Paa det at Ectefolck skulle lære at haffue taalmodighed / oc gierne lide allehaande modgang / paa det tilkommende haab / i den rette Guds fryct oc en fast Tro. Oc det synes vel saa paa det Greдske Exemplar/ at dette haffuer været en Leeg/ Thi det taler altsammen i Tobie Persone / lige som Personer pleye at giøre i Leeg / Der effter er kommen en Mestere/ som haffuer befattet saaadan Leeg i en skickelig tale.

Her

Fortale.

Her til komme oc disse Naffn smuct offuer it/ Thi Tobias kaldis en from Mand. Hand affler ocsaa en Tobiam fremdelis/ oc hand leffuer i fare oc sorge/ baade faar Tyranner/ oc sine Nabo. Hand bliffuer der til met (at der skal jo ingen wlycke være alene) ocsaa blind/ oc paa det siste ocsaa wens met sin kiære Høstru Hanna / oc de sende deris Søn bort / Oc det er jo it ælendigt sorgefult leffnet. Men hand bliffuer fast i Troen/ Taalmodighed oc gode Gierninger. Hanna kaldis liffsalig/ det er / en kierlig Høstru som leffuer met sin Husbonde i kierlighed oc venskab.

Den Dieffuel Asimodes kaldis en Ødeleggere eller Forderff-

derffuere/ det er/ Huſſdieffue=
len/ ſom forhindrer oc forderff=
uer alting/ at mand huercken
kand haffue fremgang/ met
Børn eller Tiunde. Sara kal=
dis en Kemperſke eller Seyer=
uinderſke/ ſom paa det ſiſte faar
mact/ beholder ſeyer oc vinder.
Saa er den Engel Raphael(det
er) Lægen eller den ſom helbre=
der ocſaa der/ Oc kalder ſig A=
ſaria (det er) Hielpere eller Bi=
ſtand den ſtore Aſarie Søn/ det
er Guds den høyſtis Biſtand
eller ſendinge Bud. Thi Gud
hielper at holde Huſſ/ oc hand
trøſter Ecte Folck/ Ellers kun=
de de ingelunde bliffue for Aſ=
mod.

Der faare er denne Bog oſſ
Chriſtne ocſaa nyttelig oc god
at

Fortale.

at læse som en smuck Hebreisk poetis Bog / der icke handler nogen løssactighed / Men offuermaade Christelige driffuer oc bescriffuer den rette sag. Oc til denne Bog hører tilbørlige Jhesus Syrach / som den der er en ret Lærere oc Trøstere / for den menige Mand oc Husshol-dere i alle Sager / oc er Tobias rettelige it Exempel til denne samme Bog.

I.

DEr vaar en Mand / som
hed Tobias / aff Nephy-
thali slect / aff en Stad i
det Øffuerste Galilea / offuer
Aser / paa den vey til den venstre
side mod Haffuit / Den samme
bleff ocsaa fangen i Salmanas-
sars tid / Kongens aff Assyrien.
Oc alligeuel at hand vaar saa
fangen iblant Fremmede / saa
affalt hand dog icke fra Guds
ord / oc alt det som hand haffde /
det delde hand met sine metfang-
ne Brødre oc Tilhengere. Oc
alligeuel at hand vaar den yngste
Mand aff Nephthali slect / saa
holt hand sig dog icke Barnactig.
Oc der ellers huer mand tiente
den Guldkalff / som Jeroboam
Israels Konge loed giøre / saa
skyde

ſkyde hand dog ſaadan Værſtyggelighed/ oc holt ſig til Templen oc Guds tieniſte i Jeruſalem / oc tiente der HERREN oc tilbad Iſraels Gud. Hand gaff oc ſin førſte grøde oc Tiende gantſke trolige/ ſaa/ at hand gaff altid / i det tredie Aar/ de Fremmede Encker oc Faderløſe deris Tiende. Saadant holt hand op aff ſin Vngdom/ effter HERRENS Lou.

Der hand vaar nu opuoxen/ tog hand en Høſtru/ aff Nephtali ſlect/ ſom hed Anna / oc afflede en Søn met hende/huilcken hand oc kallede Tobiam / Oc hand lærde hannem Guds Ord op aff Vngdom/at hand fryctede Gud/ oc ſkyde Synden.

Oc der hand bleff bortført met ſin gantſke ſlect/ met ſin Hø-

stru oc Børn / iblant Fangerne / til den Stad Niniue / oc huer mand oed aff Hedningers Offer oc Mad / Da beuarede hand sig / oc besmittede sig icke met saadan Mad. Oc efftherdi hand fryctede HERREN aff gantske hierte / da gaff Gud hannem Naade faar Salmanasser Kongen aff Assyrien / at hand gaff hannem loff at gaa frilige / huort hand vilde / oc vdrette huad hand haffde at giøre. Saa drog hand nu til alle dem / som vaare fangne / oc trøstede dem met Guds ord.

Oc hand kom til den Stad Rages i Meden / Oc haffde thi pund Sølff hoss sig / som Kongen haffde begaffuet hannem met. Oc der hand saa en iblant de andre Israeliter / som hed Gabel

bel aff sin Slect / som vaar me-
get fattig / da fick hand hannem
de samme Pendinge / oc tog en
Haandscrifft aff hannem.

Men lenge der effter / at
Salmanassar vaar Død / der
hans Søn Senacherib regerede
effter hannem/som vaar Jsraels
Børns Fiende/ Da gick Tobias
til alle Jsraeliterne / oc trøstede
dem / oc delde met huer aff dem
aff sit Gods/ huad som hand for-
maatte / hand gaff de Hungrige
mad/hand kledde de Nøgne/hand
Jordede de Jhielslagne oc Døde.
Men Senacherib Kongen vaar
flyd aff Judea / der Gud haffde
slaget hannem/ for hans bespaat-
telse skyld. Der hand kom nu
igien/ bleff hand optent i vrede/
oc loed ihielsla mange aff Jsra-
els Børn/Deris Legeme lod To-

bias begraffue. Men der Kongen det fornam / befol hand at sla hannem ihiel / oc hand tog alt hans Gods fra hannem. Da flyde Tobias met sin Høstru oc Sønner/ oc holt sig lønlige hoss gode Venner.

Men fem oc fyretiue dage der effter/ bleff Kongen slagen ihiel/ aff sine egne Sønner / oc Tobias kom hiem / oc alt hans Gods bleff hannem igien giffuit.

II.

DEr Tobias haffde der effter beredt it herligt Giestebud i sit Huss / paa HERRENS Høytid / da sagde hand til sin Søn / Gack bort oc biud ind de Gudfryctige aff vor slect/ at de skulde æde met oss.

Oc der hand kom hiem igien/ sagde hand sin Fader Tobia/at der laa en Død paa Gaden. Da stod Tobias strax op fra Bordet/ faare Maaltid/ oc gick til det Døde Legemme/ oc tog det op/ bar det lønlige i sit Huss/ at hand vilde Jorde det lønlige om Natten. Oc der hand haffde lønlige skiult Liget/ oed hand sit Brød met sorge/ oc tenckte paa det ord/ som HERREN haffde talet/ ved Amos Prophete/ Eders Hellige dage skulle bliffue til sørge dage. Oc om Natten gick hand bort/ oc Jordede den Døde.

Men alle hans Venner straffede hannem/ oc sagde/ Nu nylige befalede Kongen at sla dig ihiel for den sag skyld/ oc du vndkomst neppelige/ Oc du begraffuer end nu de Døde. Men To-

 bias

bias fryctede Gud mere end Kon-
gen/ oc bar lønlige de Ihielslage-
ne til sammen/ oc holt dem lønli-
ge i sit Huss/ oc om Natten Jor-
dede hand dem.

Oc det begaff sig en dag/
hand kom hiem / der hand haffde
begraffuit Døde / oc vaar træt/
oc lagde sig hoss en væg / oc soff-
nede/ da gaff en Suale sin wren-
lighed fra sig aff sin Rede / Det
falt saa varmt i hans Oyen/ der
aff bleff hand blid. Men saadan
bedrøffuelse/lod Gud komme off-
uer hannem/ at hans Efflerkom-
mere skulde haffue it Taalmodig-
heds Exempel/ som aff den helli-
ge Job. Oc efflerdi hand haffde
fryctet Gud aff sin Vngdom/ oc
huldet hans Bud / da bleff hand
icke vred / oc ey knurrede imod
Gud / at hand haffde saa ladet

han-

hannem bliffue blind/ Men hand bleff bestandig i Guds fryct / oc tackede Gud alle sine dage. Oc som Kongerne bespaattede den hellige Job/ Saa bespaattede Tobie egne Venner hannem/ oc sagde/ Huor er nu din forhaabelse/ huor faare du haffuer giffuet din Almisse / oc begraffuit saa mange døde? Oc Tobias straffede dem/ oc sagde / Siger icke saa/ Thi wi ere de Helligis Børn/ oc vente it Liff/ som Gud skal giffue dem/ som bliffue stercks oc faste i Troen faar hannem.

Men Anna hans Høstru/ arbeydede flittelige met sin Haand / oc fødde hannem met Spinden. Oc det begaff sig / at hun hente it Kid hiem. Oc der Tobias hendis Husbonde / hørde det

de det bræge/ sagde hand / Seer
til at det er icke staalet/Antuorder
den rette Herre det igien / thi oss
bør icke at æde aff staalet Gods/
eller at røre det. Aff denne tale
bleff hans Høstru vred / suarede
oc sagde / Der seer mand / at din
forhaabelse er intet / oc dine Al-
misser ere forgeffuis. Met disse
oc andre flere ord / breyde hun
hannem hans ælendighed.

III.

DA suckede Tobias dybt /
oc begynte at græde / oc
at bede/ oc sagde / HER-
RE / du est retfærdig / oc all din
Gierning er ret / oc idel Godhed
oc Troskab. Oc nu min HER-
RE vær mig naadig / oc heffne
icke mine Synder / tenck icke paa
mine eller mine Fædris Misgier-
nin-

ninger. Thi at effterdi wi hulde icke dine Bud/ da ere wi bortgiffne vnder vore Fiender/ at de røffue oss/ holde oss fangne oc ihielsla oss/ oc wi ere bleffne de Fremmede til skendsel oc spaat oc forhaanelse/ Der som du haffuer bortspred oss. Oc nu HERRE/ dine Domme ere forfærdelige/ effterdi wi haffue icke huldet dine Bud/ oc icke vandret rettelige faar dig. Ah HERRE/ beuiss mig naade/ oc tag min Aand bort i fred/ Thi ieg vil meget helder være død/ end leffue.

Oc det begaff sig den samme dag/ at Sara Raguels Daatter i Rages de Meders Stad/ bleff oc forhaanet oc offuerskent/ aff en hendis Faders Pige/ Den samme haffde mand giffuit siu Mend effter huer andre/ oc en

ond Aand hed Asmodeus / haffde slaget dem alle ihiel strax som de skulde ligge hoss hende. Der faare offuerskende hendis Faders Pige hende/ oc sagde / Gud giffne/ at wi see aldrig en Søn eller Daatter aff dig paa Jorden / du Mandmorderinde / Vilt du oc ihielsla mig/ som du haffuer ihielslaget de siu Mend? Effter sadanne ord gick hun i it Herberre/ offuen i Husit / oc huercken oed eller drack i Tre dage oc tre netter/ oc loed icke aff at bede oc græde/ oc bad Gud / at hand vilde frelse hende fra den forsmedelse.

Der effter paa den Tredie dag / der hun haffde giort ende paa sin Bøn / loffuede hun Gud oc sagde / Loffuit være dit Naffn HERRE / vor Fædris Gud / Thi naar som du bliffuer vred /

Da beuiſer du Naade/ oc Barm=
hiertighed / oc i bedrøffuelſe for=
lader du dem Synderne/ ſom
paakalde dig. Til dig min Her=
re/ vender ieg mit Anſict / Til
dig opløffter ieg mine Øyen / oc
beder dig / At du vilt frelſe mig
aff denne ſuare forſmedelſe / eller
tag mig her fra. Du vedſt HER=
RE/ at ieg haffuer ingen Mand
begæret / oc beuaret min Siel
reen aff all ond lyſt / oc ieg haff=
uer aldrig huldet mig til vtucti=
ge oc løſſactige Selſkab. Men
ieg haffuer ſamtyckt / at tage en
Mand/ i din fryct/ oc icke aff vel=
lyſt. Oc enten vaar icke ieg dem/
eller de vaare mig icke verde / oc
du haffuer (maa vel ſkee) be=
ſkicket mig en anden Mand/ Thi
dit Raad ſtaar icke i Menniſkens
mact.

Men det veed ieg visselige/ at huo som tien Gud/ hand bliffuer trøstet effter Fristelsen/ oc frelst aff Bedrøffuelse / oc hand finder Naade effter straffen/ Thi du haffuer icke lyst til vor forderffuelse. Thi du lader Solen skinne igien effter Storm/ oc effter hylen oc graad begaffuer du oss rigelige met glæde. Dit Naffn ske Euindelig ære oc loff/ du Israels Gud.

I den samme stund bleff baade deris Bøn hørt aff HERREN i Himmelen. Oc den hellige Raphael/ HERRENS Engel bleff vdsent/ at hielpe dem baade / effter deris Bøn bleff ført frem faar HERREN lige paa den tid.

Bog.
IIII.

DEr Tobias tenckte nu/ at hans Bøn skulde saa være hørt/ at hand skulde Dø/ Da kalede hand sin Søn til sig/ oc sagde til hannem/ Kiære Søn/ Hør mine ord/ oc beholt dem fast i dit Hierte. Naar som Gud bort tager min Siel/ da Jorde mit Legeme. Oc ære din Moder. Alle dine Liffs dage/ Tenck der paa/ i huad fare hun stod/ der hun bar dig vnder sit Hierte. Oc naar som hun er død/ da Jorde hende hoss mig.

Oc haff Gud for Oyen/ oc i dit Hierte alle dine Liffs dage/ oc vocte dig/ at du icke samtycker i nogen Synd/ oc icke giør imod Guds Bud.

Hielp de Fattige aff dit

 Gods/

Gods/ oc vent dig icke fra de Ar=
me/ Saa skal Gud see naadelige
til dig igien. Huor som du kant/
da hielp de Nødtørfftige / Haff=
uer du meget/ da giff rigelige/
Haffuer du lidet / saa giff dog det
lille met it trofast Hierte. Thi du
skalt samle en ret Løn i nød / thi
Almisser frelse aff alle Synder/
ocsaa aff Døden/ oc forlad ingen
i nød / Almisser er en stor trøst
faar den høyeste Gud.

Vocte dig min Søn / for
allehaande Horeri/ oc holt dig
icke til nogen anden / end til din
Høstru.

Lad Hofferdighed huercken
regere i dit hierte eller i dine ord/
Thi hun er en begyndelse til all
fordærffuelse.

Giff den snart sin Løn /
som arbeyder for dig/ oc holt for

inge

ingen hans fortiente Løn. Huad du vilt at mand ſkal giøre dig/det giør du ocſaa mod en anden.

Dele dit Brød met den Hungerige/ oc ſkiul de Nøgne met dine klæder. Giff Almiſſe aff dit Brød oc Vin/ hoſſ de From-mis Begraffuelſe/ oc æd icke oc ey drick met Syndere. Søg altid Raad hoſſ de Vijſe.

Oc tacke altid Gud/oc bed/ at hand vil regære dig / oc at du kant følge hans ord / i alt det ſom du tager dig faare.

Du ſkalt oc vide min Søn/ at ieg lente Gabel / i den Stad Rages vdi Meden / Thi pund Sølff / der du end vaarſt it Barn / oc ieg haffuer hans Haandſcrifft hoſſ mig/ Der faa-re betenck huorledis du kant kom-

me til hannem / oc kreffue disse Pendinge / oc giff hannem sin Haandscrifft igien.

Sørge ekon intet min Søn / Wi ere vel fattige / Men wi skulle faa meget Gods / Der som wi frycte Gud/ fly Synden/ oc giøre gaat.

V.

DA suarede den vnge Tobias sin Fader / oc sagde/ Alt det som du haffuer sagt mig/ min Fader / det vil ieg giøre. Men huorledis ieg skal kreffue de Pendinge /det veed ieg icke / Hand kiender mig icke / saa kiender ieg hannem oc icke. Huad skal ieg føre hannem for it Tegen/ at hand skal tro mig? Saa veed ieg oc icke veyen der hen. Da suarede hans Fader hannem / oc sagde/

sagde/ Jeg haffuer hans Haandscrifft hoss mig/ Naar som du lader hannem see den/ da skal hand strax giffue dig Pendingene. Gack nu bort / oc søg dig en trofast Stalbroder / som kand drage met dig for sin Løn/ at du kant faa samme Pendinge igien / den stund ieg leffuer.

Da gick den vnge Tobias vd / oc fant en deylig vng Karl staa der/ hand haffde iført sig/ oc bered sig til at vandre / oc hand viste icke / at det vaar Guds Engel / Hand hilsede hannem / oc sagde/ Hueden est du gode Stalbroder ? Oc hand sagde / Jeg er en Israeliter. Oc Tobias sagde til hannem / Vedst du veyen til det Land Meden ? Hand suarede/ Jeg veed hannem vel / oc ieg

haffuer offte reyst hannem / oc haffuer ligget til Herbere met vor Broder Gabel / som boer i den Stad Rages / vdi Meden / huilcken som ligger paa det Bierge Egbathana. Oc Tobias sagde til hannem / Kiære tøffue lidet / indtil ieg kand sige min Fader dette.

Oc Tobias gick ind / oc sagde sin Fader dette / oc Faderen forundrede sig / oc bad den vnge Persone / at hand skulde gaa ind. Oc hand gick ind til den Gamle / oc helsede hannem oc sagde / Gud giffue dig glæde. Oc Tobias sagde til hannem / Huad glæde skulde ieg haffue / ieg som maa side i Mørcke / oc icke kand see Himmelens Liuss? Oc den vnge Persone sagde til hannem /

Haff

Haff Taalmodighed / Gud skal
snart hielpe dig. Oc Tobias sag-
de til hannem / Vilt du ledsage
min Søn til den Stad Ra-
ges / i Meden til Gabel: Da vil
ieg giffue dig din løn / naar som
du kommer igien. Oc Engelen
sagde til hannem / Jeg vil følge
hannem bort / oc ieg vil føre han-
nem hid til dig igien. Oc To-
bias sagde til hannem / Jeg be-
der dig / Giff mig tilkiende / aff
huad Slect oc aff huad Frend-
skab du est: Oc Engelen Ra-
phael sagde / Vær til freds / Er
det icke nock / at du haffuer it sen-
dinge bud / huad haffuer du behoff
at vide / hueden ieg er: Dog paa
det du skalt diss mindre sørge / da
vil ieg sige dig det / Jeg er Aza-
rias den store Ananie Søn. Oc
Tobias sagde / Du est aff en god

 Slect /

Slect/ ieg beder dig / du vilt icke bliffue vred / at ieg spurde effter din Slect. Oc Engelen sagde/ Jeg vil følge din Søn helbrede bort oc hid igien. Tobias suarede/ Saa reyser bort / Gud være met eder paa veyen/ oc hans Engel ledsage eder.

Da skickede Tobias sig til/ met alt det som hand vilde tage met sig / oc velsignede Fader oc Moder/ oc drog bort met sin Stalbroder. Oc hans Moder begynte at græde / oc sagde / Du haffuer taget vor Alderdoms trøst fra oss / oc skicket bort / Jeg vilde / at de Pendinge haffde aldrig været til / for hues skyld du sende hannem bort. Wi haffde vel været til freds met vor fattigdom/ Det vaar en stor Rigdom/ at vor Søn vaare hoss oss. Oc

Tobias sagde / Græd icke / vor Søn skal drage karsk oc sund bort oc hid igien / oc dine Øyen skulle see hannem. Thi ieg tror / at Guds gode Engel skal ledsage hannem / oc at hand skal skicke alting vel / som hand haffuer at bestille / saa / at hand skal komme til oss igien met glæde. Saa tagde Hans Moder stille / oc gaff sig til freds.

VI.

OC Tobias drog bort / oc den liden Hund løb met hannem. Oc den første Dagreyse bleff hand hoss det Vand Tygris. Oc hand gick bort / at tho sine Føder / Oc see / der kom en stor Fisk op / som vilde opsluget hannem. For den forfærdedis Tobias / oc robte met

høy røst oc sagde/ O HERRE/ hand vil sluge mig. Oc Engelen sagde til hannem / Grib hannem ved Finden / oc drag hannem hid op. Oc hand drog hannem op paa Landet/der sprellede hand for hans Føder.

Da sagde Engelen / Hug Fisken i stycke / behold Hiertet / Galden oc Leffueren [illegible] dig/ Thi de ere meget gode til Læge-dom. Oc de stegte nog[illegible]e aff Fisken / oc toge met sig paa veyen / Det andet Saltede de/ at haffue paa veyen / indtil de komme til den Stad Rages i Meden. Da spurde Tobias Engelen at / oc sagde til hannem / Jeg beder dig Asaria min Broder/ at du vilt sige mig/ huad Lægedom mand kand giøre aff de

stycke